

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**HİZMET ALANLAR AÇISINDAN,
SOSYAL BİR STATÜ OLARAK
EĞİTİMDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA:**

BURSA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep SILACI

BURSA 2010

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**HİZMET ALANLAR AÇISINDAN,
SOSYAL BİR STATÜ OLARAK
EĞİTİMDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA:**

BURSA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep SILACI

**DANIŞMAN
PROF. DR. Fügen BERKAY**

BURSA 2010

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sosyoloji Anabilim Dalı'nda 700644004 numaralı Zeynep Silacı'nın hazırladığı " Hizmet Alanlar Açısından, Sosyal Bir Statü Olarak Eğitimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışma: Bursa Örneği" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 21/ 09/ 2010 günü 15:30 – 16:15 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Prof. Dr. Fügen Berkay
Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Abdülkadir Çüçen
Uludağ Üniversitesi

Üye
Yrd. Doç. Dr. Muhsin Yılmaz
Uludağ Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

21/ 09/ 2010

ÖZET

Yazar : Zeynep Sılacı
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Sosyoloji
Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : X + 150
Mezuniyet Tarihi : / /
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fügen Berkay

HİZMET ALANLAR AÇISINDAN, SOSYAL BİR STATÜ OLARAK EĞİTİMDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA: BURSA ÖRNEĞİ

Bu araştırma, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin başlangıcından günümüze meslekleşme sürecini, eğitimle ilişkisini, geleneksel eğitim anlayışıyla günümüzdeki modern eğitim anlayışı arasındaki temel farklar çerçevesinde ilerleyişini, Türkiye’de ve dünyadaki gelişimini farklılıkları temel alarak inceleyen ve PDR mesleğinin Türkiye’de nasıl algılandığı ve kendisine nerede yer bulduğunu araştıran eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi temelli bir çalışmadır.

Bu çalışmada bir mülakat örneği ile tamamlamaya giriştiğim süreçte, Bursa ili Nilüfer ilçesi Görükle Çok Programlı Lisesi’nde PDR hizmetlerinden yararlanan öğrenci, öğretmen ve velilerin düşüncelerinden yola çıkılarak, PDR mesleğinin Türk toplumunda ne kadar tanındığı ve kabul edildiği, diğer mesleklere göre konumu ve mesleğin önemi ölçüsünde sosyo-ekonomik getirisi olup olmadığı gözlenmek ve gösterilmek istenmiştir.

Birinci bölümde rehberlik kavramı ve hizmet alanları, eğitim ve rehberlik, rehberlik ve psikolojik danışma arasındaki ilişki, profesyonel bir uğraş olarak PDR ve PDR’de unvan sorunu sosyolojik bir bakış açısıyla analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde PDR’nin ABD, Avrupa ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi ve karşılaştırılması, PDR mesleğinin ülkemizdeki durumu, geleceği ve bu konuda yapılmış diğer alan araştırmalarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın uygulama kısmı yer almıştır. Araştırmanın örnekleme 10 öğretmen, 30 öğrenci ve 10 öğrenci velisi olmak üzere toplam 50 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada bilgi toplama aracı olarak 15 sorudan oluşan derinlemesine görüşme formu hazırlanarak uygulanmıştır.

Araştırmanın literatür incelemesinde, eğitimde önemli bir rolü ve fonksiyonu olan PDR’nin Türkiye’de hedeflenen düzeye ulaşamadığı, profesyonel bir alan olarak ABD’ye kıyasla gelişme gösteremediği görülmektedir. Araştırmada da, PDR mesleğinin özellikle öğretmenler tarafından, önemi ölçüsünde sosyo-ekonomik getirisi olmayan bir meslek olarak görüldüğü bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Rehberlik Psikolojik Danışma Rehberlik ve Meslek
Eğitim Psikolojik Danışma Statü

ABSTRACT

Yazar : Zeynep Sılacı
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Sosyoloji
Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : X+ 150
Mezuniyet Tarihi : /.... /
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fügen Berkay

PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE IN EDUCATION AS A SOCIAL STATUS, FROM THE POINT OF SERVICE RECEIVERS: BURSA EXAMPLE

This research is an educational philosophy and educational sociology based study; which examines the process of Psychological Counseling and Guidance's being a profession from its beginning until today, its relationship with education, its progress within the scope of basic differences between the traditional and the contemporary education mentality, its development in Turkey and in the other countries on the base of differences and searches how PCG has been perceived and where it has been placed in Turkey .

In this research; it is aimed to observe and express in what level PCG as a profession is recognized and approved in Turkish society, its place with respect to other professions and whether it has a socio-economic return in the means of its importance by being in a process of interviewing example, with the students, teachers and parents who have PCG service at Görükle Multi Programmed Vocational High School, in Nilüfer, one of the towns of Bursa city, Turkey.

In the first chapter the concept of guidance and its service fields, education and guidance, relationship between psychological counseling and guidance, PCG as a professional field of occupation and title issue are analyzed with a sociological perspective. In the second chapter, the historical development and comparison of PCG in USA, Europe and Turkey; the status and future of PCG as a profession in Turkey and other related studies about that field are mentioned respectively. In the third chapter; the practice part of the research takes place. The sample of the research consists of 50 people in total; 10 teachers, 30 students and 10 parents. A thorough interview form containing 15 questions is used as a tool in order to gather information.

For the literature research of the study; it can be said that PCG having an important role and function in education has not reached the expected level in Turkey and has not developed enough as a professional field as compared to USA. In the study; there are findings showing that PCG is considered as a profession with a low socio-economic income, especially by the teachers.

Key Words

Guidance	Psychological	Psychological Counseling	Profession
Education	Counseling	and Guidance	Status

ÖNSÖZ

Bireylerin ve toplumun gereksinimlerini karşılaması bakımından eğitim ne kadar önemliyse, bireyin kendini gerçekleştirmesini amaçlayan ve bu süreçte topluma uyumu için çaba gösteren rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri de eğitimle aynı oranda önemlidir. Eğitim kurumları, toplumsal yaşam içinde bireylerin kendilerini tanıması ve diğer insanlarla sağlıklı sosyal ilişkiler kurması görevini üstlenirler. Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık bu anlamda eğitimi tamamlayıcı bir işleve sahiptir.

Araştırmanın birinci bölümünde rehberlik kavramı ayrıntılı bir biçimde ele alınmış, eğitim ve rehberlik arasındaki ilişki, rehberliğin hizmet alanları, rehberlik ve psikolojik danışma ilişkisi, profesyonel bir uğraş olarak PDR ve PDR alanında temel bir sorun olan unvan sorunu sosyolojik bir bakış açısıyla analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde rehberlik ve psikolojik danışmanlığın başlangıcından günümüze dünyada ve Türkiye’de gelişiminin karşılaştırılması, PDR mesleğinin ülkemizdeki durumu ve geleceği ve konu ile ilgili diğer alan araştırmalarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise araştırmanın uygulama kısmı yer almıştır.

Bu araştırma, rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin toplumlara göre farklılık göstermekle birlikte, Türkiye’de diğer mesleklere göre konumunun belirlenmesi açısından kendisinden sonra yapılacak araştırmalara örnek teşkil edebilecektir. Araştırmanın evreni bir orta öğretim kurumunda PDR hizmetlerinden yararlanan 10 öğretmen, 30 öğrenci ve 10 öğrenci velisi olmak üzere toplam 50 kişiyle sınırlıdır. Konuyla ilgili yapılacak daha kapsamlı ve yaygın çalışmalarda, daha farklı ve dikkat çekici sonuçlar elde edilebilecektir.

Bu çalışmayla ilgili teşekkür etmek istediğim kişilerin en başında değerli hocam Prof. Dr. Fügen Berkay yer almaktadır. Hem lisans öğrenimim sırasında, hem de yüksek lisans yaptığım süre boyunca sahip olduğu bilgi birikimi ve kişisel özelliklerinden, özellikle disiplinli ve özenli bir çalışma etiğine sahip olmasından yararlanabildiğim için kendimi şanslı insanlardan görmekteyim. Tezimin başlangıcından son halini almasına kadar geçen sürede kendilerinin çok büyük katkıları olmuştur.

Gene hem lisans, hem de yüksek lisans öğrenimim sırasında üzerimizde emeği olan, gerek şahsiyetleri gerek sahip oldukları donanımlarıyla gerçek entelektüeller, sayın Prof. Dr. Hüsamettin Arslan ve sayın Yard. Dç. Dr. Bedri Mermutlu, sayın Prof. Dr. Abdülkadir Çüçen, sayın Yrd. Doç. Dr. Muhsin Yılmaz ve diğer bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Tez yazımı uzun ve zor bir süreçti. Bu süreçte yaşadığım iki tecrübe, evliliğim ve kızımın doğumu hayatımı anlamlı kılması bakımından önemliydi. İyi günde ve kötü günde bana hep destek olan sevgili eşim Sedat Sılacı ve kızım Alize Bade Sılacı’ya yanımda oldukları için teşekkür ederim. Hayatımda her zaman güvendiğim ve inandığım annem ve babama, tez çalışmamda benden hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, dostum, ablam Fatma İboş’ a sonsuz teşekkürler.

Son olarak da araştırmamın odak noktasını oluşturan ve dūřünceleriyle mülakatlara yön veren öğretmen arkadaşlarıma, öğrencilerimize, velilerimize ve okul yöneticilerime teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Zeynep SILACI
Ağustos 2010 / BURSA

**HİZMET ALANLAR AÇISINDAN, SOSYAL BİR STATÜ OLARAK
EĞİTİMDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA:
BURSA ÖRNEĞİ**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
TEZ ONAY SAYFASI.....	
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	viii
TABLolar	x
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

1.1. REHBERLİĞİN TANIMLARI VE KAPSAMI.....	8
1.2. EĞİTİM VE REHBERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ	13
1.3. REHBERLİĞİN HİZMET ALANLARI.	16
1.4. PSİKOLOJİK DANIŞMA.	20
1.5. REHBERLİK HİZMETLERİNİN ORTAYA ÇIKMASINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER	24
1.6. PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİĞİN BAŞLANGICINDAN İTİBAREN UYGULANAN REHBERLİK MODELLERİ.....	28
1.7. PROFESYONEL BİR ALAN OLARAK REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA.....	32
1.8. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK MESLEĞİNDE UNVAN SORUNU	38

BÖLÜM II

2.1. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞIN DÜNYADAKİ GELİŞİMİ.....	41
2.1.1. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞIN ABD'DE Kİ TARİHSEL SEYRİ.....	41
2.1.2. AVRUPA'DA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞIN TARİHSEL SEYRİ.....	45

2.1.3. ÜLKEMİZDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ.....	49
2.2. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK MESLEĞİNDE ABD-AVRUPA ÜLKELERİ- TÜRKİYE 'NİN KARŞILAŞTIRILMASI	55
2.3.TÜRKİYE'DE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK MESLEĞİNİN DURUMU	58
2.4. EĞİTİMDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK MESLEĞİNİN GELECEĞİ.....	68
2.5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN DİĞER ARAŞTIRMALAR.....	71

BÖLÜM III

UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMANIN ANA AMAÇLARI.....	77
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	77
3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI	77
3.4. ARAŞTIRMANIN METODU VE UYGULAMA	78
3.4.1. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	78
3.4.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	79
3.4.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	79
3.4.4. VERİLERİN ANALİZİ	79
3.5. MÜLAKAT SORULARI, CEVAPLAR DEĞERLENDİRME	80
3.6. DEĞERLENDİRME	117
SONUÇ.....	128
KAYNAKLAR	135
EKLER.....	145
ÖZGEÇMİŞ.....	150

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
akt.	Aktaran
çev.	Çeviren
ed.	Edition
ed.	Editör
et al.	And others
no.	Number
p.	Page
PCG	Psychological Counseling and Guidance
PDR	Psikolojik Danışma ve Rehberlik
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi
ss.	Sayfadan sayfaya
vb.	Ve benzeri
v.dğr.	Ve diğerleri
Vol.	Volume

TABLolar**Sayfa No.**

Tablo 1	: Çağdaş Örgün Eğitim Kurumlarındaki 3 Temel Hizmet Grubu (Yeşilyaprak 2003: 5)	14
Tablo 2	: Öğrenci Kişilik Hizmetleri İçerisinde Yer Alan Rehberlik Hizmetleri	17
Tablo 3	: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanın Hizmet Alanları (Yeşilyaprak 2003: 9)	20

GİRİŞ

Bu araştırmada Bursa ili Nilüfer ilçesi Görükle Çok Programlı Lisesi'nde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanan öğrenci, öğretmen ve velilerin PDR mesleği ile ilgili düşüncelerinden yola çıkılarak, PDR mesleğinin statüsü yani Türk toplumunda ne kadar tanındığı ve kabul edildiği, diğer meslek gruplarına göre konumu ve mesleğin değerı ölçüsünde sosyo-ekonomik getirisi olup olmadığı gözlenmek ve gösterilmek istenmiştir. Bir mesleğin statüsünün artması, sosyo-ekonomik yönden gelişmesiyle ve toplumda daha fazla tanınmaya başlamasıyla yakından ilgilidir. Toplumdaki sosyal tabakalaşma sistemi içinde sahip olunan mesleki statü, toplumsal yapıda da belirleyici rol oynar. Bireylerin toplumsallaştırılması hem eğitim sosyolojisinin hem de eğitim felsefesinin alanına girmektedir.

Amerika'da endüstri devrimi sonrası meydana gelen sosyal değerişimler ilk defa mesleki rehberliğin başlamasına sebep olmuştur. 1908 yılında Boston'da Frank Parsons "Boston Meslek Bürosu"nu açarak iş arayanlara, ilgi, yetenek ve sahip oldukları özelliklere uygun iş bulma hizmeti vermeye başladı. Parsons 1909'da da Meslek Seçimi (Choosing a Vocation) adında bir kitap yazarak mesleki rehberliğin temellerini atmış oldu. Bu çalışmalar rehberliğin bir bilim olarak gelişmesine yol açtığından Frank Parsons rehberlik hareketinin "babası" olarak bilinir (Kepçeoğlu 2001: 41-42). 20. yüzyılın başlarında ABD'de zeka ve yetenek testlerinin gelişmesiyle Rehberlik ve Psikolojik danışma okullarda ilk olarak meslek rehberliği olarak başlamış, kişilerin meslek seğimine ve iş bulmasına yardım hizmetleri olarak faaliyet göstermiştir. Rehberlik uygulamaları zamanla bireylerin eğitsel ve kişisel gelişimlerini de içine alacak şekilde genişlemiştir (Yeşilyaprak v.dđr 1998: 17.) Amerikan toplumunun oluşumundaki temel felsefe bireye verilen önemdir. İşte bu anlayış rehberliğin Amerika'da doğmasına ve diğer ülkeler tarafından örnek alınacak biçimde gelişmesine neden olmuştur. Türkiye'de rehberlik hareketinin başlangıcı ise II. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika ile kurulan ekonomik ve politik münasebetlerle olmuştur. Eğitimden farklı bir kavram olarak 1950'lerden sonra başlayan rehberlik hareketleri, 1970-1971

öğretim yılında okullarda resmi anlamda başlamıştır. Ülkemizde eğitim alanında rehberlik hizmetlerine çok fazla ihtiyaç duyulduğundan alandan mezun olanların büyük bir kısmı eğitim kurumlarında istihdam edilmiş ve okullarda mesleki ünvan olarak kullanılan “rehber öğretmen” ünvanı toplum tarafından benimsenmeye başlamıştır. Ancak rehber öğretmen ünvanı, rehberlik ve psikolojik danışma alanının öğretmenlik mesleğiyle eş değer tutulmasına ve merkezi bir önem teşkil eden psikolojik danışmanın okullarda geri planda kalmasına sebep olabilmektedir.

Kısaca rehberlik ve psikolojik danışma, ilk olarak 1900’lerde ABD’de mesleki rehberlik hareketiyle başlamış, ülkemizde ise II. Dünya Savaşı sonrası yıllarında adını duyurmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu meslek, ABD’den alınarak icra edilmeye çalışılmış fakat ABD’deki gibi bir gelişim gösterememiş ve istenilen düzeye gelememiştir. Rehberlik ile ilgili yapılan çalışmaların çoğu yasal olarak planlandığı gibi kalmış ve çeşitli sebeplerle hayata geçirilememiş gözükmektedir. Günümüzde rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin önemi ve insanlar tarafından bilinirliği hızla artarken, bu farkındalık ülkemizde Amerika Birleşik Devletleri’ne kıyasla daha yetersiz düzeydedir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık, rehberlik ve rehberliğin kapsamına giren psikolojik danışma kavramlarından oluşur. Türkiye’de bile daha yeni, 2007-2008 yılından itibaren bütün üniversitelerde aynı isimle ortak bir lisans programı olarak uygulanmaya başlamıştır(Gazioğlu v.dğr. 2008: 2). Aslında rehberlik daha geniş bir kavram olup psikolojik danışmayı da içerisine alır fakat psikolojik danışma olmaksızın öğrenciye verilen rehberlik hizmetlerinin yeterli olamayacağı açıkça ortadadır. Bu sebeple kavram kargaşasına son vermek amacıyla Türkiye’de son yıllarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık kavramı hem mesleğin adını hem de bu alanda yapılan çalışmaların bütünü temsil etmektedir. Bu araştırmada da rehberlik kelimesi aslında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık kavramını işaret etmektedir. Araştırma için yapılan literatür taramasında pek çok kaynakta rehberlik kelimesinin PDR alanını belirtir şekilde kullanıldığı söylenebilir. “Rehberlik ve Psikolojik Danışma, bireye kişisel sorunlarının çözümü için gerekli olan olgusal bilgileri sağlayan, çeşitli özelliklerini tanıması için gerekli olanakları sağlayan ve bu bilgilerden yararlanarak

özünü gerçekleştirebilmesine, en uygun seçeneği bulmasına yardım eden bir hizmet alanıdır” (Kuzgun 2002: 2). Görülüyor ki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireylerin problemlerini çözerken öncelikle karar vermesine yardım eder ve bireylere psikolojik destek sağlar.

Bu çalışmada bir mülakat örneği ile tamamlamaya giriştiğim süreçte Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin kavram ve ilkeleri incelenmektedir. Yapılan literatür incelemesinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin, ABD’den alınarak icra edilmeye çalışıldığı fakat profesyonel bir alan olarak ABD’de olduğu gibi gelişim gösteremediği ve istenilen düzeye gelemediği gözlenmiştir. Rehberlik ile ilgili yapılan çalışmaların çoğu planlandığı gibi kalmış ve uygulamaya geçirilememiş görünmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleği, diğer mesleklere kıyasla eğitimde hak ettiği statüye tam olarak kavuşamamıştır denilebilir.

Bu araştırma Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin ne olduğunu, ne zaman ve nerede başladığını, geçmişten günümüze gelişimini, kapsama alanlarını, eğitimle ilişkisini, geleneksel eğitim anlayışıyla günümüzdeki modern eğitim anlayışı arasındaki temel farklar çerçevesinde ilerleyişini, Türkiye’de ve dünyadaki gelişimini farklılıkları temel alarak inceleyen ve aslında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin Türkiye’de nasıl algılandığını ve kendisine nerede yer bulduğunu araştıran eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi temelli bir çalışmadır. Bu amaçla yola çıkılan araştırmanın problem cümlesi; Görükle Çok Programlı Lisesi öğrenci, öğretmen ve velileri merkez alınarak, aslında eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerinden yararlanan kişilerin bu meslek hakkındaki düşüncelerinden yola çıkılarak, hizmeti alanların mesleğin statüsünü nasıl algıladıkları yani bu mesleğin diğer mesleklere kıyasla ne derece önemli olduğu, değeri ölçüsünde sosyo-ekonomik getirisinin olup olmadığı, Türk toplumunda ne kadar tanındığı, bilindiği ve kabul edildiği gözlenmek ve gösterilmek istenmiştir.

Bu güne kadar konuyla ilgili olarak yapılan diğer çalışmalara bakıldığında, araştırmaların hemen hemen hepsinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinden faydalanan kişileri, öğrenci, öğretmen veya veli grubu içerisinden birisini seçerek ele

aldıkları ya da araştırma evrenlerinin, üniversitede ilgili bölümü okuyan öğrenciler veya alanda çalışan psikolojik danışmanlarla sınırlı kaldığı görülmektedir. Yapılan araştırmaların çoğu ya öğretmenlik mesleğinin statüsünü araştırmakta ya da rehberlik hizmetlerinin okul paydaşları tarafından nasıl algılandığını sorgulamaktadır. Bu araştırmada “rehberlik ve psikolojik danışmanlık” mesleğini tanımlayan bütün farklı isimlere yer verilmiş ve kullanılan bütün farklı isimlerin PDR mesleğini işaret ettiği söylenebilir. Ayrıca araştırmada kullanılan rehber öğretmen, psikolojik danışman ve danışman ünvanlarının bu alanda çalışan kişileri temsil ettiği önceden belirtilmelidir. Araştırma sırasında, incelenen literatürdeki bu ünvan çeşitliliği araştırmaya da ister istemez yansımıştır.

Rehberliğin sosyolojik bir bakış açısıyla incelenmeye çalışıldığı araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde rehberlik kavramı ayrıntılı bir biçimde ele alınmış, eğitim ve rehberlik arasındaki ilişki, rehberliğin hizmet alanları, rehberlik ve psikolojik danışma ilişkisi, profesyonel bir uğraş olarak PDR ve PDR alanında temel bir sorun olan ünvan sorunu sosyolojik bir bakış açısıyla analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde rehberlik ve psikolojik danışmanlığın başlangıcından günümüze ABD, Avrupa ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi ve bu gelişimin ABD- Avrupa- Türkiye karşılaştırması, PDR mesleğinin ülkemizdeki durumu, PDR mesleğinin geleceği ve bu konuda yapılmış diğer alan araştırmalarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise araştırmanın uygulama kısmı yer almıştır. Uygulamada, tarama modelindeki araştırmanın evreni Bursa Görükle Çok Programlı Lisesi’nde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerinden yararlanan öğretmen, öğrenci ve velileri kapsamaktadır. Örneklem grubu oluşturulurken araştırmacının çalıştığı okul ve verilen hizmetten yararlanan kişiler rastgele seçilmiştir. Mülakatlar, araştırmacının çalıştığı okulda yapılmış ve bu da araştırmacıya zaman, güven ve doğruluk bakımından araştırmasında avantaj sağlamıştır.

Araştırmanın örnekleme Görükle Çok Programlı Lisesi 2009-2010 eğitim öğretim yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden yararlanan 10 öğretmen, 30 öğrenci ve 10 öğrenci velisi olmak üzere toplam 50 kişiden oluşmaktadır. Başlangıçta 10 öğrenci olarak kararlaştırılan öğrenci sayısı daha sonra 30’a

çıkarılmıştır. Buna sebep olarak da öğrencilerin 14-19 yaş grubu aralığında olmasından dolayı verdikleri cevapların istenilenden kısa, soyut ve mülakatı sürüklemeyecek cevaplar vermesi gösterilebilir. Araştırmada bilgi toplama aracı olarak 15 sorudan oluşan derinlemesine görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu mülakat formunda sırasıyla rehberliğin kişiye neyi hatırlattığı, eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma dendiğinde akıllarına ne geldiği, kişilerin mesleği beğenip beğenmediği, beğeniyorsa hangi sebeplerden beğendiği detaylı olarak sorulmaktadır. Ayrıca görüşülen kişinin okullardaki rehberlik uzmanlarını daha çok öğretmen mi, psikolojik danışman mı yoksa rehber mi olarak algıladığı, rehber öğretmenle görüşme sıklıkları, kendi okul dönemlerinde rehber öğretmenlerinin olup olmadığı, Türk toplumunda bu mesleğin diğer mesleklere kıyasla ne derece değerli olduğu ve çocuklarının bu mesleği ileride seçmelerini isteyip istemeyecekleri konularında sorular hazırlanmıştır. Son olarak da kişilerin, rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğini, önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek olarak görüp görmedikleri sorgulanmıştır. Tüm bu bulguların ve mülakat görüşmelerinin incelenmesinden sonra görüşülen grubun rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin statüsünü doğru algılayıp algılamadıkları, mesleğin ne kadar tanındığı ve bilindiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yapılan literatür araştırmasında rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin, ülkemizde yaklaşık 60 yıllık bir tarihi olduğu fakat gelişiminin ve tanınırlığının dünyadaki ile aynı olmadığı görülmüştür. Özellikle ABD’de gelişen bu meslek, Amerikan toplumunun sosyo-kültürel ve ekonomik izlerini taşıdığından, aynı modelin ülkemizde benzer şekilde uygulanmaya çalışılması, rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin Türkiye’deki gelişimini ve statüsünü olumsuz etkilemiştir. Bunun yanı sıra MEB’in rehberlikle ilgili politikasının değişkenlik göstermesi, rehberlik ve psikolojik danışmanlığın eğitimdeki görev tanımının ve sınırlılıklarının farklı yorumlanabilir olması, meslekte unvan sorunu yaşanması ve rehber öğretmen yetiştiren lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında farklı uzmanlaşma alanlarının kısıtlı olması olumsuz etki göstermektedir. Yani Türkiye’de bu meslek kendi toplumsal özelliklerinin ve eğitim ihtiyaçlarının doğrultusunda gelişmemiştir. Türkiye’de PDR ile ilgili meslekleşme çalışmalarının artması ve alanda bilimsel bilgi birikiminin çoğalması gerekmektedir.

Aslında bilginin birikmesi ve çoğalması insanlık tarihine hem paralel hem de onunla iç içe olan bir süreçtir. Bu anlamda baktığımızda özellikle kültür ve uygarlık tarihi süreçleri içinde eğitimin de süreç olarak en az bu süreçler kadar eski olduğunu görürüz. İnsanın, ilk atalarından bugüne gelişme sürecinde, tabiata karşı donatımsızlığının, onun özellikle yerleşik hayata geçmesinden sonra yaşamını devam ettirebilmesi için aletler yapmaya ve deneyimlerini biriktirmeye başlamasına neden olduğu bilinmektedir. İnsanoğlunun tarihte farklı yaşayış tarzlarıyla ama hep bir arada yaşadığı görülmektedir. “İnsan içinde bulunduğu toplumun ve kendi sosyo- kültürel yakın çevresinin bir ürünüdür” (Berkay 2009: 4-5). Her toplumda o toplumu oluşturan aile, hukuk, ekonomi, politika, din ve eğitim kurumları kendine özgüdür ancak hızlı teknolojik değişimler, bu değişime ayak uydurabilecek, her yönden iyi eğitilmiş yaratıcı bireyler yetiştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Artık eğitimin ortak amacı, ülkelerin bilgi toplumuna yönelik bireyler yetiştirmesi olduğundan eğitim de küreselleşmeden payını almıştır denilebilir. Toplumların gücü günümüzde iyi eğitilmiş ve teknolojik değişime ayak uydurabilecek yaratıcı bireylerle ölçülmektedir. Günümüzde gelişen teknoloji ve beraberinde getirdiği iletişim kolaylıkları, sahip olunan bilginin hızlı bir biçimde yayılmasını ve paylaşılmasını sağlamaktadır. Bütün bu teknolojik değişimler toplumların ve buna bağlı olarak eğitim sistemlerinin de değişmesini gerekli kılmaktadır.

Eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. Genel ve kapsamlı tanımlarından biri de “Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme oluşturma sürecidir” (Demirel, Kaya 2007: 6). Bu tanımda en dikkati çeken husus, eğitimin nesnesinin insan olduğudur. Bir toplumun eğitime ve insana bakış açısı, eğitim sisteminin amaçları ve hedefleri, eğitim sisteminin tüm öğelerini etkilemektedir (Kaya 2007: 43). Eğitim hem bireyin kendini gerçekleştirme hem de topluma yararlı olması amacı güder (Kuzgun 2002: 1). Eğitim; ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin bir alt sistemi olup bütün bu sistemler en azından bir felsefeye dayanır. Toplumun ekonomik, politik ve sosyal sistemlerinin dayandığı felsefe ile eğitimin felsefesi birbiriyle bağdaşmalıdır ki eğitim, toplumun ihtiyacı olan insanları yetiştirebilsin (Kaya 2007: 45). Toplumsal değişimin bu kadar hızlı olduğu bir çağda bireyin hem kuramsal bilgileri kazanması, hem de karşılaştığı problemleri çözebilmesi gerekir. Oysa bireyin

yaşadığı problemler ve kendini gerçekleştirme çabası öğretimin konusu değildir. Öğrencinin kişilik gelişimi ve kendini gerçekleştirme eğitimi rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin faaliyet alanıdır.

BÖLÜM I

1.1. Rehberliğin Tanımları ve Kapsamı

Geleneksel eğitim sistemlerinin yerlerini çağdaş eğitim sistemlerine bırakmasıyla birlikte önemi ve geçerliliği her geçen gün artan ve adeta eğitim sisteminin kilit noktası durumuna gelen rehberlik hizmetleri, eğitim sistemindeki yeniliklerle birlikte kendini kabul ettirmekte ve klasik yönetim anlayışına sahip yöneticiler ve öğretmenler tarafından da kabul görmektedir. Bu durum, rehberlik hizmetlerinin işbirliği ve anlayış gerektiren bir süreç olmasından dolayı faaliyetlerinin daha da etkili olmasına yol açmaktadır. En önemlisi de psikolojik danışmanların mesleklerinin gereğini yapmakta karşılaştığı zorlukların her geçen gün azalması bakımından önemli bir gelişme olarak görülmektedir.

Rehberlik hizmetleri, hem bireysel gelişim için yapılan faaliyetler hem de uygulanan önleyici-koruyucu-gelişimsel rehberlik yaklaşımlarıyla önemini ve gerekliliğini her geçen gün daha da hissettirmektedir. Burada bilinmesi gereken önemli noktalardan biri, rehberlik çalışmalarının sadece eğitimdeki akademik başarısızlıkları önlemek için ortaya çıkmadığıdır. Öğrencilerin etkin, başarılı, yaratıcı ve mutlu olmalarını sağlamak için, onların öğretimle karşılanan düşünsel becerilerinin yanı sıra psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamamanın gerekliliğinden dolayı bu çalışma alanı oluşmuş ve oluşturulmuştur.

Rehberlik ve psikolojik danışma kavramları çoğu zaman bir arada kullanılmakla birlikte, ayrı ayrı da kullanılmaktadır. Burada belirtilmesi gereken husus, psikolojik danışma hizmetlerinin rehberlik hizmetlerinin içinde yer alması ve onun özünü oluşturmasıdır. Ayrıca, kavram olarak, “rehberlik ve psikolojik danışma” ya da “psikolojik danışma ve rehberlik” şeklinde kullanımlar da söz konusudur. Bu farklı kullanımın nedeni, üniversitelerdeki lisans programlarının ağırlıklı olarak ya rehberlik ya da psikolojik danışma konularına yönelik olmasıdır. Ayrıca yazarlar, alanla ilgili araştırmalarında rehberlikle ilgili konulara ağırlık vermek istiyorlarsa rehberlik ve

psikolojik danışma kavramını, psikolojik danışmayı daha ön planda tutmak istiyorlarsa psikolojik danışma ve rehberlik kavramını kullanmaktadırlar.

Bazı yazarlara göre rehberlik ve psikolojik danışma anlam olarak aynıdır, bazılarına göre de farklı anlamlarda kullanılması gereken iki ayrı terimdir. Rehberlik bireyi iyi tanımayı, toplumu ve eğitim sistemini iyi tanımayı ve bireyin edinilen bu bilgiler doğrultusunda kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmayı amaçlar. Bireyin “kendini gerçekleştirmesi”ne yardım etmek psikolojik bir hizmettir ve psikolojik danışmanın temelini oluşturmaktadır. Bu araştırmada “rehberlik ve psikolojik danışmanlık” mesleğini anlatırken bütün farklı kullanımlara yer verilmiş ve kullanılan bütün kavramların PDR mesleğini işaret ettiği düşünülmüştür.

Rehberlik terimi, Farsça yol gösterici, kılavuz anlamına gelen “rehber” sözcüğünden oluşmaktadır(tdk.gov.tr). İngilizce’de rehberlik terimi “guidance” kelimesine karşılık gelmekte ve rehberlik, yol gösterme anlamlarını taşımaktadır(New English Dictionary 2005: 366). Ancak son yıllarda İngilizce kitaplarda, rehberlik ile birlikte “counseling” (danışma) kelimesi çok sık kullanılmaktadır. “Danışma”nın günümüzde başka alanlarda da kullanılması karışıklığa yol açabileceğinden, “psikolojik danışma”nın İngilizce karşılığı olarak “Psychological Counseling” literatürdeki yerini almıştır(Nazlı 2008).

Rehberliğin çok sayıda farklı tanımı yapılabilmekte, bazı yazarlar rehberlikte bireyin kendini gerçekleştirebilmesine, bazı yazarlar bireyin problem çözme ve karar verme sürecinde rehberliğin yardım etme işlevine, bazıları da bireyin topluma uyum sağlamasına öncelik vermektedirler. (Kuzgun 2002: 3)

Rehberliği **problem çözme, karar verme ve yardım etme** eylemlerini merkeze alarak tanımlayanlardan birkaç örnek vermek gerekirse;

“Rehberlik, seçimler yaparken, uyum sağlarken ve problem çözerken bir kişinin diğerine yardım etmesidir” (Jones 1963: 8). “Rehberlik, bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan tercihleri (seçmeleri), yorumları, planlar yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri

kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel (uzmansal) yardımdır”(Tan 2000: 18).

Bunun yanı sıra psikolojik danışmanın amacını oluşturan bireyin **kendini gerçekleştiribilmesi** kavramının ağır bastığı tanımlar da bulunmaktadır.

“Rehberlik, bireylerin kendini anlaması, çevredeki imkanları tanınması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştiribilmesi için yapılan bilimsel ve profesyonel yardım sürecidir”(Kuzgun 1993: 3-8). “Rehberlik, kendini ve kendi dünyasını anlaması için bireye yardım etme sürecidir”(Shertzer & Stone, Akt. Kuzgun 2002: 3). “Rehberlik, bireyin kendini tanınmasına, problemlerini gerçekçi bir gözle görmesine, karşılaştığı seçme durumlarında, uygun seçimler yapmasına ve gerçekçi kararlar almasına ve “kendi kendisini yönetme” gücünü kazanmasına, böylece benliğine saygı duymasına ve kişiliğini güçlendirmesine yardım etmektir”(Özgüven 2000: 126).

Rehberlik insanın hem bireysel hem toplumsal gelişimini amaçlar. Rehberliği **toplumsal amacıyla** tanımlayan araştırmacılar da görülmektedir.

“Rehberlik, problem çözebilmesi, bağımsız hale gelebilmesi ve içinde yaşadığı toplumun sorumlu bir üyesi olabilmesi için bireye verilen yardım sürecidir” (Glanz 1964: 5). “Rehberlik, kendini anlaması, ev, okul ve topluma en iyi şekilde uyum sağlamaya çalışırken kendi kendini yönetebilmesi için bireylere yardım etme sürecidir” (Miller 1968: 7). “Rehberlik, bireylere çağdaş dünyanın ihtiyacı olan, mutlu ve üretken insanlar olabilmeleri için gerekli niteliklere ulaşmaları amacıyla, uzman kişilerce yapılan yardımları içeren bir süreçtir” (Kuzgun v.dğr. 2002: 2)

Rehberliği **eğitimi tamamlayıcı unsur** olarak gören bir tanım da şu şekildedir: “Rehberlik, demokratik bir ortamda bireyin kapasite ve yeteneklerini en uygun biçimde geliştirmeyi amaçlayan ve uzman kişilerce verilen tüm eğitim programının bir parçası olarak sunulan hizmetlerdir”(Mortensen & Schmuller 1966: 3).

En geniş anlamıyla da, “Rehberlik, bireyin yeterlilikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinimlerini doyurmasında, benliğine uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için gerekli problem çözme, karar verme, bilgi ve becerisini kazanmasında; benlik kavramı ile bağdaşan

doğal ve toplumsal gerçeği içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürdürmesinde, bireye profesyonel kimselerce yapılan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir”(Özoğlu 1977: 51).

Rehberliği, psikolojik veya sosyolojik bakış açısıyla bakan araştırmacılara göre gruplandırmak da mümkündür.

1. Sosyolojik görüş çerçevesinde bir bakış öne sürenler, “rehberliği, eğitim kurumlarının öğrencilerle bağdaştırılması çabasının ürünü” olarak tanımlarlar” (Külahoğlu 2004: 2-3).

Bu görüşe göre rehberlik, bazı toplumsal amaçlara yöneliktir. Bu rehberlik felsefesinde okul, toplumsal bir kurumdur ve toplumun ihtiyaçlarına hizmet etmelidir. Eğitim ve PDR, bazı toplumsal ihtiyaçları karşılamakla yükümlü alt yapı kurumları olarak görülür. Bireyin bireysel gelişiminden çok, toplumsal bir varlık olarak büyüüp gelişmesi üzerinde durulur. Geleneksel eğitim sistemi, temelde akademik başarıyı ve kültürlemeyi öne çıkarmaktadır. Bu sistem içinde rehberlik de bireyin topluma uyumu için çalışır.

2. Psikolojik görüşün yönlendirdiği anlayışta, “rehberlik, bireyin bir psikolojik varlık olarak yaşamını sürdürmesi, gereksinimlerini karşılaması ve en üst düzeyde gelişmesi için gerekli olan sistematik yardımların sağlanması olarak tanımlanır” (Külahoğlu 2004: 2-3).

Bu felsefi bakışta okuldaki eğitimsel sürecin öğrenciler için bireyselleştirilmesi ve insancıl kılınması öne çıkarılır. PDR, benlik kavramının gelişimine yönelik yardım hizmetidir. Öğrencinin okul ve okul dışı yaşamındaki durumlara, olgulara yaklaşmasında bilinçli, amaçlı hale gelebilmesi için öğrenciye kendini (yeteneklerini, sorumluluklarını) ve başkalarını anlamasında yardımcı olmaktadır.

PDR alanı ile ilgili derinlemesine araştırma yapmış bütün araştırmacıların kendilerine ait tanımlarına literatürde rastlamak mümkündür. Yine de bütün bu farklı tanımlarda bazı ortak noktalar bulmak mümkündür. Burada tanımı belirleyen, araştırmacının çalışma amacı ve rehberliğin hangi işlevine önem verdiğidir (Nazlı 2008).

Yukarıda verilen bütün bu tanımlara bakarak rehberlikle ilgili şunlar söylenebilir:

1. Rehberlik bireyin sadece eğitim hayatını değil, yaşamı boyunca süregelen, alacağı kararlardan mesleğini değiştirmesine, evlilik hayatına dahi dahil olabilecek bir dizi birbirine bağlı basamaktan oluşur. Yani rehberlik hayat boyu devam edecek bir süreçtir.
2. Rehberlik bireye yardım etmektir ama bu yardım profesyonel ve psikolojik bir yardımdır. Psikolojik yardım, bir uzman tarafından bireyle psikolojik ilişki kurularak yapılan ve belli amaçlara ulaşmayı hedefleyen bir yardımdır. Bu yardım ilişkisi; her iki taraf, yani hem danışman hem de danışan istekli ve gönüllü olmalıdır ki etkili ve verimli olabilsin.
3. Rehberlik hizmetleri, okulda gruplar halinde verilse bile merkezde gene birey vardır yani asıl amaç bireyin sahip olduğu özelliklerin farkına varması ve kendini geliştirebilmesidir. Danışman bireye yardım ederse ve yol gösterirse, bu ister bireysel rehberlik olsun isterse grupla danışma olsun birey kendi problemlerini çözüme gücüne erişebilir. Rehberlik anlayışına göre her birey “*normal*”dir ve rehberlik yardımına başvurabilir.
4. Rehberlik çalışmaları bilimseldir çünkü dayandığı ilkeler ve yöntemler vardır. Bir eğitim kurumunda rehberlik çalışmaları, bilimsel yöntem ve ilkelere bağlı olarak belirli bir plan, program ve sistem doğrultusunda yapılabilir. Bu yardımı da, ancak bu alanda yetişmiş uzman kişiler profesyonel bir şekilde yaparsa etkili olabilir. Bireyi merkeze alan ve onun gelişimi için çalışan rehberlik mesleği de, gelişen ve değişen koşullara paralel hızla gelişmekte olan bir hizmet alanıdır.
5. Rehberliğin temel amacı bireyin kendini gerçekleştirmesidir. “Kendini gerçekleştirme” psikolojik danışma ve rehberlik yardımının bütün boyutlarını içine almaktadır. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine bakıldığında “kendini gerçekleştirme” (self-actualizing) ihtiyacı insanın en yüksek düzeydeki ihtiyacıdır ve insanın davranışlarına yön verir. Rogers ise “tam verimlilik”, “tam kapasiteyle fonksiyonda bulunma” (fully-functioning) kavramlarını kullanır

(Aydın v.dğr. 2007: 11). Rogers'ın kullandığı kavramlar da kendini gerçekleştirmeyi işaret etmekte ve olgun insanı anlatmaktadır.

1.2. Eğitim ve Rehberlik Arasındaki İlişki

Eğitim ve rehberlik arasındaki ilişki, rehberliğe ve eğitime nasıl bir anlam yüklendiğiyle yakından ilgilidir.

Geçmişten günümüze toplumda eğitimin konusu, oluş halinde olan, gelişen ve değişen bir varlık olan insandır. İkel toplumlardan modern sanayi toplumlarına kadar eğitimin görevi, kişileri içinde yaşadığı sosyal kurumlarla uyumlu hale getirmek olmuştur(Ergün 1996: 11, 66). Günümüzde ise eğitimin toplumların kültürel değerlerini gelecek kuşaklara aktarmaktan çok, yeni kuşakları gelecekteki yaşamlarına hazırlama işlevi daha ön plana çıkmıştır.(Başaran 1972: 4) Sanayi toplumlarında geleneksel sosyal kurumların etkisinin azaldığı, insanın topluma uyumunun değil toplumla çatışmasının söz konusu olduğu durumlar sıklıkla yaşanabilmektedir. Günümüz toplumunun akla dayalı düzeni, insanın duygusal yönünün ihmal edilmesine sebep olabilmektedir. (Ergün 1996: 66- 72) Modern eğitimin amacı, insanın duygusal yönüne de önem verilmesi olmalıdır.

“Modern eğitim anlayışına göre eğitim, ferdin bedensel, heyecansal, zihni ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve bulunduğu toplum için en uygun şekilde gelişmesi oluşumudur” (Tan 1962: 13-14). Bu anlayış, bireyi bir bütün olarak ele almakta ve bireyin kişisel ve toplumsal gelişimiyle ilgili sorumluluğu bireye bırakmaktadır. Fakat bireyin bu gelişim sürecinde psikolojik anlamda da yardıma ihtiyacı olacaktır. İşte bu yardım, okullarda rehberlik servislerinin aracılığıyla olmaktadır. Öyleyse diyebiliriz ki; böyle bir anlayışta eğitim ve rehberlik faaliyetleri, iç içe, beraberce yürütülecektir. Yani rehberlik, eğitimin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Eğitimin, “bir zihin terbiyesi” olarak görüldüğü 19. yy’ da, latince, eski yunanca, matematik, gramer, gibi öğrenilecek konulara önem verilmiş ve öğretim ön planda olmuştur(Tan 1962: 13-14). Bu eğitim anlayışının hakim olduğu okullarda rehberlik, eğitimden ayrı bir faaliyet olarak görülmüş ve rehberlik üzerinde fazla durulmamıştır. Burada önemli olan derslerdeki konuların öğrenilmesidir ve bu esnada öğrenciler

arasındaki bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmaz. Böyle bir eğitim tarzında her şey öğrenciler için önceden planlanmıştır. Öğrenci kendi seçimlerini kendisi yapamaz.

20. yüzyılda geleneksel eğitim anlayışı yerini yeni bir anlayışa bırakmıştır. Geleneksel anlayışın değişen ihtiyaçlara ve yeni gelişmelere ayak uyduramadığı, bireyin beklentilerini karşılamadığı görülmüştür. Geleneksel eğitim sisteminin bireyin akademik başarısına önem verdiği, bireyin duygularını göz ardı ettiği, bireysel farkları görmezden geldiği ve bireye yaşamla ilgili tecrübeler kazandıramadığı düşünülmektedir.

Çağdaş eğitimde okulların yapısında 3 temel hizmet grubu vardır.

ÇAĞDAŞ ÖRGÜN EĞİTİM		
ÖĞRETİM HİZMETLERİ Öğrenciye akademik bilgi kazandırarak zihinsel güçlerini geliştirme	ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ Öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden yararlanabilmelerini ve kendilerini geliştirmelerini sağlmasına yardımcı olan hizmetlerin tümü -Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri -Sağlık Hizmetleri -Sosyal Yardım Hizmetleri -Özel Eğitim Hizmetleri -Sosyal ve Kültürel Hizmetler	YÖNETİM HİZMETLERİ Tüm bu hizmetlerin yürütülebilmesi için gerekli olan insan kaynakları, lojistik ve programları yürüten örgüt

Tablo 1: Çağdaş Örgün Eğitim Kurumlarındaki 3 Temel Hizmet Grubu (Yeşilyaprak 2003: 5)

Rehberlik hizmetlerinin değişimi ve gelişmesi, toplumun ve eğitim sisteminin değişimi ve gelişimiyle paraleldir. Bu değişim toplumsal temele dayanan geleneksel eğitimden, bireyden hareket eden daha özgürlükçü bir sisteme doğru olmuştur ve rehberlik hizmetleri daha da önem kazanmıştır.

Geleneksel eğitim sistemleri öğretim ve yönetim süreçlerine önem vermiş ve öğrencilerin akademik gelişmelerini ön plana almıştır. İşte rehberlik hizmetleri bu yaklaşımdan doğan eksiklikleri gidermeyi amaçlar ve öğrenci kişilik hizmetlerinin bir grubunu oluşturarak aslında eğitim sürecinin tamamlayıcı bir parçası olarak kabul edilmelidir.

Aslında rehberlik yalnızca psikolojik boyutu veya sosyolojik boyutu içermez. Günümüzde rehberlik; eğitim sistemlerinde, hem psikolojik hem de sosyolojik boyutu ile ele alınmaktadır. Yani eğitim, öğrenciyi psikolojik bir organizma olarak ele alıp, onun bireysel özellikleri ve ihtiyaçları ile ilgilenerek gelişmesine yardım ederken diğer yandan da çocuğun toplumsal bir ortamda yaşamakta olduğu ve bu ortamın onu biçimlendirdiği, ondan bazı isteklerde bulunduğunu dikkate alarak, eğitim kurumlarından çocuğun gelişim sürecini etkilemesini ve yönlendirmesini bekler. Yani her iki boyutta eğitim ve rehberlik anlayışını yönlendirmektedir.

Modern eğitim anlayışı, rehberliği eğitimin ayrılmaz bir parçası haline getirmektedir. Modern eğitim, öğrencinin gelişiminin çok yönlü ve sürekli olmasını amaçlar.

1935 yılında eğitimin resmi amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

- 1) Ferdin fert olarak gelişmesi
- 2) Ailesi ve diğer insanlarla beşeri münasebetleri olan sosyal bir varlık olarak gelişmesi
- 3) Bir ekonomik varlık olarak gelişmesi
- 4) İyi bir vatandaş olarak gelişmesi (Tan 1962: 14-15).

1962 yılında yukarıda belirtilen amaçlar, Türk milli eğitimi için de uygun görülerek bazı küçük değişiklikler yapılarak okul müfredat programlarına konmuştur.

Eğitimin hedeflediği bu amaçlar, rehberliğin de ulaşmaya çalıştığı amaçlardır. Bununla birlikte aynı amaca sahip olmaları, rehberlik ve eğitimin aynı şeyler olması demek değildir. Rehberlik, eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır fakat eğitim ile eşanlamı değildir. Rehberliğin ve eğitimin amaçları birdir fakat kullanılan metotlar aynı değildir.

Eğitim ve rehberliğin ayrıldığı temel noktalardan biri de eğitimin grupla yapıldığı, rehberliğin bireysel olduğudur. Grup rehberliği etkinliklerinde bile amaç bireysel gelişimdir. Öğretmen eğitimde liderdir ve bir otoriteyi temsil eder fakat rehber öğretmen lider değildir ve bir otoriteyi temsil etmez (Tatlılıoğlu 1999: 13).

1.3. Rehberliğin Hizmet Alanları

Modern eğitimde hedeflere ulaşabilmek, eğitim ve öğretim faaliyetlerini daha canlı olarak sürdürebilmek için eğitime yeni hizmet alanları girmiştir. Bu hizmet alanlarından birisi de “öğrenci kişilik hizmetleridir”

İşte, Rehberlik faaliyeti de bu hizmet grubu içinde yer alır. Eğitimde rehberlik, amaçlara ulaşmada eğitime yardımcı olmakla birlikte amaçlara ulaşmayı engelleyen faktörlere karşı da koruyucu bir önlem olarak ortaya çıkmıştır. Bireyin eğitim hayatında ona sadece bilgi aktarmak ve bazı yeteneklerini geliştirmek yeterli olmamaktadır. Bireyin ileride yapacağı iş seçimi, eş seçimi gibi hayatını önemli ölçüde değiştirecek olan kararları alabilmesi için psikolojik ve sosyal yönden de bireyi güçlü hale getirmek gerekmektedir. Yaşamında doğru kararlar alabilen, kendine uygun seçimler yapabilen birey topluma da faydalı olacaktır. Yanlış seçimler yapan bireyler de hayat boyu sorunlarla boğuşarak topluma faydalı olamayacaktır.

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ				
SAĞLIK HİZMETLERİ	SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	REHBERLİK HİZMETLERİ	ÖZEL YETİŞTİRME HİZMETLERİ	SOSYAL VE KÜLTÜREL HİZMETLER
		1.Psikolojik Danışma 2.Alıştırma- Oryantasyon 3.Bireyi Tanıma 4.Bilgi Toplama ve Yayma 5.Yöneltme ve Yerleştirme 6.Müşavirlik (Konsültasyon) 7.İzleme ve Değerlendirme 8.Araştırma ve Geliştirme 9.Çevre ve veli ile ilişkiler		

Tablo 2: Öğrenci Kişilik Hizmetleri İçerisinde Yer Alan Rehberlik Hizmetleri

Rehberlik hizmetleri çağdaş eğitim kurumlarında öğretim ve yönetimin ayrılmaz bir parçası olarak verilen hizmetler olsa da, onlardan farklı olarak daha komplike ve özel hizmetlerdir(Yeşilyaprak v.dğr. 1998: 249).

Eğitim kurumlarında rehberlik hizmetleri şekilde görüldüğü gibi 9 alanda sürdürülmektedir.

1. Psikolojik Danışma: Öğrencilerin karşılaştıkları kişisel ve duygusal sorunlarla uğraşmak PDR mesleğinin görev alanına girmektedir. Psikolojik danışmada farklı yaklaşımlar kullanılmakta olsa bile hepsinin ortak amacı bireyin “kendini gerçekleştirme”dir.

Rehberlik hizmetlerinin merkezinde yer alan psikolojik danışma, zamanla “rehberlik” olan alan isminin “rehberlik ve psikolojik danışma” olarak değişmesine yol açmış ve en fazla uzmanlık gerektiren hizmettir(Erkan 2002: 3).

2. Alıştırma-Oryantasyon: Bireylere okula ve çevreye, arkadaş ortamına uyum sağlama ve kendini topluma kabul ettirebilme sürecinde yapılan yardımlardır. Bu hizmetler okuldaki tüm personelin sorumluluğundadır. PDR hizmetlerinin ve okul psikolojik danışmanının tanıtılması da bu çalışmalar içerisinde yer almaktadır.

3. Bireyi Tanıma: Bireyi tanıma okuldaki tüm öğrencileri kapsar, sürekli ve nesnel değerlendirmeler gerektirir. Bireyi tanıma çalışmaları okuldaki tüm personelin katılımıyla yapılır. Ölçme araçlarından yararlanarak birey hakkında toplanan bilgiler sınıflandırılarak dosyalanmaktadır. Bireyi tanıma aslında bireyin kendisini keşfetmesine olanak sağlamaktır.

4. Bilgi Toplama ve Yayma: Bu hizmetler öncelikle öğrencilerin alan ve meslek seçimleriyle ilgili bilgi vermeyi ve çevresinde olan biten şeylerden haberdar etmeyi amaçlar. Öğrencilere psikolojik danışman tarafından veya işbirliği yapılacak ilgili kurumdan kişiler tarafından iş olanakları, meslekler, okul kuralları, madde bağımlılığı ve zararlı alışkanlıklardan korunma, üniversite sınavı hakkında bilgi verilir.

5. Yönelme ve Yerleştirme: Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bölümlere ve mesleklere yerleşmesine yardım edilir. Okullarda öncelikle öğrencinin eğitsel, kişisel ve mesleki bilgilerinin toplanıp incelenmesi ve sonra bu bilgiler ışığında gerekli yönlendirmenin yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalar tüm okul paydaşlarının katılımıyla başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilir.

6. Müşavirlik (Konsültasyon): Doğrudan öğrenciye dönük olmayan fakat diğer hizmetleri etkileyecek bir rehberlik hizmetidir(Yeşilyaprak 2003: 14). Okullarda PDR hizmetleri son yıllarda yaygınlaşmaya başladığından, öğretmen ve yöneticilerdeki

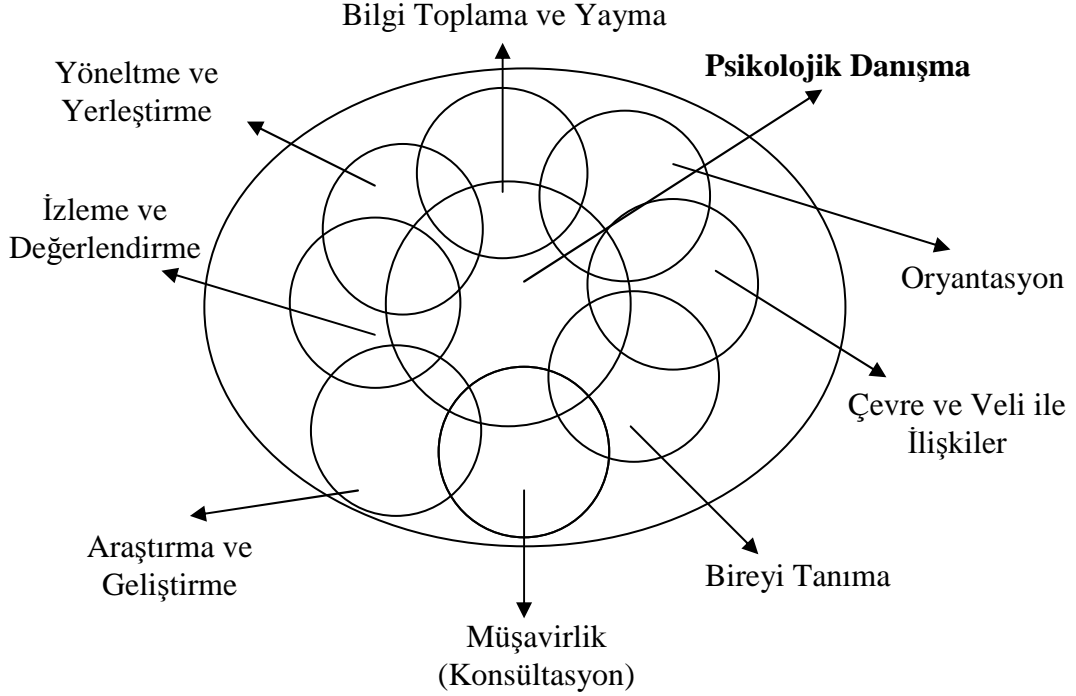
rehberlik bilinci tam olarak oturmamış olduğundan müşavirlik hizmetinin önemi büyüktür. Psikolojik danışmanın, rehberlik hizmetlerinde etkili olabilmesi için yönetici ve diğer öğretmenlerle gerekli işbirliği ve iyi ilişkiler içinde olması, sahip olduğu bilgi ve birikimi okul paydaşlarının hizmetine sunması gereklidir.

7. İzleme ve Değerlendirme: Öğrencilerin yerleştirildikleri bölümlere uygun olup olmadıkları, eğitsel kol ve sosyal faaliyetlerdeki uyumunu, mezun olan ve olmayan öğrencilerin durumlarını, psikolojik danışma alan öğrencileri takip eder. Okuldaki PDR hizmetlerinin etkililiği izleme ve değerlendirme hizmetleriyle anlaşılabilir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tüm bu hizmetleri sunabilmesi sadece rehber öğretmenin değil, iyi örgütlenmiş bir ekibin işi olmalıdır(Öztürk 1999: 5).

8. Araştırma ve Geliştirme: Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma programının öğrencilerin özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre hazırlanması ve her yıl gerekli değişikliklerin yapılabilmesi için araştırma ve geliştirme hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. (Yılmaz ve Üre 2002: 83). Okuldaki rehberlik hizmetlerinin planlanması ve ihtiyaçlar doğrultusunda değişiklikler yapılması için, okulda rehber öğretmen tarafından çeşitli araştırmaların yapılıp sonuçlarının öğretmen ve velilere duyurulması, sonuçların da değerlendirilerek okul rehberlik programına yansıtılması gerekmektedir.

9. Çevre ve Veli ile İlişkiler: Son yıllarda PDR hizmetlerinde çevre ve veli ile ilişkiler ayrı bir hizmet grubu olarak önemle ele alınmaktadır(Yılmaz ve Üre 2002: 84). Rehber öğretmen çevrede öğrencilerin yararlanabileceği olanakları araştırıp, çevredeki kurum ve kuruluşlarla ilişkilerin kurulmasına yardımcı olmalıdır. Bunun yanı sıra öğrencinin başarısını, yaşamını en fazla etkileyen ailesiyle okul arasındaki ilişkilerin gelişmesinde de rehber öğretmen aktif rol oynar. Öğrencinin kendini geliştirme sürecinde aileden destek alınması bu süreci hızlandıracaktır. Bu sebeple ailelerin öğrencinin doğru seçimler yapması ve başarılı olmasında olumlu rol oynaması için okuldaki öğretmenler, yöneticiler ve rehber öğretmenle işbirliği yapmaları şarttır.

Tablo 3: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanın Hizmet Alanları (Yeşilyaprak 2003: 9)

1.4. Psikolojik danışma

Günümüzde, rehberlik kapsamı içinde bulunan psikolojik danışma, alanını gün geçtikçe genişletmektedir. Hatta son zamanlarda, rehberlik sözcüğünün başlıktan kaldırılması bile düşünülmüş olmuştur. Rehberlik eğitimle ilgilidir, danışma ise rehberliğin içerisindeki hizmetlerden biridir ve kendine özgü kuralları olan bir psikolojik yardım ilişkisidir.

Psikolojik danışmanın başlangıcı Mezopotamya, Pers İmparatorluğu ve Mısır'da din adamlarının "büyülü sözler" ile insanları iyileştirmesine kadar götürülebilir (Corey 2008: 3). Aydınlanma Çağı'nda da psikolojik danışmaya benzer uygulamaların sıklığına rastlandığı öne sürülmektedir. Bu kadar eski bir tarihe dayanan psikolojik danışma uygulamalarının, son zamanlarda "danışmanlık" veren farklı kurumların hızla çoğalmasıyla insanlar tarafından farklı algılanması söz konusu olabilmektedir.

Amerika'da 1942 yılına kadar danışmanlık profesyonel anlamda literatürde yerini almamıştır. Bu tarihe kadar okullarda danışma sınıf öğretmenleri ve yöneticiler tarafından yapılıyor gibi gözükmektedir. 1942'de Carl Rogers'ın yayınladığı kitabıyla(Danışmanlık ve Psikoterapi) birlikte rehberlik adeta ortadan kaybolmuş ve danışmanlığın içinde bir yer almıştır denilmektedir (Akbaş & İkiz 2007: 12-15).

Psikolojik danışmanın özelliklerini uygulamalardaki ortak noktalar doğrultusunda açıklamak gerekirse bunlar şöyle sıralanabilir:

- Psikolojik danışma danışan kişinin kişisel sorunlarına onun tarafından bakabilmeyi (empati) gerektirir. Danışan öncelikle danışmanın dünya görüşünü ve ait olduğu kültürün özelliklerini göz önünde bulundurmaya çalışmalıdır.
- Psikolojik danışma, danışanı çevreden, aileden, etnik kökeninden bağımsız biri gibi göremez.
- Psikolojik danışma bireyle olduğu gibi grupla da yapılabilir. Psikolojik danışma grupla yapıldığından aynı zamanda çok kültürlü bir uygulamadır. Acar, grupla psikolojik danışma yapabilmek için danışmanın özel bir eğitim alması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma kavramlarının farklı olduğuna, alandan olan meslektaşların bile okullarda yapılan grup rehberliği çalışmalarını grupla psikolojik danışmayla karıştırabildiğine önemle işaret etmektedir (2001: VII).
- Grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma farkından yola çıkarak, rehberlik uygulamalarının önceden hazırlanmış bir gündem doğrultusunda bilgi verme amaçlı olduğu, her ortamda gerçekleştirilebileceği ve herkes tarafından yapılabileceği söylenebilir. Psikolojik danışma ise aslında gündemsiz, bilgi amaçlı değil duygusal paylaşım amaçlıdır. Psikolojik danışma bir oturumda bitmez, daha uzun ve aralıklı olarak sürer.
- Psikolojik danışma uygulamalarında, her danışan kendi kişiliğine uygun danışma kuramlarını benimseyerek kendi danışma tarzını geliştirir.
- Psikolojik danışmada gizlilik ve özel yaşama saygı ön plandadır.

- Psikolojik danışma danışan ve danışmanın istekli olması durumunda başarılı sonuçlar verebilir.
- Psikolojik danışmada danışman gerekmedikçe kendi yaşamı ile ilgili bilgiler vermekten kaçınmalıdır.

McGewan (Aydın 1998: 103), psikolojik danışmayı iki kişi arasında sosyal bir etkileşim olarak görmektedir ve danışan kişi “normal” dir. Corey, (2008: 3) psikolojik danışmada çeşitli terapötik yaklaşımlar olduğunu, bu yaklaşımların hepsinin psikolojik danışma uygulamalarında farklı katkılar sağlayacağını düşünmektedir. Ona göre psikolojik danışmanlar, öğrencilikleri döneminde öğrendikleri bu kuramlardan, kendi kişiliklerine uygun olanları dikkate alıp kendi danışma tarzlarını oluşturmaktadır. Hackney ve Cormier de, psikolojik danışma uygulamalarında ortak noktaların olduğunu vurgulamaktadır. Psikolojik danışma, yardım alanla yardımcı sağlayan arasında kurulan aşamalı bir ilişkidir. Bu ilişki danışanın beklentilerinin karşılandığı noktada sonlandırılmalıdır ve özellikle sürecin sonlandırılması aşaması zorlayıcı olabilmektedir (Corey 2008: xiii).

Bir çok yazara göre, psikolojik yardım ilişkilerinden olan psikoterapi ile psikolojik danışmanın arasında da ayırım yapmakta zorlanılabilir. Her ikisi de psikolojik birer süreç olan psikolojik danışma ve psikoterapi, bazı ortak etkinlikleri bakımından birbirinden ayrılması zor iki farklı uygulama alanıdır. Jones, (1982: 2-4) psikolojik danışmayla psikoterapi arasındaki en temel ortaklığı, ikisinin de amaçlarının doğasında bireyin doğru benlik kavramına sahip olmasının yatması, psikolojik danışma kuramları ve kuramcılarının psikoloji kökenli olmasıdır. Jones’e göre, psikolojik danışma ve psikoterapinin birbirinden ayırtdilmesini sağlayan en temel özellikler ise psikoterapinin tıp ortamında yatan veya ayakta tedavi gören kişilere uygulanması ve uğraştığı sorunların hastalık kökenli olmasıdır. Psikoterapi uygulamalarında yardım edilen kişiden “nörotik, hasta” diye bahsedilir(Tan 1992: 18). Psikolojik danışmada ise yardım alan kişi danışandır ve “normal” dir.

Lewis ise psikolojik danışmada danışanın kime göre “normal” olduğunu tanımlamanın güçlüğünden bahsederek psikolojik danışma ve psikoterapi arasında bu tür bir ayırımın güvenilir olmayan bir sonuç olacağını belirtmektedir (Akt.Özoğlu 1982:

219-220). Ayrıca psikolojik danışma ve psikoterapi hizmetlerinin ikisi de hem klinikte hem de okullarda verilebilir. Psikoterapi ile psikolojik danışma arasındaki asıl fark ise, psikoterapi kişinin temel kişilik yapısını değiştirme amacıyla iken psikolojik danışmanın kişiyi olduğu gibi kabul edip mevcut özellikleriyle problemi çözmeye çalışmasıdır.

Psikolojik danışmanlık ve psikoterapi arasında ayırım yapmak gerekirse, bunun iki kritere göre yapılabileceğini söyleyenler de olmuştur. Birinci kritere göre, psikoterapide 6 aydan 2 yıla kadar sürebilen bir ilişkinin kurulduğunu, psikolojik danışmanın ise 6 ayı aşmayacağını söylemektedirler. İkinci kriter, psikolojik danışma hizmetinin hastanelerde yatan hastalara değil ayakta tedavi gören bireylere verilmesi, psikoterapinin ise hem hastanede yatan hem de ayakta tedavi gören bireylere verilebilmesidir (Akbaş & İkiz 2007: 6). Bu açıklamaların ışığında, psikoterapi ile psikolojik danışmanlık hizmetlerini verecek kişilerin farklı uzmanlık eğitimi alması gerektiği söylenebilir.

Rogers, danışma alanının psikoterapiden farklı bir bilim dalı olarak gelişmesinde büyük rol oynamış psikologlardandır. “Danışma ve Psikoterapi: Uygulamada Yeni Kavramlar” 1942’de yayınlanmış ve daha sonra 1951’de “Danışana Dönük Terapi: Şimdiki Uygulama, Yönelimler ve Teori” adlı kitapları yayınlanmıştır (Tan 1992: 39). Rogers, psikolojik danışmada danışanla danışman ilişkisinin en önemli nokta olduğunu vurgulamaktadır. Danışman danışanı cesaretlendirici ve destekleyici bir konumda olmalıdır, yönlendirici olmamalıdır. Rehberlik, Rogers ile birlikte psikolojik danışmadan anlam olarak ayrılmıştır denilebilir. Psikoterapi ile psikolojik danışma arasındaki en temel fark danışmanın eğitim alanından çıkmış olması, psikoterapinin de tıp ortamından çıkmış olmasıdır.

Görüldüğü gibi, psikoloji biliminin bir uygulama alanı olan psikolojik danışma, toplumda diğer psikolojik yardım hizmetlerinden, örneğin psikoterapiden ayırt edilmesi zor, özel ve uzmanlık gerektiren bir hizmettir.

ABD’deki uygulamalara bakıldığında psikolojik danışma rehberlikten farklı ele alınır ve kendi içinde farklı uzmanlık alanlarına ayrılır. Okul psikolojik danışmanlığı, evlilik ve aile danışmanlığı, kariyer danışmanlığı bunlardan bazılarıdır. Türkiye’deki

uygulamalara bakıldığında ise son 10 yıla kadar PDR mezunlarının büyük bir kısmının eğitim kurumlarında çalıştığı ve diğer hizmet alanlarında yer almadıkları görülmektedir. PDR mesleğinin farklı alanlarda icra edilebilmesi için farklı alanlarda uzmanlık ve terapötik beceriler kazanılması gerektiği unutulmamalıdır. PDR lisans mezunu bir psikolojik danışmanın, gerekli eğitim ve danışmanlık becerilerini kazanmadan evlilik ve aile danışmanlığı, rehabilitasyon danışmanlığı gibi farklı alanlarda danışmanlık yapabilmesi mümkün gözükmemektedir.

Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, öğrencilerin eğitsel, kişisel ve mesleki alanlarda karşılaşılabilecekleri sorunları çözebilmelerinde onlara üst düzeyde yardım etme görevini üstlenir. Rehberlik servisleri okula uyum sağlama, verimli ders çalışma becerilerini kazanma, ilgi-yetenek ve değerlerini doğru algılama ve geliştirebilme, sağlıklı insan ilişkileri kurabilme ve bu ilişkileri geliştirebilme, uygun alan, ders ve meslek tercihlerinde bulunabilme, akılcı kararlar alabilme ve nihayetinde, kendini üst düzeyde gerçekleştirebilme konularında yardım hizmetleri sunar. Psikolojik danışma bütün bu faaliyetlerin en önemli kısmını oluşturur. Psikolojik danışma, rehberlik hizmetlerinin içinde yer alır ve onun önemli bir hizmet alanı olarak çok daha yaşamsal görevler üstlenir (Aydın 2007: 4).

1.5. Rehberliğin Ortaya Çıkmasına Etki Eden Faktörler

Yirminci yüzyılda teknolojinin hızlı gelişimi ile sosyo-kültürel, ekonomik değişiklikler geleneksel eğitimin değişmesine etki etmiş ve yeni eğitim sistemi rehberliğin ortaya çıkışının zorunlu hale getirmiştir..Bu değişikliklere dayanarak rehberliğin ortaya çıkmasının altında yatan sebepleri inceleyecek olursak şunlar sayılabilir:

Değişen okul, öğrenci ve eğitim anlayışı: 20. yüzyıldan 21.yüzyıla girerken eğitimi etkileyen iki önemli kavram, küreselleşme ve demokrasi karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme ve demokrasinin yarattığı olanaklarla, insanlar değişik ülkelerde olan bitenden haberdar olmakta, etkilenmekte ve hatta farklı kültürlerde yaşamlarını sürdürebilmektedirler(Sevinç 2003: 22).

Çağdaş toplumlar demokrasiyi benimser. Demokrasi her bireye, kendi yetenekleri içinde en iyi şekilde gelişme imkanını sağlar. Her bireyin eğitim hakkı vardır ve her birey çalışarak toplumda istediği konuma gelebilir. Demokrasinin bireye seçme özgürlüğü ve eğitim hakkı vermesi bireylerin karar verme aşamasında rehberliğe ihtiyaç duymasına yol açmaktadır.

Sanayileşme, toplumsal ilerleme ve demokrasi kitle eğitimini zorunlu kılmış, böylelikle toplumun her kesiminden gelen öğrencilerin ihtiyaçlarını öğretmenler karşılayamaz duruma gelmişler ve öğrencilerin okulda karşılaştıkları sorunlarla mücadelelerinde yardımcı olacak uzmanlara ihtiyaç duyulmuştur(Gazioğlu v.dğr. : 22).

Günümüzde çok çeşitli şekillerde eğitim veren okullar bulunmaktadır Öğrenciler ve aileleri okul seçerken zorluklar yaşayabilirler. Eğer öğrenci ileride yapmak istediği mesleğe uygun okul ve bölüm seçemezse hayatı boyunca bunun sıkıntısını yaşayabilir. Okul sayısı çok olduğundan öğrenci bu okulların varlığından bile haberdar olmayabilir. Birbirinden farklı amaç, yetenek, ilgi ve kişilik yapısı gerektiren bu okullar için öğrencilerin gerekli psikolojik incelemelerinin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca öğrencilerin girdiği okulda bölüm seçimi, seçmeli derslerin belirlenmesi, ders dışı faaliyetleriyle ilgili de rehberliğe ihtiyaç olacaktır.

Bireysel farkların dikkate alınmadığı klasik eğitim anlayışına tepki olarak çıkan ve Dewey'in deneyci düşünme sisteminden etkilenen ilerlemeci (progressive) eğitim anlayışı, rehberliğin ilkelerinden olan öğrenci merkezli eğitimi savunmaktadır(Kuzgun 2002: 11). Bu eğitim anlayışının kabul görmesiyle rehberlik hizmetlerinin gerekliliği daha fazla anlaşılmıştır.

İlerlemeci eğitim felsefesinin temelinde, güçlü bir demokrasi inancının bulunduğu söylenebilir. İlerlemeciler için eğitim ömür boyu süren bir süreçtir ve “nasıl” düşünülmesi gerektiğini vurgulayan bir felsefi akımdır. Pragmatistlerin “gerçeğin esası değişmedir” görüşünü esas alan bu felsefeye göre eğitim, sürekli gelişme göstermektedir. İlerlemeci felsefe, eğitim dünyasına yaşam boyu eğitim, bireysel farklılıkların dikkate alındığı eğitim, yaparak yaşayarak öğrenme, problem çözme gibi yeni kavramlar kazandırmıştır(Kaya 2007: 73-75).

Felsefe tarihi incelendiğinde bir çok felsefi akımın olduğu görülmektedir. İlerlemeci eğitim felsefesinin etkilendiği pragmatizm de bu akımlardan biridir. Pragmatizm, John Dewey'in deneyci düşünce sistemi üzerine kurulmuş olup Amerikan kültürünün ve yaşam biçiminin özünü oluşturan bir felsefe akımıdır. Pragmatizme göre varlık, deney ve araştırmalarla kanıtlandığında gerçektir. Bilgiye ulaşmak için deneysel yöntem kullanılmalıdır. Değerler ve ahlaki ilkeler ise görecelidir. Eğitimi sosyal bir süreç olarak gören pragmatist düşünceye göre okul, deneysel öğrenmenin en uygun olduğu yerdir(Demirel v.dğr. 2007: 80-81).

Yaşantılar yoluyla öğrenmeyi savunan pragmatist felsefeden etkilenen eğitimcilerin, ilerlemeci eğitim felsefesini geliştirdikleri ve dolayısıyla yaşantılar yoluyla öğrenmeyi ve bireysel farklılıkları temel alan PDR mesleğinin de gelişimine katkı sağladıkları görülmektedir.

Toplumsal yaşantının ve toplumsal değerlerin değişimi: Sanayileşme, bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmeler toplumsal kurumların yapısında ve fonksiyonlarında değişiklikler meydana getirmiştir. Eski okul programları, değişen okul, aile, değerler, vb. konularda öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamayacaktır. Birey artık eğitimin merkezinde yer almaktadır ve modern eğitim anlayışına göre eğitimde odak, konular ya da öğretmen değil, öğrencidir. Bu durumda okullarda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin tanınması için rehberlik hizmetleri gerekecektir. Halen değişen kurumlar, değer sistemleri, kültürel ürünlerle iç içe yaşayan birey farklı toplumsal roller ve toplumsal normlarla yüz yüze gelmektedir. Bireyin sağlıklı kararlar alması için yardıma ihtiyacı olacaktır.

Sanayi toplumu “sosyal çözülme” olgusunu da beraberinde getirmiştir. Toplumdaki bu çözülme bireye de yansımakta ve “yabancılaşma” olgusunu meydana getirmektedir (Aydın v.dğr. 2007: 26). Birey hem kendinden hem toplumdan hem de kültürden kopabilmektedir. Bütün bu olumsuz bireysel ve toplumsal değişikliklere karşı evde ailelere, okullarda da öğretmenlere ve psikolojik danışmanlara önemli görevler düşmektedir.

Teknolojideki ve üretim araçlarındaki gelişmelerin meydana getirdiği karmaşık durumlar aile yapısını ve fonksiyonunu değiştirmiştir. Artık kalabalık aile yerine, anne,

baba, ve çocuklardan meydana gelen çekirdek aileler mevcuttur. Toplumun eğilimlerini, kültürünü, değerlerini kuşaktan kuşağa aktarmakta ve insan yavrusunu sosyalleştirmekte ve çocuklara sosyal rolleri öğretmekte en önemli faktör olan aile, bugün bu fonksiyonlardan bir kısmını ister istemez kaybetmektedir. Evlilik kurumu artık daha kolay yıkılabilmekte ve parçalanmış aileler artmaktadır. Günümüzde kadınların eskiye göre daha fazla eğitim alması ve iş hayatında yer almaya başlaması çocuk eğitimi ve gelişiminde önemli değişikliklerin yaşanmasına yol açabilmektedir

Aile kurumunun değişimi ve değer yargılarındaki yozlaşmalardan kaynaklanan bireydeki olumsuz değişiklikler suç işleme oranlarını arttırmıştır (Yılmaz ve Üre 2002: 10). Bir toplumda maddi değerlerin manevi değerlere göre daha önce gelmesi “kültür boşluğu”nu oluşturmaktadır (Çetinkaya, 2007, s.26). Kültür boşluğu, beraberinde toplumdaki çözümleri ve bu çözümlere bağlı olarak alkol, uyuşturucu madde, vb. şeylerin kullanımına yol açabilmekte ve suç oranlarında ve intiharlarda artışa neden olabilmektedir.

Rehberlik, aileye bağlı yaşayabileceği her türlü sorununda öğrenciye yardım etme işlevini üstlenir.

Nitelikli, eğitilmiş insan gücüne duyulan ihtiyaç: Yapılan araştırmalar, gençlerin ilgi ve yeteneklerine göre değil, mesleğin popülerliğine, çevrelerindeki insanların yönlendirmesine göre ve üniversite sınavı sonucunda açıkta kalmamak için mesleklerini seçtiklerini göstermektedir. Günümüzde iyi eğitim almış kişilerin bile iş bulamadığı görülmektedir. Değişen teknoloji ve üretim araçları uzmanlaşmayı ve ayrıca kişisel gelişimi de zorunlu kılmıştır. Birey meslek seçiminde hem ilgi, istek ve ihtiyaçlarına hem de başarılı ve yetenekli olduğu alan ve mesleklere yönelmelidir. Bireyin bu yüzden meslekleri yakından tanıması gerekmektedir. Mesleki rehberlik hareketinin başlangıcının Parsons’ın kurduğu meslek bürosuyla olduğu hatırlatılarak mesleklerin artması ve uzman insan gücüne ihtiyaç duyulması ilk rehberlik hareketlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır denilebilir.

Ülkemizde son yıllarda özellikle sanayileşmekte olan büyük şehirlere, kırsal bölgelerden yoğun bir göç hakimdir. Artan nüfus, iş bulma imkanlarını kısıtlamakta,

bireylerin farklı meslekler geliştirmelerine yol açmaktadır. Bireyin bu farklı mesleklere yönelme süreci içinde rehberliğe ihtiyacı olacaktır.

“Meslek, yaşam boyunca kişinin doyum kaynağı ve kendini gerçekleştirme aracıdır” (Özgüven 2003: 57). Kişinin sahip olduğu mesleğin, hem geçim kaynağı hem de psikolojik anlamda doyuma ulaşmasını sağlayacak mutluluk kaynağı olduğu söylenebilir. Kişinin seçeceği meslek, sosyal çevresi, eş seçimi, geliri gibi yaşamındaki birçok önemli noktayı belirleyecektir.

Mesleki gelişim süreci, çocukta bir meslek fikri oluşmaya başladığı dönemden meslek sahibi olduğu döneme kadar süren oldukça uzun bir süredir (Yeşilyaprak v.dğr. 1998: 83). İşte bu sebeple rehberlik bireyin daha anasınıfından itibaren bireyi tanımak ve yetenekleri doğrultusunda uygun alanlara yönlendirmek için eğitimde zorunlu bir ihtiyaçtır.

Psikolojideki, psikometrideki gelişmeler: Bireyin ayrıntılı olarak tanınmasına ve diğer bireylerden farklı olan yanlarının göz önünde bulundurulmasına sebep olan bu gelişmeler özellikle mesleki rehberlik çalışmalarının hızlanmasında etkili olmuştur.

1905’de psikolog Binet ve Simon ilk zeka testini geliştirmişlerdir. I.Dünya Savaşında ABD ordusunda uygulanmak üzere ilk grup zeka testi hazırlanmıştır (Kuzgun 2002: 14). Bu gelişmelerle birlikte bireylerin ilgi, yetenek ve diğer özelliklerinin ölçülmesi çalışmalarının hızlandığı ve bu envanterlerin rehberlik çalışmalarında kullanılmaya başlandığı söylenebilir.

Psikoloji biliminin gelişmesi, psikometrideki ilerlemeler bireylerin beden sağlığı kadar ruha sağlıklarının da toplumlarda önem kazanmasını sağlamıştır. Bireylerin bilişsel yönünün yanı sıra duygusal yönüne önem verilmeye başlanmıştır. Gelişmekte olan toplumlar da öğrencilerin ruhsal problemlerinin olabileceği ve bu problemlerin okul başarısını, özel yaşantısını etkileyebileceğinin anlaşılmasıyla okullarda psikolojik danışma hizmetleri daha da gerekli olmuştur.

Tüm bu gelişmeler, eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerekli kılmıştır.

1.6. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Başlangıcından İtibaren Uygulanan Rehberlik Modelleri

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleği ilk olarak ABD’de doğup gelişmiş ve günümüzde de profesyonel bir meslek olarak tüm dünyada adı geçmektedir. PDR’ nin ABD’deki gelişimi sırasında çeşitli rehberlik modelleri ortaya çıkmıştır. Kuzgun (2002), bu modelleri şöyle sıralamaktadır:

A) Parsons Modeli: Okuldan mezun olan veya ayrılan gençlere iş bulma sorununa eğilen Frank Parsons, mesleksi rehberlik etkinliklerinin başlangıcı kabul edilen çalışmalarını 1908’de kurduğu “Meslek Bürosu” nda başlatmış ve yürütmüştür.

Bu model; a) Bireyin analizi b) İşin, mesleğin analizi c) İkisinin analizinden elde edilen sonuçların karşılaştırılması olmak üzere üç adımın tamamlanmasıyla oluşur (Kuzgun 2002: 15). Bu model, uzun yıllar kullanılmış ve günümüzde bile belirli ölçülerde etkililiğini sürdürmektedir. Bu modelin yetersiz tarafı ise, bireye en uygun mesleği seçip işe yerleştirmek amacıyla uygulanması ve bir sürekliliği, gelişmeyi içermemesidir.

B) Rehberliği eğitimle eş tutan model: Bu model, rehberliğin eğitim uygulamalarında ilk defa yer almasını sağlayan bir modeldir. Eğitsel Rehberlik terimi ilk defa Kelley tarafından kullanılmış ve okulda, eğitim ortamında, öğrencinin eğitim ve öğretim ile ilgili sorunlarını ele almayı kapsamıştır.

Rehberliği eğitimle bir tutanların başında gelen Brewer’e göre rehberlik ve eğitim arasında amaç, yöntem ve sonuçlar bakımında bir fark yoktur (Kuzgun 2002: 16). Ancak model bu görüşü ile rehberlik ve psikolojik danışmanın gelişmesine bir sınırlılık getirmiş ve uzun süre rehberlik bir eğitim uygulaması olmaktan kurtulamamıştır.

İlk aşamada bu iki model, rehberliğin, bir ders gibi ele alınabileceği ve “öğretililebileceği” anlayışını doğurmuştur. Bu modelin doğurduğu anlayışla okullarda sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanabilmesi için ders programlarına rehberlik saatleri konmuştur.

C) Klinik süreç olarak rehberlik modeli: Bu rehberlik modelini Paterson ve Williamson'un önerdiği ve geliştirdiği görülmektedir. Bu rehberlik modelinin temelinde bireysel farklılıkların kabul edilmesi ve bireyin ayrıntılı olarak incelenmesi yer alır (Kuzgun 2002: 17).

Modelde psikolojik ölçme araçları kullanılmış ve danışmanın danışanı daha iyi anlaması, onun sorunlarını, problemlerini belirlemesi amacı ile yardımcı olması amacı güdülmüştür. Ancak bireyin bir bütün olarak ele alınmaması, bireyi tanımada sadece ölçme araçlarının kullanılması ve danışmanların bireye tavsiyelerde bulunmaları kinik yaklaşımın eleştirilen taraflarıdır.

D) Karar vermeye yardım süreci olarak rehberlik modeli : Bu model, bireyin karar verme ile karşı karşıya kaldığı zamanlarda yapılan rehberlik hizmetlerini kapsamaktadır. Bu model Arthur Jones tarafından önerilmiş ve geliştirilmiştir.

Katz, Tiedeman ve Tyler, rehberliği karar verme süreci olarak görmektedirler (Kuzgun 2002: 18). Ancak rehberlik etkinliklerini, bireyin karar vereceği zamanlarda ele alması ve bireyin gelişiminin sürekliliğini ve bütünlülüğünü kapsamaması bu rehberlik modelinin eksik kalan yönüdür.

E) Gelişimsel rehberlik modeli : Bu model özellikle Mathewson, Dinkmeyer, Blocher ve Zaccaria tarafından benimsenmiştir (Kuzgun 2002: 19). Gelişimsel yaklaşım, bütün bireylere gelişimlerine, yaşamlarının kişisel, eğitsel, mesleki ve toplumsal alanlarında ve dönemlerinde yardım edilmesinin önemini vurgular. Gelişimsel yaklaşım eğitsel, mesleki ve kişisel alanlarda seçme, tercih etme işlemini merkeze alır. Bireyi sürekli bir gelişim sürecinde değerlendirir.

Myrick, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan gelişimsel rehberliğin krize yönelik olmasından ziyade önleyici çalışmaları içerdiğini, sadece sorunlu öğrencilere değil tüm öğrencilere yönelik olduğunu ve okulda psikolojik danışman başta olmak üzere diğer çalışanların katılımıyla yapılacağını belirtmektedir.(Erkan 2001: 2-5) Görüldüğü gibi tüm öğrencileri içine alan ve koruyucu - önleyici rehberlik çalışmalarını kapsayan gelişimsel rehberlik modeli Türkiye'de uygulanması istenilen en uygun modeldir.

Gelişimsel rehberlik modeli çerçevesinde rehberlikte amaç bireyin kendini bilmesi, etrafındakilerinin bilincine varması, benlik ile çevre arasındaki ilişkiyi geliştirebilmesi, kişisel ve toplumsal değerleri anlayarak kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır. Bu model, özellikle okuldaki bütün eğitimcilerin rehberlik sürecine katılmasını, aktif olmasını öngörmektedir. Bu modelde rehberliğin, bireye benliğini, çevresini ve bu ikisinin ilişkilerini anlama deneyimleri kazanmada yardımcı olması vurgulanmaktadır.

Gelişimsel PDR programları, okul öncesi eğitimden başlar ve kişinin gelişimiyle ilgili olarak birbiri üzerine inşa edilecek çeşitli gelişim faaliyetlerinden oluşur. Çocuğun bir bütün olarak eğitilmesi gereği üzerinde duran gelişimsel rehberlik yaklaşımı, çocuğun kendisinin, öğretmenin, ana-babanın bilimsel ve sistemli yardım almasına yönelik çalışmayı önermektedir. Ülkemizde bırakın okul öncesi öğretimi, ilköğretimde bile PDR hizmetleri tam olarak verilememektedir.

Gelişimsel PDR programları; okullarda bireysel psikolojik danışma, grup rehberliği, grupla psikolojik danışma, mesleki rehberlik, yerleştirme, konsültasyon (psikolojik danışmanın bilgi ve becerilerini diğer kişilerle paylaşması) ve eşgüdümleme (okulla diğer kuruluşlar arasındaki bağlantının kurulması) hizmetleriyle sürdürülmektedir(Yüksel 2008: 7-8). Bu programın ülkemizde sağlıklı olarak hazırlanıp uygulanabilmesi ve değerlendirilmesi için, okul psikolojik danışmanının mesleki eğitiminin yeterli olması, okullarda yeterli sayıda danışmanın bulunması ve danışmanların okulun bütün paydaşlarıyla iyi ilişkiler kurması gereklidir.

ABD’de önleyici rehberlik ile ilgili ilk çalışmalar öncelikle ruh sağlığı alanında ortaya çıkmış, eğitim alanında asıl önemi son 10 yıldır anlaşılmıştır. Sosyal reformcu olan Clifford Beer’in 1908 yılında “A Mind that Found Itself” adlı kitabı yazması ruh sağlığı alanında önleme ve tedavi çalışmalarının başlangıcı olarak kabul edilir.

İkinci Dünya Savaşından 1960 yılına dek çeşitli tarihsel etmenler ruh sağlığı hizmetleriyle önleyici müdahalelerin bütünleşmesini engellemiştir. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle ruh sağlığı sorunları yaşayanların tedavileri daha öncelikli hale gelince tedavi hizmetleri desteklenerek önleme çalışmaları ihmal edilmiştir.

Ruh sağlığı profesyonelleri kadar, federal ve özel desteklere rağmen, önleme çalışmaları son 30 yılda engellenmeye çalışılmıştır. Ruh sağlığı problemlerinin çözümü için hızlı çözüm arama eğiliminde olan bazı uygulamacılar, trankilizan ve psikoparmakolotiks gibi ilaçların kullanımının artışını desteklemektedirler. Albee'ye göre (2000) Amerikan tıbbı, psikiyatri dahil tedavi odaklıdır. Tedavi eden profesyoneller ve onların kurumları gözdedir ve ilaç şirketleri devasa karlar yaparlar. Albee'ye göre bu ticari düzen önleyici-koruyucu hizmetler artmadıka bozulmayacaktır. Eğitim alanına bakıldığında okullardaki önleme çalışmalarında artış ve etkili sonuçların elde edilmeye başlanması, son zamanlarda pek çok kişi tarafından bu konudaki çalışmaların öneminin anlaşılmasına yol açmıştır. ABD'de son 20 yıldır önleme çalışmalarındaki büyüme çalışmalarına dikkat çeken NIHM (Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü) direktörü Hyman tarafından 21.yüzyılda psikolojik danışmanların önleme araştırmaları ve uygulamaları aracılığı ile ulusal sağlığa büyük katkıda bulunabilecekleri ifade edilmiştir (Korkut 2007a: 54-56). Buna göre, ABD'de rehberlik hizmetlerinin, günümüzde kriz öncesi önleyici- koruyucu çalışmalara ağırlık verdiği düşünülebilir.

Bütün bu yaklaşım ve gelişmeler Amerika Birleşik Devletlerindeki rehberlik hareketlerini kapsamaktadır. Çünkü diğer ülkelerdeki tarihsel gelişmeleri yorumlayacak yeterli kaynak literatürde bulunmamaktadır.

Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin, ilk uygulanmaya başlandığı yıllardan günümüze kadar, ABD'de uygulanan rehberlik modelleri temel alınarak programlar oluşturulmuştur. Ülkemizde rehberliğin ABD ile kıyaslandığında neden farklı düzeylerde geliştiği sorgulandığında Türk kültürünün merkezi otorite geleneğinin okullarda da sürdüğü, eğitimde akademik bilgiye önem verildiği, kuramsal bilginin yaşama uyarlanamadığı ve öğrencilere meslek seçiminin hazır olmadığı şartlarda ve dönemde yaptırıldığı açıkça görölmektedir (Öner 1994: 45).

Türkiye'de PDR mesleğinin gelişebilmesi ve daha iyi tanınması için öncelikle Türk kültür ve eğitim sistemine uygun rehberlik model ve programları oluşturulması denenmelidir.

1.7. Profesyonel Bir Alan Olarak Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Mesleklerin başlangıcı kültürlerin ve organize toplulukların ortaya çıkması ve aynı zamanda ortaya çıkan iş rollerinin farklılaşmasına bağlı olmuştur. Meslek seçimi, endüstrileşmiş toplumların sorunudur. Endüstri devriminden önceki toplumlarda aile bir ekonomik birim olduğundan, çocuklar yetişirken ana babalarının çalışmalarını gözler, güçleri oranında eğitim sürecine katılır ve yetişkin oldukları zaman, geniş aile birimi içinde daha karmaşık görevler üstlenerek ailenin yürüttüğü ekonomik faaliyetleri devam ettirirlerdi. Ayrıca, seçilecek meslek çeşidi de çok az; meslek seçimi için seçenekler çok sınırlı idi. Oysa günümüzde meslek çeşidi, bir kimsenin değil yaşantıları yolu ile tanınmasına, isimlerini bile öğrenmesine olanak bulamayacağı kadar artmıştır. Günümüzde, endüstrileşmiş toplumlarda, artık gençlerin görerek, yaşayarak meslekleri tanıma olanağı çok sınırlıdır. Bir gencin baba mesleğini sürdürmesi geçmişe göre çok ender rastlanan bir durumdur. Az sayıda aile kendi işinin sahibi olabilmekte, genellikle çok sayıda kişinin çalıştığı bir fabrika ya da bir kurumun elemanı olarak görev yapmakta ve üretim sürecinin bütününe göremeden kendi işlerini yürütmektedirler. Böyle bir toplumda ana babanın çocuğuna çok sayıda mesleği tanıtmaya olanağı çok sınırlıdır.

Çağımızda meslek seçiminin bir sorun haline gelmesinin bir diğer nedeni, özgürlüklerin genişlemesi, bireyin kendi yaşam biçimini seçmesi ve kararının sorumluluğunu taşıması gerektiği görüşünün benimsenmesidir. Çağımızda insan kendi yaşamı hakkında karar verme özgürlüğüne sahiptir. Bireyin seçme özgürlüğünü doğru tercihler yapabilme doğrultusunda kullanabilmesi için, neyi niçin istediğini, ne gibi bedensel, zihinsel ve ekonomik olanaklara sahip olduğunu bilmesi yani kendini iyi tanıması gerekir. Yetenek ve ilgilerin tanımlanması ve ölçülmesi, istek ve ihtiyaçların gerisindeki dinamikler konusunda psikoloji biliminin verileri giderek zenginleşmekte, insan hakkındaki bilgimiz giderek artmaktadır. Aynı şekilde meslek ve eğitim seçeneklerinin her birini, gerektirdiği nitelikler ve sağladığı olanaklar açısından inceleyen kurumlar ortaya çıkmaktadır. Bu iki kaynaktan elde edilen bilgilere dayanarak, bireylere meslek seçiminde yardımcı olan rehberlik hizmetleri de eğitimin üçüncü fonksiyonu olarak gelişmektedir (Kuzgun 2000: 6-7).

Kuşkusuz mesleki rehberlik çalışmalarının başlamasında 20.yüzyılın başında zeka ve yetenek testlerinin gelişmesi önemli rol oynamıştır. Zamanla her bireyin üstün olduğu, yeteneğini kullanabileceği bir iş ve meslek alanında daha başarılı ve verimli olabileceği görüşü benimsenmeye başlamıştır (Yeşilyaprak 2003: 22). Uzmanlaşmanın artması ve teknolojinin ilerlemesiyle, meslek sayılarında büyük bir artış olmuştur. Sanayileşmenin başladığı 1850’li yıllarda İngiltere’de 431 çeşit meslek belirlenmiş, 1929 yılına gelindiğinde bu sayının 20.000’e çıktığı görülmüştür (Özgüven 2003: 59).

“Meslek, bireylerin belli bir eğitimle edindikleri ve yaşamlarını devam ettirmek için sürdürdükleri düzenli ve kurallı etkinlikler bütünüdür.”(Kuzgun 1989,s.3)

Sosyolojik olarak bir işin meslek olarak tanımlanması için bazı kriterler söz konusudur (Encyclopedia of Sociology, 1992). Birincisi izoterik bilgidir. Tek tip ve özelleştirilmiş büyük miktardaki bilginin hakim olması gerekir. İş üzerindeki otonomi (özerklik) ikinci kriterdir. Eşi olmayan ve özelleşmiş bilgiye sahip olunması tipik olarak, bilgiye sahip olan kişinin bağımsız olmasını sağlar. Üçüncü kriter, hizmeti alan kişi üzerindeki otoritedir. Bir çok meslekte bu, hizmeti alan kişi tarafından gönüllü olarak verilir. Hizmeti alan kişiler, bilgilerinden emin oldukları meslek sahibi kişilere karar verme sorumluluklarını istekli olarak bırakırlar. Dördüncü kriter ise, bir çok meslek sahibinin motivasyonlarının temel noktasını yaptıkları fedakarlığın oluşturmasıdır (Özyürek v.dğr. 2007: 1-19).

Statü bireyin, toplumsal yapı içerisinde bulunduğu konumdur (Tezcan 1997: 263). Tezcan’ a göre eğitim, bireyin toplumda statü kazanma yollarından birisidir. Bireyin toplum tarafından statüsünün değerlendirilmesi, onun sahip olduğu eğitimin süresi ve niteliğiyle yakından ilgilidir. Ayrıca bireyin ait olduğu toplumsal sınıfların belirleyicisi de, bireyin sahip olduğu eğitimi ve buna bağlı olarak mesleği, geliri ve yaşam biçimi vb. ölçütlerdir (1997: 63).

Bir mesleğin statüsü ise, diğer mesleklerle karşılaştırıldığında ortaya çıkar. Bir mesleğin gerçek statüsü ile toplum tarafından algılanan statüsü benzer özellikler göstermektedir. Bir mesleğin iyi tanımlanması, o mesleğin güçlenmesine ve toplum tarafından da tanınmasına sebep olmaktadır. PDR mesleği de meslekleşme sürecini tamamlarsa toplumda belli bir statüye gelebilecektir.

Türkiye’de PDR mesleği, eski bir geçmişe sahip olmasına rağmen, hala Amerikalı ve Avrupalı psikolojik danışmanların, mesleğin başlangıç yıllarında karşılaştıkları sorunlarla boğuşmaktadır. Bu araştırmanın incelediği konulardan biri, Amerika’da PDR’ nin karşılaştığı sorunlar karşısında uygulanan çözüm yöntemlerinin Türkiye’ye uygulanması meselesi değil, Amerika’nın meslekleşme sorununu nasıl çözdüğünün incelenmesi ve Türkiye’ye uygun çözümlerin araştırılmasıdır (Özyürek v.dğr. 2007: 1).

ABD’de PDR’nin örgütlenme çalışmaları 1910’larda başlamıştır. 1910’da ilk mesleki rehberlik kongresi Boston’da yapılmış ve ulusal bir mesleki örgüt kurma fikri burada ortaya çıkmıştır. 1913’de Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği (NVGA) kurulmuştur. 1952 yılında da ülkedeki tüm rehberlik dernekleri birleşerek Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği (APGA) kurulmuştur. 1992’de de Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association - ACA) adıyla son halini almıştır (Gazioğlu ve İlgar: 31-32). 1952’ de kurulan ACA(American Counseling Association) kuruluşundan bu yana 19 alt kuruluşu ile birlikte psikolojik danışman yetiştirme standartlarını belirlemek ve mesleğin geleceği için çalışmalarını sürdürmektedir (Özyürek v.dğr. 2007: 1-19). ACA bir üyelik organizasyonudur ve mesleki gelişim, yayınlar ve kamu kurumları ile ilişkileri yürütür. (Özyürek v.dğr. 2007: 67-77)

Bir meslek alanı olarak PDR, dünyada her ülkede aynı gelişmeyi göstermemiştir. Profesyonel bir meslek alanı olarak PDR’nin, dünyada en fazla ABD’ de geliştiği ve güçlü bir örgüt yapısı aldığı söylenebilir. ABD’de Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association - ACA) ve bu derneğe bağlı 19 farklı alt derneğin ve diğer mesleki kuruluşların belirlediği yeterlikler çerçevesinde her eyaletin, kendi psikolojik danışman yetiştirme standartları vardır. ACA, üye olan psikolojik danışmanların yayınları, eğitimleri ve hükümetle ilişkileri ile ilgili konularda çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca psikolojik danışmanların güvenilirliklerini arttırmaya çalışan, onları sertifikalandıran ve kalite güvencesi veren farklı kuruluşlar da bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri 1982’de kurulan Amerika’daki Ulusal Onaylanmış Psikolojik Danışmanlar Kurulu (National Board of Certified Counselor -

NBCC) ve Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Programlarının Kalite Güvencesi Kuruludur. (The Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs - CACREP)

ABD’de ilk sertifika programları ve bu programların standartları 1950’li yıllarda hazırlandı. Bu sertifika programlarından bazıları “Öğrenci kişilik hizmetleri sertifikası”, “Rehberlik ve Danışmanlık Sertifikası” 1955’de Ohio’da yapılmıştır (Nazlı 2003 : 3). NBCC, başlangıçta ACA’nın bir alt komitesi olarak oluşturulmuş olsa da zamanla çok önemli bir konuma gelmiştir. NBCC psikolojik danışmanların kayıtlı olduğu, diğer psikolojik danışmanlarca tanınmasını sağlayan ve ulusal sertifika sistemine sahip bir örgüt konumundadır. CACREP ise psikolojik danışman yetiştiren kurumlara kalite güvencesi veren bir kuruluştur. 40.000 sertifikalı üyesi ile NBCC ve ona bağlı kuruluşlar PDR için dünyadaki en büyük sertifikasyon organizasyonudur. NBCC uluslararası örgütü, Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization- WHO) ile işbirliği yaparak sadece PDR’nin meslekleşmesinde değil aynı zamanda dünyada akıl ve ruh sağlığı hizmetlerinde de kalite arayışı içerisindedir. ABD’de psikolojik danışmanlık için onay süreci çeşitleri bulunmaktadır. Bunlardan biri psikolojik danışmanın mesleki bir örgüte üye olmasıdır. Bunun yanı sıra merkezi otoritenin hakim olduğu Türkiye gibi ülkelerde üniversitelerin PDR bölümlerinden mezun olmak mesleği yapabilmek için yeterli olmaktadır. Oysa ABD’de her eyalette farklı kabul sistemi mevcuttur. Eyaletlerde psikolojik danışmanlara yetki belgesi veren kurumlar bulunmaktadır. Ayrıca yetki belgesi dışında hukuki olarak gerekli olmayan ama mesleğin güçlenmesine etki eden sertifikasyon sürecini yürüten kurul (NBCC-I National) bulunmakta ve uluslararası düzeyde psikolojik danışmanlara sertifika işlemini sunmaktadır (Özyürek v.dğr : 67-77).

Psikolojik danışman yetiştiren kurumların programlarının kalite güvencesini, eğitim programlarının standartlarını onaylayan CACREP (The Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs) ABD’de 1981 yılında kar amacı gütmeyen bağımsız bir organizasyon olarak kurulmuştur ve bugüne kadar 200’ü geçen sayıda enstitüyü PDR ile ilgili eğitimler konusunda akredite etmiştir. CACREP, Psikolojik danışmanlık eğitimi sırasında mesleğe atılacak kişilerin en az 700 saat denetimli klinik çalışması zorunluluğunu getirmiştir (Özyürek v.dğr. : 55-77).

Diğer ülkelere bakıldığında Romanya, Lübnan gibi ülkelerde psikolojik danışmanlara eğitim veren kurumların olmadığı görülmektedir. Güney Afrika'da psikolojik danışma ABD'dekinden farklı bir biçimde algılanmakta ve uygulanmaktadır. Kenya'da psikolojik danışmanlar için kalite güvencesi ve sertifikalaştırma yapan özel kurumlar bulunmamaktadır. Japonya'da sertifikalaştırma, Tayvan'da kalite güvencesi kuruluşları mevcuttur. İngiltere ve Kanada'da ABD'dekine benzer biçimde sistemler geliştirilmiştir. Avustralya'da da ABD'dekine benzer çalışmalar diğer ülkelere kıyasla daha yoğun bir şekilde sürmektedir (Özyürek v.dğr. 2007: 96).

Görüldüğü üzere, ABD'de psikolojik danışmanın meslekleşmesi öncelikle mesleki standartların hazırlanması, akreditasyon, sertifikasyon programlarının ve etik standartların geliştirilmesi, meslek örgütlerinin kurulması ve meslekle ilgili bilimsel araştırmaların devam etmesi ile gerçekleştirilen uzun bir süreci içermektedir.

Avrupa'daki PDR eğitimlerine süre ve düzey açısından bakılacak olursa ülkeler arasında çok sayıda farklılıklar görülmektedir. Örneğin İngiltere'de psikolojik danışma ikinci bir kariyer alanı olarak değerlendirilmektedir. Katılanlar genellikle hemşire, öğretmen ya da sosyal çalışma alanından olup okullarda ve çeşitli devlet ve özel kurumlarda farklı alanlarda görev yapabilmektedirler. Farklı sürelerde sertifika eğitimleri ve sadece alanda deneyimli olan danışmanların katılabildiği yüksek lisans ve doktora eğitimleri bulunmaktadır. İrlanda'da tam zamanlı ve yarım zamanlı psikolojik danışman lisans eğitimleri ve yüksek lisans eğitimleri bulunmakta ve programa lisans mezunları başvurabilmektedirler. İngiltere ve İrlanda'da PDR mesleğinin profesyonelliğe yöneldiği, diğer ülkelerde sistemli ve eğitimin her kademesinde standartlara ulaşamadığı söylenebilir (Özyürek v.dğr. 2007: 102-103.)

PDR alanında çalışan uzmanların ünvanları, aldıkları eğitimler gibi ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. ABD'de rehber psikolojik danışman (guidance counselor) tanımlaması rehber kelimesinin kullanım dışı bırakılmak istenmesine rağmen halen okullarda ağırlıklı olarak kullanılabilir. Avrupa'da ise ağırlıklı olarak rehber psikolojik danışman ve bunun yanı sıra kariyer psikolojik danışmanı, kariyer rehber psikolojik danışmanı, eğitsel psikolojik danışman öğretmen, rehberlik teknisyeni,

rehberlik çalışanı, okul kariyer danışmanı, rehberlik uygulayıcısı gibi farklı ünvanlar da kullanılabilir. (Özyürek v.dğr. 2007: 109)

Bir mesleğin profesyonel olarak uygulanabilmesi için mesleğin yasal olarak tanınması, yetiştirme standartlarının olması ve uygulanabilir etik kurallarının ve yaptırımlarının olması gerekir. Türkiye’de PDR mesleği, bu kriterler doğrultusunda “profesyonel bir uğraş” olarak uygulanmaktadır denilemez (Yeşilyaprak 2007: 35).

PDR Derneği, PDR mesleğinin bu kriterlere uygun, profesyonel bir uğraş olarak gelişmesi için 1989 yılında Ankara’da kurulmuştur ve yılda iki kez de dergi ve bülten yayınlamaktadır. 1989 yılına kadar PDR mesleğini yürütenlerin bir kısmı 1976’da kurulmuş olan “Psikologlar Derneği”ne üye olarak mesleki gelişimlerini sürdürmekte idi. Fakat psikoloji ile PDR alanının farklılığı ve zamanla PDR lisans programlarının hızla artması PDR-DER’nin kuruluşunu hızlandırmıştır. 2000 yılında İstanbul’da ilk şubesi, 2006 yılında Eskişehir ve Adana, 2007 yılında İzmir ve Samsun, 2008 yılında Bursa ve Konya, 2009 yılında da Osmaniye şubelerinin açılmasıyla PDR-DER, Ankara’daki genel merkeze bağlı 9 şubesi ve 2000 üyesi ile faaliyet gösteren tek PDR derneğidir. Derneğin ayrıca PDR programı bulunan üniversitelerde de temsilcilikleri bulunmaktadır. 1998 yılında PDR-DER Bakanlar Kurulu kararı ile Türk PDR-DER olarak isim değiştirmiştir. (pdr.org.tr : 8-10)

Türk PDR-DER’in faaliyetleri çok çeşitlidir. Bunlar ana başlıklarla belirtilecek olursa; ulusal kongre ve toplantılar, yayınlar, etik ilkeler oluşturma, meslek odası çalışmaları, unvan sorunu ile ilgili çalışmalar, alanda çalışanların özlük hakları ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi ile ilgili çalışmalar, istihdam alanlarını koruma ve geliştirmeye yönelik çalışmalar, çalışanların niteliğini yükseltmeye yönelik çalışmalar, lisans programlarının adı ve ana bilim dalı isim değişikliği ile ilgili çalışmalar, lisans programlarına girişte kullanılan puan türünün değişmesi ile ilgili çalışmalar, kamuoyunu aydınlatma ve danışmanlık hizmetleri ile ilgili çalışmalar ve ulusal ve uluslar arası mesleki örgütler ve kurumlarla ilişkiler Türk PDR-DER’in faaliyet alanına girmektedir (Yeşilyaprak 2007: 29).

Türkiye’de Türk PDR-DER kurulduğundan bu yana, PDR mesleğinde gerek psikolojik danışmanların eğitimleriyle ilgili eksikliklerin, gerek meslekleşme anlamında var olan boşlukların kapanmaya başladığı söylenebilir.

1.8. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Mesleğinde Unvan Sorunu

Günümüzde okulun amacı artık sadece eğitim vermek olmaktan çıkıp, aynı zamanda eğitimin her kademesinde, öğrencinin ruh sağlığını korumak ve desteklemek olmuştur. Bu amaçla öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemine uygun davranmak ve buna uygun bir ortam yaratmak, PDR’nin amaçları arasındaki yerini almıştır. Rehberlik hizmetlerinin işleyiş ve uygulanışındaki en önemli sorun, özel bir uzmanlık gerektiren uygulamalarda kullanılabilecek eğitilmiş personel sayısının yetersiz oluşudur. Bu sebeple okullarda bu alana hizmet verebilecek tüm öğretmenler ve özellikle sınıf öğretmenleri, sürece aktif olarak katılmakta ve görevlendirilmektedirler (Aydın 2007: 118).

Günümüzde okullarda Toplam Kalite Yönetimi adı altında çalışmalar yapılmakta ve rehber öğretmen bu çalışmaların önemli bir parçası olarak görev yapmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde rehber öğretmen aşağıdaki çalışmalardan sorumlu tutulmaktadır:

- Öğrencilerin kişilik gelişimlerine yönelik olarak yapılacak tüm çalışmaları yürütür.
- Öğrenci başarısının artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalara rehberlik eder.
- Öğrenme zorluğu çeken öğrencilerin başarılarının artırılmasına yönelik çalışmaları yürütür.
- Hızlı öğrenen öğrencilerin potansiyellerini etkin kullanmalarına yönelik çalışmaları yürütür.
- Çalışma gruplarının verimliliğini artırıcı uygulamaların düzenlenmesinde rol alır (Demirel v.dğr. 2007: 331).

Rehberlik hizmetlerinin başlangıç yıllarında “danışmanların rolü okulda yöneticilere ve öğretmenlere yardımcı olmak, onların yetişemedikleri hizmetleri okulun eğitim politikası ve programı çerçevesinde yerine getirmek olarak yürütülmüştür” (Kuzgun 1992: 18).

Görüldüğü gibi rehber öğretmenler yıllardır okullarda çok farklı görev ve sorumluklara sahip olmuşlar ve zamanla bu görevler, diğer personelde rehber öğretmenin rol ve işlevleri ile ilgili yanlış bir algılamamanın hakim olmasına yol açmıştır. PDR alanında hizmet çeşitliliği arttıkça PDR mesleğinde çalışan uzmanların diğerleri tarafından mesleki kimliğinin ve statünün farklı algılanması söz konusu olabilmektedir.

Türkiye’de PDR mesleği gelişmesinden bu yana MEB kurumlarına bağlı bir memuriyet alanı gibi görülmesi ve okullarda bu alanda çalışan uzmanların “Rehber Öğretmen” ünvanı ile görev yapması unvan sorunun belki de en can alıcı noktasıdır.

Geçmişten bu yana dünyada PDR mesleğinde çalışanlarla ilgili çok farklı ünvanların kullanılageldiği gözlenmektedir. Eğitim uzmanı, eğitim uzman yardımcısı, rehberlik uzmanı, rehber, danışman rehber, okul danışmanı, okul psikoloğu, rehber öğretmen bunların yalnızca bir kısmıdır (pdr.org.tr).

Türk PDR-DER ünvan değişikliği ile ilgili çok fazla sayıda girişimde bulunmuş ve nihayet 2001 yılında, MEB tarafından okullarda çalışan “Rehber Öğretmen” ünvanlı PDR çalışanlarının ünvanlarının yanına, parantez içinde dahi olsa “Psikolojik Danışman” ünvanı eklenmiştir. ABD’de farklı alanlarda çalışan psikolojik danışmanlar, çalıştıkları alanlara göre unvan almaktadırlar. Kariyer danışmanı, okul psikolojik danışmanı ünvanları sıklıkla kullanılanlara örnek verilebilir.

Türkiye’de okullarda çalışan PDR’lerin rehber öğretmen ünvanıyla görev yapmasının, PDR mesleğinin öğretmenlik alanıyla eş tutulmasına, mesleki kimliğin oturmamasına ve mesleğin gelişmemesine sebep olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM II

2.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığın Dünyadaki Gelişimi

2.1.1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlığın ABD’de ki tarihsel seyri

Rehberliğe ilk öncülük eden devlet Amerika’dır. Çünkü rehberliğin kavram ve uygulamaları bakımından ileri düzeydeki gelişmeler orada başlatılmıştır.

Bütün sosyal gelişme ve değişimlerin, ortaya çıktığı toplumun sosyal ve kültürel özelliklerinden etkilendiği söylenebilir. Tan’a göre Amerikan toplumunun, kişiye değer veren bir yapısının olması ve bu meseleyi sistemli olarak ele alması, ayrıca sosyal ortamın da uygun olması rehberlik hareketinin doğmasına ve gelişmesine olanak sağlamıştır (Akt. Tatlılıoğlu 1999: 5-6).

Amerika’da rehberlik hareketi, başlangıçta meslek rehberliği hareketi olarak doğmuştur (Yılmaz ve Üre 2002: 15). Sırasıyla önce meslek rehberliği, eğitsel rehberlik ve sonra kişisel rehberlik ve en son psikolojik danışmanın geliştiği söylenebilir.

ABD’de geleneksel kültürün aktarılmasını amaçlayan eğitim programları, 20. yüzyılın başlarında hızla gelişen endüstrinin beklentilerine karşılık veremez duruma düşmüştü. Bunun üzerine, işveren kuruluşlarından işçi sendikaları ve kimi eğitimcilere değin bir çok kişi ve kuruluşlar, bireyleri bu yeni iş ve meslek yaşamının koşullarına hazırlamaya giriştiler. Bu yeni insan gücünü yetiştirmek amacıyla başlatılan çalışmalar, daha sonra alanını genişleterek birçok rehberlik modelinin oluşmasına yol açtı. (Bakırcıoğlu 2000: 29)

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında, klasik kültürün aktarılmasını amaçlayan eğitim programları, endüstrinin gelişmesi karşısında, toplumun bireylerden beklediği davranışları geliştirmede yetersiz kalmaya başlamıştı. Bunun için Amerika Birleşik Devletleri’nde, bir yandan meslek eğitimcileri, öte yandan işçi sendikaları ile işveren kuruluşları endüstrinin gereksinme duyduğu insan gücünü yetiştirmek için teorik eğitimden farklı olarak, bireyleri belli meslek programlarına hazırlayan eğitim

programlarının hazırlanmasına girişmişlerdi. Bazı eğitimciler de okullarda öğrencileri çalışma hayatına hazırlamak için grup rehberliği programları düzenlemeye başlamışlardı (Kuzgun 2000: 6-7).

Tan, rehberlik hareketinin çekirdeğini Amerikan Bağımsızlık Bildirisinde (1776) bulmanın mümkün olduğunu söyler. Bu bildiride “insana” verilen değer ve kavramlar, eğitimde rehberlik hareketinin doğmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Bunun yanı sıra psikanaliz hareketi, psikolojinin bir bilim olarak gelişmesi, dünya savaşlarında orduya uygun asker seçerken kullanılan metotlar ve araçlar rehberliğin gelişmesinde etkili olmuştur.(Kaya 2001: 2)

Konuyla ilgili literatür, rehberlik çalışmalarının başlangıcı ve gelişmesinde ABD'nin öncülük ettiği hemfikirlerdir. Okullarda ilk rehberlik denemesi 1895 yılında George Merrill'in önderliğinde San Fransisco'da başlatılmıştır (Ay 2000: 46).

Eli Weaver, New York devlet okullarında mesleki rehberliği başlatan kişidir. 1898-1907 yılları arasında Jesse B. Davis, Michigan'da bir liseye atanan ilk danışman olmuştur. Davis, 1907'de Michigan Grand Rapids lisesinin müdürü olmuş ve tüm okulu kapsayacak bir rehberlik programı başlatmıştır.

Eğitimde bu tür rehberlik hareketleri olmaktadır, 1908 yılında Boston'da Frank Parsons adlı bir mühendis ilk mesleki büroyu kurmuştur. Parsons'ın amacı, endüstri bölgelerinde iş aramakta olan birçok vasıfsız göçmeni, hızlandırılmış eğitim programından sonra uygun bir işe yerleştirmektir (Kuzgun 2000: 8).

Bu gelişmelerle Frank Parsons rehberliğin resmi kurucusu, 1908 yılı da rehberlik hizmetlerinin resmi başlangıç yılı olarak kabul edilebilir. Parsons'ın bürosunda bireylerin incelenmesi, işlerin analizi ve bu iki kaynaktan elde edilen verilerin karşılaştırılıp eşleştirilmesi çalışmaları yapıyordu. Psikoloji o yıllarda henüz çok yeni olduğu için bireysel özellikleri ölçecek güvenilir ve geçerli ölçme araçları bulunmuyordu. Parsons yeterli eğitime sahip olmamasına rağmen bazı ölçme araçları hazırlayıp kullanmıştır (Kuzgun 2000: 8-9). Parsons, meslek bürosunun büyük ilgi görmesi üzerine mesleki yönlendirme ile ilgili görüşlerini 1909'da yazdığı Meslek Seçimi (Choosing A Vocation) adlı kitabında yayınlamıştır (Yeşilyaprak 2003. 22).

Parsons'ın çalışmalarının etkileri geniş bir sahaya yayılmıştır. 9 ay sonra meslek bürolarında meslek danışmanı ve yöneticisi yetiştirme programları başlatılmış ve birkaç yıl sonra da Boston Okul Komitesi, ilk danışman sertifikalandırma sistemini geliştirmiştir. Harvard Üniversitesi, 1911 yılında bu danışman eğitimi programını kullanmaya başlamıştır (Gazioğlu v.dğr. 2008: 24-25).

Mesleki rehberlik hizmetleri ABD'de 1913 yılında eğitim sistemine alınarak sistemli bir şekilde gelişmeye başlamıştır. ABD'de rehberlik mesleği 1910'larda örgütlenmeye başlamış ve APGA- The American Personal and Guidance Association (Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği) kurulmuştur (Yeşilyaprak 2003: 23).

I. Dünya Savaşı sonrası ve 1930'lardaki **büyük depresyon** salgınından sonra eğitimciler **psikolojik danışmanlık** terimini daha sık kullanmaya başlamıştır. İlk olarak Fransız psikolog Alfred Binet 1916'da zeka testini geliştirmiş ve bu gelişme Levis Terman ve Arthur Otis tarafından takip edilerek testler orduya uyarlanmıştır (Gazioğlu v.dğr. 2008: 25-26).

1920'lerde Dewey gibi çocuk merkezli bakış açısına sahip filozof ve eğitimcilerin ABD'deki ilerici eğitim hareketini başlattığı ve yarım yüzyıl boyunca etkili olduğu görülmektedir. Dewey'in durağan öğretime ve okul kavramına karşı çıkan, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanmasının önemini vurgulayan deneyciliği ilerici eğitim hareketini ve rehberliği etkilemiştir. İlerici eğitim hareketi bireyselleştirilmiş eğitimi ve kişilerin ders eğitimi dışındaki yaşam becerilerini geliştirmeyi amaçladığından rehberliğin ilkeleriyle paralellik göstermektedir.

II. Dünya Savaşının etkileri ve ABD'deki hızlı toplumsal değişimler, suç ve boşanma oranlarındaki artış, toplumda akıl sağlığına ve psikolojik yardıma verilen önemin artmasına ve bu alanda eğitilmiş insanlara ihtiyacı arttırmıştır. "Zihin sağlığı" kavramı literatüre bu yıllarda girmiştir. Daha 1950'li yıllarda ABD'de okul rehberlik hizmetleri öğrenci kişilik hizmetleri içerisine alınmış ve psikolojik danışmanların görev tanımları yapılmıştır (Gazioğlu v.dğr. 2008: 26-28).

Gene bu yıllarda Rogers'in "danışan merkezli psikolojik danışma" yaklaşımı, psikolojik danışmanlık mesleğini etkileyen önemli gelişmelerden biridir (Nazlı 2003: 2-3). Rogers, danışanla danışman arasındaki yardım ilişkisini ve bu ilişki içerisindeki kişisel gelişimin önemini ortaya çıkararak PDR mesleğine yön vermiştir (Gazioğlu v.dğr. 2008: 29).

Rusların 1957'de uzaya sputnik uzay aracını fırlatmaları, ABD'nin Rusya ile rekabet etmesi sebebiyle ABD mili eğitim sisteminin yetersizliğini sorgulamalarına yol açmış ve rehberlik tarihindeki diğer önemli gelişmelerden biri olmuştur. ABD'de 1958 yılında Ulusal Savunma Eğitim Anlaşması (NDEA) yapılarak eğitim sistemlerinde yeniden yapılandırmaya gidilmiştir. PDR'nin önemi anlaşılmış ve psikolojik danışman yetiştirmek için daha fazla kaynak ayrılmıştır. 1951 yılında 6780 olan psikolojik danışman sayısı, 1965'de 30.000'in üzerine çıkartılmıştır (Nazlı 2003:4).

1960'lı yıllardan itibaren, danışman eğitiminde danışan merkezli yaklaşımdan uzaklaşmış ve direkt yaklaşımlar daha etkili hale gelmeye başlamıştır. Artık okul rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının, yalnızca liselerde değil, daha geniş öğrenci kitlesini kapsamaya gerektiği, ilkokuldan itibaren rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır. 1960'da yapılan White House Conference on Children and Youth'da okul rehberlik programlarının önemi vurgulanmıştır.

1960 ve 70'lerde rehberlik ve psikolojik danışma kavramı ortaya çıkmaya başlamıştır. 1949 yılında ilk kez Robert Mathewson gelişimsel rehberlik terimini kullanmıştır. Mathewson, öğrenciler olgunlaşmaya kadar rehberliğin ardışık tarzda yapılmasını ve rehberlik hizmetleri ile öğrencilerin gelişimlerinin desteklenmesi gerektiğini savunmuştur. 1962 yılında Gilbert Wrenn'in "The Counselor in a Changing World" (Değişen Dünyada Danışman) adlı kitabı, okul rehberliğini en fazla etkileyen yayınlar arasına girmiştir. Wrenn'in kitabı, tedavi edici ve kriz ihtiyaçları yerine okullarda gelişimsel ihtiyaçların ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. 1980'li yıllarda okul rehberliğini etkileyen iki önemli kitap yayınlanmıştır. 1987'de Robert D.Myrick'in "Developmental Guidance and Counseling: A Practical Approach" ve Norman C. Gysbers'in 1988 yılında Patricia Henderson ile birlikte yayımladığı

“Developing and Managing School Guidance Program” adlı kitapları olmuştur (Nazlı 2003: 4-7).

Özetle 1970’li yıllarda ABD’de başlayan kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma çalışma programları 1990’lı yıllarda daha profesyonelce uygulanmaya başlamıştır.

ABD, PDR alanında dünyaya öncülük etmeye devam ederken, eğitim politikalarıyla ilgili sorunlar yaşanmadığını söylemek yanlış olur. Amerika’da öğrencilerin yaklaşık olarak % 27 sinin kırsal kesimde yer aldığı, devletin kırsal kesime yaptığı harcamaların ise tüm eğitim harcamalarının içinde % 22 oranında yer tuttuğu uzmanlar tarafından belirtilmektedir (Hines 2002: 192-201).

2.1.2. Avrupa’da rehberlik ve psikolojik danışmanlığın tarihsel seyri

Psikolojik danışma ve rehberlik, Amerika ile karşılaştırıldığında, özellikle eğitim alanında daha geç ve olması gereken düzeyde gelişme göstermemiştir.

Rehberlikte etkili olan bir çok birimin, örneğin psikolojik ölçme ve değerlendirme ile bireysel ayrımlar psikolojisinin, önce Avrupa ülkelerinde gelişmeye başladığını, buna karşın rehberliğin okullara çok sonra girebildiği görülmektedir. Bunun nedenlerine bakıldığında söz konusu ülkelerin eğitim felsefeleri ile eğitim uygulamalarını etkileyen geleneksel tutum gösterilmektedir (Ay 2000: 47).

İki dünya savaşı arasında Avrupa ülkelerinde, çocuk ve gençlere yönelik okul dışı birçok kurum oluşturuldu. Bu kurumlar, çocuk ve gençlere ilişkin sağlık, iş bulma, toplumsal hizmet, özel eğitim ve suçluluğu önleme gibi hizmetleri örgütlemeye çalıştılar. Daha sonra, okul bitiren gençlerin mesleklere yerleştirilmelerini sağlama çalışmalarına da yöneldiler. Ancak bu kişilik hizmetleri, ABD’de kazandığı anlamıyla rehberlik ve psikolojik danışma uygulamaları olarak değerlendirilemez (Bakırcıoğlu 2000: 37).

Özoğlu, rehberliğe ilişkin araştırmalara ve yapılan açıklamalara bakarak Avrupa ülkelerindeki eğitim sistemlerinde rehberlik konusuna çok fazla yer verilmediğini düşünmektedir. Avrupa ülkelerinde rehberliğin gelişmesini inceleyen Ülke(1976), iki dünya savaşı arasında Avrupa ülkelerinde okullarda öğrencilere yönelik öğrenci kişilik

hizmetlerinin, ABD'ye benzer bir PDR anlayışıyla uygulandığının söylenemeyeceğini belirtmektedir (1982: 50-51).

ABD'de Parsons'ın ilk meslek bürosunu kurmasından sonra, sırasıyla 1910 yılında Fransa'da Lahy, 1912'de İtalya'da Gemelli meslek büroları açılmış, 1912'de Belçika'da ve 1915 yılında İngiltere'de ilk mesleki rehberlik hizmetleri başlamıştır (Kuzgun 2000: 17).

Avrupa ülkelerinde bugünkü anlayışla PDR hizmetlerinin uygulanmasına 1960'lı yıllarda rastlanmaktadır. PDR çalışmaları okullarda genellikle öğretmenler tarafından yürütülmekte olduğu ve uzman sayısının azlığı dikkat çekmektedir (Ay 2000: 47).

İspanya, diğerlerine göre rehberlik çalışmalarına daha önce başlayan ülkeler arasındadır. Mesleki rehberlik 1918 yılından beri sanat okullarında uygulanmakta ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir enstitü tarafından yönetilmektedir. Okul rehberliği son yıllarda yeniden gözden geçirilmektedir. Norveç, 1947 yılında rehberlik hizmetlerine başlamış ve 1964 yılında da okullarının %15'i rehberlik servislerine kavuşturulmuştur. Bu hizmetlerin çalışma müdürlüklerince yürütüldüğü bilinmektedir. Belçika, 1947 yılında resmi rehberlik hizmetlerini eğitimde uygulamaya başlamış ve özellikle orta öğretimdeki öğrencilere mesleki rehberlik hizmetleri verilmiştir. Belçika'daki rehberlik hizmetleri Çalışma ve Milli Eğitim Bakanlıklarının ortak çalışması ile yürütülmektedir (Yılmaz ve Üre 2002: 18).

Fransa'da resmi anlamda rehberlik, 1959 yılından itibaren eğitim reformu ile, her ilde bütün öğretim kurumlarının hizmetinde olan "Okula ve Mesleğe Yönelme Merkezleri" kurulmak suretiyle ele alınmıştır. 1959'da Fransa'da başlayan bütün bu reformlar, ilkokuldan başlayan gözlem ve değerlendirmelere dayandırılmasına ve özellikle gözlem dönemi olarak benimsenen ortaöğretimin birinci devresinde yöneltmeye ilişkin çalışmaların yoğunlaşmasına yol açmıştır (Özoğlu 1982: 51). Super, Fransa'daki rehberlik hizmetlerinin ABD'deki hizmetlerden daha farklı yürütülmekte olduğunu ve hizmetlerin daha gelişmiş olduğunu iddia etmektedir. Fransa'da ABD'de olmayan "Mesleğe Yönelme Araştırma Enstitüsü" bulunmaktadır. Super, ayrıca

Fransa’da danışmanların liselere gidip öğrencilerle görüştüğünü ve okul psikologlarından daha çok yardımcı olduklarını söylemektedir (Kuzgun2000: 18).

İsveç’te 1962 yılında kurulan bir örgütle ilk olarak mesleki rehberlik çalışmaları başlatılmıştır. İsveç’li uzmanlar araştırmaları sonucunda öğrencilerin 16 yaşında önce kendilerini ve yeteneklerini gerçekleştiremeyeceklerini belirlemişler ve böylelikle öğrencilerin alan ve meslek seçimlerini 16 yaşına kadar geciktiren rehberlik uygulamalarına yer verildiği gözlenmiştir. Avusturya’da rehberlik hizmetleri resmi olarak 1962 yılında başlamıştır. İlköğretim beşinci sınıfında öğrenciler, klasik lise, modern lise veya uzatmalı ilkokula gitmektedirler. Eğitimde mesleki rehberliğin ağırlıklı olarak uygulandığı görülmektedir (Yılmaz ve Üre 2002: 18-19).

Romanya’daki PDR hizmetlerinin gelişimi üç döneme ayrılabilir: Komünist dönem öncesi (1924-1947), Komünist dönem (1947-1989) ve Komünist dönem sonrası (1989-). Komünist sistemin çökmesinden sonra 1995 yılında Eğitim Bakanlığı tarafından, ABD’deki kurumlara benzer PDR ile ilgili hizmet veren kurumlar faaliyete geçirilmiştir. Okul PDR’leri psikoloji, eğitim ve sosyoloji bölümlerinden mezunlardan oluşabilmektedir. 2003 yılında Bükreş Üniversitesi’nde ilk master programı başlatılmıştır. 2009 yılında da Romanya PDR Birliği’nin kurulduğu görülmektedir (Szilagyi & Paredes 2010: 23-27).

Diğer Avrupa ülkelerine bakıldığında Lüksemburg ve Yunanistan’ın 1962, Danimarka’nın 1960, İtalya, İrlanda, Hollanda’nın da 1963 yılında rehberlik çalışmalarına başladığı söylenebilir (Özdemir 2008: 20). İsveç’de de tam bir tarih verilmemekle birlikte mesleki rehberliğe yönelik çalışmaların yoğun olarak uygulandığı söylenebilir (Yılmaz ve Üre 2002: 19).

İngiltere, ABD’deki gelişmelerden erken etkilense de PDR alanında uzmanları yetiştirmekte istenilen başarıya ulaşamamıştır. 1959 yılında resmi anlamda başlayan bu hizmetler Milli Eğitim ve Çalışma Bakanlıkları tarafından yürütülmektedir. PDR alanında uzman yetiştirilmesine de 1960’larda başlanmıştır. 1977 yılında İngiliz Psikolojik Danışma Derneği (BAC- British Association for Counseling) kurulmuş ve kısa sürede iki bine yakın üyesi olmuştur. İngiltere’de üniversitelerde PDR hizmetlerinin yaygın olduğu görülmektedir. Özellikle meslek danışmanlığı ile ilgili

hizmetler öğrencilere sunulmuştur. Örnek olarak Cambridge Üniversitesi'ndeki öğrencilerin yaklaşık %70'inin bu hizmetlerden yararlandığı söylenebilir (Ay 2000: 47).

Bir diğer Avrupa ülkesi olan Almanya'da günümüzde 200'ün üzerinde çeşitli yükseköğrenim kurumunun bulunmasına rağmen bu ülkede rehberliğin kurumsallaşması ancak 1959 yılından itibaren gerçekleşebilmiştir. Artan öğrenci sayısı ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlarla başa çıkma amacıyla, eğitim-öğretim programlarına ek olarak PDR programları geliştirilmiştir. 1960'lı yıllarda öğrenci sorunlarına psikanaliz, ilaç tedavisi ve psikoterapi yöntemleriyle yaklaşılırken, 1970'li yıllarda rehberlik hizmetlerinin de kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

Almanya'da 1973-80 yılları arasında, yüksek öğretim kurumlarında PDR hizmetlerinin hızlı bir biçimde kurulmasını destekleyen projeler geliştirilmiştir. 1987 yılında yüksek öğretimde akademik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri mecburi hale getirilmiştir. 1994 yılı rakamlarına göre 220 yüksek öğretim kurumunda 110 rehberlik merkezi bulunmaktadır. Ancak Augenstein'in ifadesine göre, bu merkezlerde çalışan danışmanlar nitelik ve nicelik bakımından yeterli değildir. Çünkü Almanya'da rehberlik alanında gerekli lisans ve lisansüstü eğitimleri verilmemektedir. Alman yüksek öğretim sisteminde PDR hizmetleri çoğunlukla öğrenci kayıt işlerinden sorumlu olanlarca yürütülmektedir (Ay 2000: 48-49). Görüldüğü gibi Almanya'da rehberlik hizmetlerinin o yıllarda okullarda çok fazla yaygınlaşamadığı gözlenmektedir.

Özetle söyleyecek olursak, 1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerinde hızlanmaya başlayan eğitimde yenileşme çalışmalarında bireyin yeteneklerinin en üst düzeyde ortaya konulması, temel ilke olarak benimsendi. Bu bulguya dayanılarak, öğrencilerin mesleğe, okullara ve ayrı programlara yönlentilmeleri, İngiltere ve İsveç gibi ülkelerde 16 yaşına dek ertelendi. Bütün bu gelişmelere karşın, Avrupa ülkelerinde yönlentme görevini üstlenecek uzmanların yetiştirilmesine önem verilmedi. 1960'tan sonra İngiltere'de, ABD'deki gelişmelerden etkilenerek öğrenciyi yönlentmede PDR hizmetlerinden yararlanmak amacıyla uzman yetiştirmeye başlansa da uygulamalar pek yaygınlaşamadı (Bakırcıoğlu 2000: 37).

Yukarıda belirtilen şekilde Avrupa ülkelerindeki rehberlik hizmetlerinin bir değerlendirmesi yapıldığında, öğrencilerin kişisel ve duygusal gelişimleri ile fazla

ilgilenilmediği, rehberlikle ilgili eğitim kurumlarının ve mevcut uzman sayısının yeterli olmadığı, test ve envanter uygulamalarına fazla yer verilmediği görülmüştür. Bu ve benzeri sebepler göz önünde bulundurulduğunda Avrupa'daki rehberliğin ABD'deki rehberlik hareketinden geride kaldığı açıkça ortadadır.

2.1.3. Ülkemizde rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin gelişimi

Türkiye'de rehberlik kavramının eğitimden farklı bir kavram olarak 1950'lerde literatüre girmeye başladığı söylenebilir. İkinci Dünya Savaşı sonrası 1948'de ortaokul programlarında okulun öğrenciyi kendi yetenekleri sınırlarında başarıya ulaşması için kılavuzluk etmesi yer almıştır (Bakırcıoğlu 2000: 38).

Türkiye'de resmi olmayan rehberlik çalışmaları ise çok eski tarihlere dayandırılabilir. Türkler eski çağlarda Orta Asya'da şamanlar yoluyla ruhsal hastalık ve sıkıntıları gidermeye çalışmıştır. Türklerin islamiyeti kabul etmelerinden sonra ruh sağlığına verilen önem daha da artmıştır. İbn_i Sina; akıl hastalıkları, melankolikler ve çeşitli ruhsal rahatsızlıklar ile ilgilenmiş, ruhsal sağlığın beden sağlığına etkisine ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Selçuklu Türkleri, beden ve ruh hastalıkları ile yakından ilgilenmişler, Anadolu'da ruh hastalarına kucak açan birçok hastane yaptırmışlardır. Osmanlılar devrinde ruh hastalarının bakım ve tedavisine daha da özen gösterilmiştir. Devletin belli başlı yerlerinde birer bilim, kültür ve sosyal yardım merkezi olan külliyeler kurulmuştur. Orta Çağ Avrupa'sında ruh hastaları "içine şeytan girmiş lanetli varlıklar" olarak zincirlere vurulur, dövülür, soytarı gibi para ile seyrettirilir, birçok işkencelere maruz bırakılıp yakılabılırken, Türk-İslam toplumunda bu gibi kimseler şefkat görmüş, özel ilgi ve itina ile tedaviye tabi tutulmuşlardır (Tan 2000: 31-33).

Osmanlı dönemindeki ilk rehberlik yaklaşımlarını da 1824 yılında yayınlanan bir kaynaktan anlıyoruz: Selim Sabit, 1824 (hicri 1920) yılında yayımladığı Rehnüma-i Muallimin (Öğretmenler Kılavuzu) adlı kitabın 28. sayfasında, Sıbyan mekteplerinde (erkek ilkokullarında) üç defter bulunduğunu, bunlardan birine öğrencinin davranışlarının, sınav sonuçlarının ve öğrenciyle ilgili yaşanan herhangi bir olayın kaydının yapıldığını nakletmektedir.

Osmanlı'da rehberlikle ilgili programlı bir bakış açısı ise, Maarif Vekaleti Mecmuasında imzasız olarak yayınlanan; ancak başka kaynaktan, Sadrettin Celal Antel'in kaleminden çıktığı bilinen "Maarif Teşkilatı Hakkında Bir Layiha" da (tasarıda) Yüksek Terbiye Enstitüsünde bir Mesleğe Yönelme Bürosu'nun kurulması önerilmekte ve Fransa'da bu tarz bir büronun üç yıldan (1923'den) beri var olduğu vurgulanmaktadır. (Bakırcıoğlu 2000: 38-39)

Ülkemizde rehberlik ve psikolojik danışmaya yönelik ilginin asıl başlangıcı II. Dünya Savaşından sonra başlayan Türk-Amerikan ilişkilerinin başlangıcına dayanır. PDR alanında uzmanlaşmak için Amerika'ya öğrenciler gönderilmiş ve oradan da ülkemize uzmanlar gelmiştir. Bu uzmanlar eğitim sistemimizi inceleyerek aksaklıklar üzerine raporlar hazırlayıp yeni uygulamalar için konferanslar, seminerler düzenlemişler ve rehberlik alanında pilot uygulamalar başlatmışlardır (Yeşilyaprak 2003: 23).

1951-1952 öğretim yılında Missouri Üniversitesinden Türkiye'ye gelen olan Profesör Ruffi, ortaöğretimi incelemiş, hazırladığı raporda rehberlik konusunu da ele almıştır. Hazırlanan eğitim programlarından bahsederken öğrencilerdeki bireysel farklılıklara önem verilmesi üzerinde durmuş, bazı öğretmen ve yöneticilere rehberlik konusunda konferanslar vermiştir. 1952-1953 öğretim yılında Amerika'lı uzmanlardan Tompkins, Beals ve Mills Türk eğitiminin yapısını incelemek üzere Türkiye'ye gelmişlerdir. Bu eğitimciler bir yandan Türk eğitimcilerine yeni eğitim anlayışı ve rehberlik konusunda konferanslar verirken diğer yandan eğitim sisteminin eksik yönleri ve çözüm önerileriyle ilgili raporlar hazırlayıp Milli Eğitim Bakanlığına sunmuşlardır. Bunlardan Mathiasen, Milli Eğitim Bakanlığına vermiş olduğu raporda, Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal yapısına uygun, esnek ve daha açıklıkla koordine edilmiş bir program yapılması gerektiğine işaret etmiş ve bazı önerileri kapsayan bir rapor sunmuştur. Ayrıca Mathiasen başkanlığında "Eğitim Sisteminde Rehberliği Engelleyen Faktörler" konulu Kandilli semineri yapılmıştır (Yılmaz ve Üre 2002: 21-23). Bu çalışmaların etkisi ve bazı eğitimcilerimizin önderliği ile üç bölgede çok amaçlı okullar kurulmuş, İstanbul'da Atatürk ve Ankara'da Kız Lisesi'nde rehberlik denemelerine başlanmış, bu arada rehberlik çalışmalarının planlanması için ön araştırmaların yapılması amacı ile 6 il pilot bölge olarak seçilmiştir (Kuzgun 2000: 18).

Amerika'lı uzmanlardan Tompkins, Türk okullarında bireysel farklılıklara yeteri kadar önem verilmediğine ve ders programlarının ağırlığına dikkat çekmiştir. Öğrencilerin ilgisi ve ihtiyaçlarına uygun programlar yapılması okullarda rehberlik servislerinin kurulmasının gerekli olduğundan bahsetmiştir. Danışma alanında uzman olan Mills ve Beals, çalışmalarını Türk Eğitim Sisteminde rehberlik hizmetlerinin başlaması konusunda yoğunlaştırmışlardır. Daha sonra kısa bir süre için yurdumuza gelen Kvaraceus, eğitimde bilimsel araştırmaların olduğu kadar rehberliğin yürütülmesinde de gerekli olan objektif ölçme araçlarını geliştirmek için Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir test bürosu kurulmasını önermiş ve öğrencilerden Dr. George Prescott'u bu büroyu kurmak için tavsiye etmiştir. Bu girişimler sonucu 1953 yılında Talim ve Terbiye Dairesine bağlı Test ve Araştırma Bürosu kurulmuştur.(Yılmaz ve Üre 2002: 21-23)

Bu arada Amerika'ya gönderilmiş olan Türk eğitimcilerinden Feriha Baymur ve Hasan Tan rehberlik faaliyetlerine öncülük eden ilk çalışmaları yapmışlardır (Ay 2000: 50). Bu isimlere sonraki yıllarda PDR alanında çok fazla emeği geçen İbrahim Ethem Özgüven, Muharrem Kepçeoğlu, Yıldız Kuzgun ve Binnur Yeşilyaprak da eklenebilir.

Başlangıç yılları aşamaları içinde 1953-54 yılında ilk defa Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinin açılması ve bu bölümlerde rehberlik dersinin konulması ve 1955'de Ankara'da ilk rehberlik merkezinin açılması önemli gelişmelerden bazılarıdır (Yeşilyaprak 2003: 23). 1955 yılında İstanbul'da Atatürk Kız Lisesi'nin, 1956 yılında Ankara Deneme Lisesi'nin ders programları rehberlik anlayışıyla hazırlanmıştır (pdr.gov.tr). 1955 yılında Ankara ve İstanbul başta olmak üzere altı ilde "Rehberlik ve Araştırma Merkezleri" kurulmuş ancak 1968 yılında yayınlanan bir yönetmelikle bu merkezlerin görevleri açıkça tanımlanmıştır (Özdemir 2008: 22).

Türkiye'de okullarda başlayan rehberlik hareketleri üniversitelere de yansımış, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğrenci danışma hizmetleri birimi kurulması girişiminde bulunulmuş, Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümünde psikolojik hizmetlerle ilgili mecburi dersler konmuştur. 1961 yılında İstanbul Üniversitesinde Mediko- Sosyal Merkezi kurulmuş, 1964 yılında da Ankara Üniversitesinde benzer bir

bölüm açılmıştır. Ankara Üniversitesi 1965 yılında Türkiye’de ilk defa üniversite bünyesinde eğitim fakültesini kurmuş, eğitimde psikolojik hizmetler lisans bölümü eğitimi ve 1967 yılından itibaren de PDR konusunda lisansüstü eğitimi vermeye başlanmıştır. Aynı üniversitede 1973 yılında Danışma ve Rehberlik Merkezi kurulmuştur (Kaya 2001: 4-5).

PDR alanında lisans programları Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde açılan “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik” programı daha çok PDR’ye değil de eğitimin psikolojik temellerine odaklandığından, 1981 yılında Hacettepe Üniversitesinde ve daha sonra 1982’de diğer beş üniversitede “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” lisans programları ilk açılan PDR bölümleri kabul edilmektedir (Yeşilyaprak 2007: 24).

Bu dönemde görülen hızlı çalışmalar ve gelişmeler daha sonra duraklamıştır. Sebepler arasında uzman eksikliği, yöneticilerdeki algılama eksiklikleri, yaşanan maddi sıkıntılar sayılabilir (Ay 2000: 51).

1960 yılından sonra ülkemizde planlı kalkınma dönemi başlamıştır. 1960’lardan sonraki kalkınma planlarında ve şura çalışmalarında özellikle “yöneltme” hizmetleri ağırlıklı olmak üzere PDR hizmetleriyle ilgili kararlar alındığı görülmektedir. (Yeşilyaprak 2009: 193-213) 1962 yılında yapılmış olan VII. Milli Eğitim Şurasında rehberliğe ilk kez yer verilmiştir (pdr.gov.tr).

8.Milli Eğitim Şurasında ortaöğretimin yeniden yapılanması çalışmaları çerçevesinde 9.sınıfın “yöneltme” sınıfı olması kararı alınmıştır. Bu kararlara paralel olarak 1970-1971 öğretim yılında MEB 24 okulda rehberlik uygulamalarını resmen başlatmıştır (Yeşilyaprak 2009: 193-213).

IX. Milli Eğitim Şurası kararları sonucunda 1974-1975 öğretim yılında bütün orta dereceli okullarda rehberlik çalışmaları resmi olarak başlamış, sınıf öğretmenleri yasal olarak bu hizmetleri yürütmekle sorumlu tutulmuşlardır, Bazı okullara da rehberlik uzmanları atanmıştır (Yeşilyaprak 2007: 23-24). 1974 yılında yapılmış olan IX. Milli Eğitim Şurasının önemi, eğitimde rehberlik konusunda ele aldığı konular ve ulaştığı kararlar bakımından, yöneltme işlevini belirli bir noktadan çıkararak sürekli bir özelliğe kavuşturma yönünde büyük olmuştur. Alınan kararlar arasında her okul

müdürünün, öğretmen ve yönetici sayısını, okulun ve çevrenin öteki olanaklarını da değerlendirmek suretiyle kendi okulunda uygulanacak rehberlik ve eğitsel çalışmalar programını hazırlayacağı ve bu görevler için uygun olan öğretmeni görevlendirmeye yetkili olduğu yer almaktadır (Özoğlu 1982: 55).

Görüldüğü gibi eğitim sistemimizdeki rehberlik uygulamaları, okullardaki eğitsel çalışmalar ile aynı anlamda ele alınmış ve yürütülmüştür. Oysa bu tip eğitsel klüp çalışmalarını uzman olmayan her öğretmen kolaylıkla yürütebilmektedir.

Okullardaki PDR çalışmaları başlangıç yıllarında, rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim almış öğretmenlerle sürdürülmüş, daha sonra eğitim ve psikoloji bölümlerinden mezunlar rehberlik uzmanı olarak okullara atanmaya başlamıştır (Özdemir 2008: 24).

Haziran 1981'de toplanan X. Milli Eğitim Şurasında, ilk kez rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitimde de öngörülmüş olduğu görülmektedir.

XI. Mili Eğitim Şurası'nda (1982) ise, ülkemizde eğitimde rehberlik için gerekli uzmanların(okul danışmanları ve diğer eğitim uzmanları) eğitimi, görev tanımları ve okulla ilgili durumlar ilk kez ayrıntılı biçimde ele alınmış oldu (Bakırcıoğlu 2000: 48).

Rehberlik alanındaki son gelişmelerden bir diğeri de Milli Eğitim Bakanlığınca Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi'nin hazırlanmasıdır.(21.11.1983) Bu tarihten sonra, okul rehberlik servislerinin okul rehberlik hizmetlerini bu yönergeye göre planlayıp yürütmeleri ve değerlendirmeleri istendi. Bu hizmetler için çeşitli personelin görev tanımları ve kurumlar arası işbirliğinin nasıl yapılacağına açıklaması yapılmıştır. Bu alanda ayrıca 13.12.1983 tarih ve 179 sayılı kanun hükmünde kararname ile Özel Eğitim Dairesi Başkanlığı'nın adı, **Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı** olarak değiştirildi. Rehberlik bir şube müdürlüğü ile yürütülmeye başlanmıştır (Bakırcıoğlu 2000: 48). Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin örgüt modelini oluşturanların görev ve yetkileri, Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği ile yürürlüğe kondu. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 8.7.1987 tarih ve 119 sayılı kararı gereğince,1987-1988 Öğretim yılından başlayarak ortaokul, lise ve dengi okullarımızda, rehberlik ve eğitici çalışmalara ayrılan saatler kaldırıldı. Bu çalışmaların günlük ders saatleri dışında yapılması öngörüldü.

Yine rehberlik alanında çok önemli bir gelişme denilebilecek, birlikte hareket etme ve profesyonel bir meslek olma adına, 1989 yılında “**Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği**” (**PDR-DER**) kurulmuştur (Nazlı 2003: 18).

30.4.1992 tarih ve 3797 sayılı kanunun 23.maddesiyle Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı adı yeniden değiştirildi ve **Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü** oldu.

1990’lı yıllarda başlayan rehberlik hizmetlerinde yeni arayışlar süreci, 2000’li yıllarda hem MEB hem de üniversitelerde hızlanmıştır. 2000’li yılların başlarında geleneksel anlayıştan gelişimsel rehberlik anlayışına doğru geçişin iyice netleştiği gözlenmektedir. Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi 17 Nisan 2001’de 24376 sayılı ikinci yönetmeliği hazırlamıştır. 2201 sayılı yönetmeliği yürürlükten kaldıran bu yeni yönetmelikle, rehberlik anlayışında az da olsa değişiklikler olduğu anlaşılmaktadır. Geleneksel rehberlik modeli ile gelişimsel rehberlik modelinin aynı anda uygulanması mümkün değildir. Ancak bu yönetmelik ülkemizdeki gelişimsel rehberlik uygulamalarının geçiş sürecine yardımcı olmamaktadır. Gelişimsel rehberlik yaklaşımının uygulanabilmesi için gerekli alt yapının sağlanmış olması gerekir. Ülkemizde kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programının ilk uygulaması 2000-2001 öğretim yılında Balıkesir ilinde bir ilköğretim müfredat laboratuvar okulunda yapılmıştır. Serap Nazlı’nın akademik danışmanlığında yürütülen bu pilot uygulama iki yıl sürmüştür.

Rehberliği bir yöneltme aracı olarak gören MEB, Eylül 2003 tarihinde İlköğretimde Yöneltme Yönergesi hazırlamıştır. Bu yönetmelikte rehberliğin bir süreç olduğu ve anasınıfından başlayarak öğrenci hakkında sürekli gözlem yapılması benimsenmiştir (Nazlı 2003: 22).

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri günümüzde İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde faaliyet gösteren rehberlik araştırma merkezleri ve okul rehberlik servisleri, üniversitelerin psikolojik danışma servisleri, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu teşkilatlarının sosyal servisleri, sağlık kurumlarının psikolojik danışma üniteleri, özel eğitim merkezleri rehberlik servisleri, özel dershanelerin rehberlik servisleri, özel hizmet veren rehberlik ve psikolojik danışma büroları yoluyla

eğitim kurumları ağırlıklı olmak üzere hukuk, sağlık ve sanayi kuruluşları gibi geniş bir alanda yurütulmektedir (Kaya 2001: 5).

2.2. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mesleğinde ABD – Avrupa Ülkeleri - Türkiye'nin Karşılaştırılması

Literatürde de belirtildiği gibi rehberlik konusunda ilk çalışmaları yapan ve öncülük eden ABD'dir. Rehberliği ileri düzeyde, kavram ve ilkeleri ile başlatan da bu devlet olmuştur. Daha sonra Avrupa ülkeleri bunu takip etmiştir. Türkiye, İşpanya (1918), Norveç ve Belçika (1947)'nin dışında diğer Avrupa ülkelerinden önce bugünkü anlamda rehberlik hizmetlerine el atmıştır. Diğer ülkelerde rehberliğin ele alındığı tarihlere baktığımızda Türkiye (1950); İngiltere, Fransa ve Almanya'dan 9 yıl önce, İsveç ve Lüksemburg'dan 12 yıl önce, Danimarka ve Hollanda'dan 13 yıl önce rehberliğe yönelmiştir. Buna rağmen ülkemizde istenilen düzeye geldiği söylenemez (Yılmaz ve Üre 2002: 25).

PDR mesleğinin doğuşu ve gelişimi için ABD tarihsel ve sosyal gelişimi yönünden uygun bir toplumsal zemine sahipken, Türkiye için benzer toplumsal özelliklerden bahsetmek mümkün değildir.

Nazlı'ya göre (2003: 22-25); Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda tarım döneminin etkisinde olduğu için eğitim sistemi de buna göre düzenlenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim sistemi okur- yazar oranı yüksek ve iyi vatandaş olacak bireyler yetiştirmeye odaklanmıştı. Bu sebeple, rehberlik hizmetlerinin başlaması için henüz gerekli ortam mevcut değildi. İkinci Dünya Savaşı sonrası Sanayi döneminin etkisiyle, planlı kalkınma dönemine girilmiştir. İlk rehberlik hareketleri de bu dönemde, ABD'nin etkisiyle görülmeye başlamıştır. Türkiye sanayi döneminin ihtiyacına ayak uyduramazken, gelişmiş ülkeler eğitim sistemlerini Bilgi Toplumu'nun değerlerine göre yeniden yapılandırmaya başlamıştır. Özellikle ABD'de 1960'lı yıllarda yeni arayışlara girilmiş, gelişimsel rehberliğin teorik temelleri atılmaya başlanmıştır. Türkiye'de 1970-80 yılları arasında üniversitelerden yeterince psikolojik danışman mezun olamamakta, eleman ihtiyacı artmaktadır. Bu durum 1970'lerde, okullarda rehberlik çalışmalarının öğretmenler tarafından yurütülmesini zorunlu kılmıştır. Bu durumun, ileride alanın gelişmesini engelleyen en önemli faktörlerden biri olduğu

anlaşılacaktır. 1980-90 yılları arası, psikolojik danışman eksikliğinin ön plana çıktığı dönemdir. 1982'den itibaren 2547 sayılı YÖK yasası ile eğitim fakültelerinde PDR bölümleri açılmıştır. 1980'li yıllarda, gelişmiş ülkelere göre gecikmeli de olsa, eğitim sistemini dönemin şartlarına uyarlamaya çalışırken, birden Bilgi Çağı'nın gerçekleri ile karşılaşınca bocalanmıştır. 1990-2000 yıllarında eğitimin Bilgi Çağı'nın değerlerine cevap veremediği daha sık vurgulanmaya başlamış ve yeniden yapılanma sürecine girilmiştir. ABD'deki süreçte ise aynı yıllarda birçok eyalette gelişimsel rehberlik programlarının artık oturtulduğu ve daha verimli çalışmalar için araştırmaların yapıldığı görölmektedir.

PDR mesleğinin ABD ile Türkiye arasındaki kıyaslaması okullarda ve RAM (Rehberlik Araştırma Merkezleri)' larda mevcut toplam psikolojik danışman sayısı ölçütü olarak yapıldığında ortaya çıkan tablo şöyledir:

2001-2002 öğretim yılında, toplam 7687 rehber öğretmen bulunmaktaydı. Bu istatistikler, ilköğretimde danışman başına 2836 öğrenci, liselerde ise 905 öğrenci düştüğünü göstermektedir. Bu sayı 2005 yılında % 63'lük bir artış göstermiştir. Ancak bu artışa rağmen her 1000 öğrenciye bir psikolojik danışman düşmektedir. Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneğinin (ASCA) ideal standart görüşü her 250 öğrenciye 1 psikolojik danışman düşmesidir. Ancak ABD'de bile her 478 öğrenciye 1 danışman düştüğü göz önünde bulundurulunca Türkiye'nin kısa zamanda ABD'nin kaydettiği ilerlemeye ulaşmasını beklemek gerçekçi olmayacaktır (pdr.org.tr).

PDR mesleğinin ABD ile Türkiye arasındaki kıyaslaması rehberlik alanı ve psikolojik danışma alanı diye ayrı ayrı değerlendirilip yapılacak olursa durum şöyle özetlenebilir:

ABD başlangıçta rehberlik hizmetlerine ağırlık vermiş ve dernekler isimlerinin başında rehberlik kelimesini kullanmışlar, zamanla psikolojik danışmayı merkeze koyup isimlerini bu şekilde değiştirmişlerdir (pdr.org.tr). ABD'de psikolojik danışma 1950'lerden sonra yıldızlaşmış ve ülkemiz de bu değişimlerden nasibini almıştır 2004 yılında düzenlenen III. PDR anabilim dalları toplantısında "Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı" adının "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı" olarak ve her üniversitede farklı olan PDR programlarının isminin de bu doğrultuda

değişmesinin istendiği görülmüştür. YÖK, bu kararların da etkisiyle, 18.04.2007 ve 1430 sayılı yazıyla, istenilen bu değişikliği resmi olarak onayladığını göstermiştir (Özyürek v.dğr. 2007: 41-42).

ABD’de psikolojik danışma hizmeti verecek kişinin doktora düzeyinde eğitim alması gerekmektedir. Avrupa’da lisans düzeyinde PDR programları bulunmamakta, ABD’de ise az sayıda bulunmaktadır. Daha çok yüksek lisans düzeyinde kariyer, okul, aile ve evlilik danışmanlığı eğitimleri verilmektedir. Türkiye’de ise eğitim fakültelerinde PDR lisans programları vardır. Ülkemizdeki PDR programları, ABD ve Avrupa’daki danışma psikolojisi programlarına benzer eğitim vermektedirler. Ayrıca psikolojik danışmanlar ülkemizde eğitim alanında PDR hizmetlerine çok fazla ihtiyaç bulunduğundan çoğunlukla okullara atandıklarından, unvan olarak Rehber Öğretmen ünvanını benimsemek zorunda kalmışlardır. Oysa Rehber Öğretmen ünvanı PDR mesleğini tanımlamamaktadır. Rehber öğretmenlik statüsü ile psikolojik danışmanlık ve rehberlik statüsü birbirine karışmış ve PDR mesleği öğretmenlik mesleğiyle karıştırılır duruma gelmiştir (Külahoğlu 2004: 29-30).

Rehber öğretmen ünvanının okullarda psikolojik danışmanların yürüttükleri hizmetlerle tam olarak uyuşmadığı düşünülmektedir. Psikolojik danışman daha genel bir terim olarak görülmektedir. Alınan eğitim ve çalışılan kurumlara göre ünvanlar değişme gösterebilir. ABD’de kariyer merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanlara “kariyer danışmanı”, okullarda çalışan danışmanlara “okul psikolojik danışmanı” ünvanı verilmektedir (pdr.org.tr). ABD’de evlilik, çift ve aile danışmanlığı, kariyer danışmanlığı, okul psikolojik danışmanlığı, toplum danışmanlığı, üniversite danışmanlığı, yaşlılık danışmanlığı ve zihinsel sağlık ile ilgili danışmanlık alanları gelişmektedir (Özyürek v.dğr. 2007: 113). Ülkemizde bu tür danışmanlık programlarının henüz kısıtlı olduğu ve özellikle özel üniversitelerde açılmaya başlandığı görülmektedir.

2.3. Türkiye’de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mesleğinin Durumu

PDR, tarihsel gelişimi boyunca farklı eğitim sistemleri içinde değişik anlamlara sahip olmuştur. Geleneksel ve toplumcu eğitim sistemlerinde, temelde bilgi donanımı ve kültürlenme işlevi öne çıkmakta, bireyin topluma uyum sağlamasına yönelik çalışılmaktadır. Türkiye’deki tablonun daha çok bu görüntüyü verdiği bilinmektedir.

Türkiye’de eğitim ile ilgili sorunları üç ana grupta incelemek gerekirse;

- a) Sistemin kendisinden kaynaklanan sorunlar.
- b) Uygulamadan kaynaklanan sorunlar.
- c) Yeni model ve proje üretiminde yaşanan kısır döngü.(Özer 1995: 45)

Türkiye’de sistemden kaynaklanan eğitim sorunları eğitimde bütünsel bir politikanın olmayışı, gelişmemiş sosyo- ekonomik ve kültürel yapıdan kaynaklanan sorunlar ve yeterli bir alt yapının olmayışı ile yakından ilgilidir. Eğitimin uygulanması ile ilgili yaşanan sıkıntılar ezberci bir sistemin uygulanması ve yaratıcı ve özgür düşünmenin özendirilmemesi ile açıklanabilir. Eğitim sistemimizde yaşanan bu sıkıntılar acilen, yeni model ve projelerin üretilerek hayata geçirilmesini gerektirmektedir. (Özer 1995: 45-55) Türk eğitim tarihinde özellikle Cumhuriyet döneminden bu yana bir hayli gelişmeler kaydedildiği ancak milli eğitimin artan nüfusa, politik, sosyal ve ekonomik gelişmelere gerektiği gibi ayak uyduramadığı görülmektedir (Alkan 1983: 79). Türkiye’de PDR hizmetlerinin durumu da farklı görünmemektedir.

Amerika’da meslekleşme sürecinin yaklaşık 100 yıldır devam ettiği düşünülürse, Türkiye’de PDR’nin hala profesyonel bir şekilde tanımlanamadığı açıkça ortadadır. Doğan (2000), Türkiye’deki gelişimi 5 temel dönemle anlatmaktadır.

- 1- İlk adımların atılması (1950-1956)
- 2- Formasyonun oluştuğu yıllar (1957-1969)
- 3- Okullarda psikolojik danışma servislerinin kurulması (1970-1981)

4- Psikolojik danışma konusunda lisans programlarının oluşturulması (1982-1995)

5- Psikolojik danışmanların okullara atanması (1996-bugün)

PDR mesleği günümüzde hala tam olarak tanımlanmamış, diğer mesleklerle karıştırılan ve kimliğini arayan bir meslektir. Lisans eğitimi standartlaştırılmışsa da, lisans ve lisansüstü eğitim için akreditasyon sistemi yoktur. PDR’de belli bir sertifikasyon ve standartlaşma da görülmemektedir (Özyürek v.dğr. 2007: I, 1-19).

Ülkemizde rehberlik hizmetleri bir çok Avrupa ülkesine kıyasla daha erken başlamış fakat istenilen düzeyde gelişim gösterememiş ve toplum tarafından tam olarak kabul görmemiştir. 50 yılı aşkın bir zamandır Türkiye’de verilmekte olan PDR hizmetleri daha çok okullarda, “kriz odaklı” ve öğrenciyi “yönelme” odaklıdır (Yeşilyaprak 2009: 193-213).

Geçmişten günümüze bu alanın ülkemizde profesyonel anlamda istenilen düzeyde gelişmemesinin sebeplerinden bazıları şunlardır:

Okullarda rehberlik uygulamaları 1970’li yıllarda gerekli ön hazırlık yapılmadan başlanmıştır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin konuyla ilgili olarak eğitilmediği, PDR hizmetlerini yerine getirmek için yasal olarak görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu yanlışlık halen süregelmekte, günümüzde de yönetici ve öğretmenlerin PDR hizmetlerine yardımcı olması açısından gerekli eğitimleri almadıkları görülmektedir.

Woolfolk, öğretmeni genel cerraha benzetmiş, öğretmenin öğrencisini her yönüyle tanıdıktan sonra gereken operasyonu yaparak başarılı olmasına yardımcı olduğunu söylemiştir (Ülgen 1997: 237). PDR hizmetlerinin başarıya ulaşabilmesi için öğretmenlerin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi, öğrenciyi iyi tanımaya çalışması ve rehber öğretmenle işbirliği yapması gerektiği söylenebilir.

Bir eğitim kurumunda rehberlik servisinin olması okuldaki öğretmenlerin rehberlik hizmetleriyle ilgili çalışmalar yapmayacağı anlamına gelmemektedir. Öğretmenlerin içinde yer almadığı bir PDR hizmeti, psikolojik danışman okulda ne kadar başarılı olursa olsun, etkili olamaz (Kuzgun 1997: 20). Öğretmenler, ders programı içerisinde rehberlik faaliyetleri için ayrılan sürede rehberlikle ilgili çalışmalarını yapmakla görevlendirilmişlerdir. Ancak öğretmenlerin, rehberlik etkinliklerini yapmak

için gerekli eğitimleri aldıkları söylenemez. PDR hizmetlerinin okullarda amacına ulaşamamasının sebeplerinden birisi olarak öğretmenlerin alanla ilgili bilgi eksiklikleri söylenebilir.

Rehberlik ve psikolojik danışma, okullarda görevi ne olursa olsun öncelikle çalışılan kurumun yöneticileri ve çalışanlarının PDR hizmetlerinden beklentileriyle biçimlenir. Görev ve rollerin daha iyi anlaşılması ve dolayısıyla rehberlik hizmetlerinden beklenen faydanın sağlanabilmesi için rehber öğretmenin hizmet verdiği kişiler ve bu kişilerin ilişki içinde bulunduğu kişilerin beklentilerinin de açıkça bilinmesi gerekmektedir.

PDR alanında çalışanların mesleki kimliğinin belirsizliği, Türkiye’de PDR’nin eğitimde istenilen düzeyde gelişmemesinin sebeplerinden biridir. Schmidt, eğitimde PDR’ nin profesyonel anlamda mesleki kimliğini oturtamadığını belirtmektedir. Literatürde PDR mesleki kimliğinin hala oturmamış olmasının farklı nedenlerine ilişkin görüşlerden bazılarına değinilecek olursa; Gale ve Austin, farklı kurumlar tarafından akredite edilmiş, farklı lisans mezunlarının alanda çalışmasını, değişik kurumlarda değişik ünvanların kullanılmasını nedenler arasında saymaktadır. Brott ve Myers bir başka farklı neden olarak okullarda PDR personelinin yerine getirmesi gereken rol ve görevler dışında da işler yaptığını göstermektedir (Özyürek v.dğr. 2007: 140). Bu nedenlerden dolayı okul psikolojik danışmanları kendi mesleki kararlarını tam olarak verememekte ve kendilerini geliştirememektedir.

Okullarda PDR, herhangi bir öğretmen veya yönetici konumunda değildir. Dolayısıyla eğitimde, hiyerarşik sıralamada bir yeri yoktur. Bu konum, uygulamada rehber öğretmene statü kazandırmamaktadır. Rehber öğretmen, hem okulda ekibin bir üyesi olmalı, hem de bazen dışarıda kalmalıdır. “*Topolojik paradoks*” kavramıyla anlatılabilecek bu durum her yerde ve hiçbir yerde olmama durumudur. Eğer rehber öğretmen, okuldaki çalışmaları tanınırsa ve kabul görürse asıl konumun bulabilecektir (Külahoğlu 2004: 33-34). Okullarda psikolojik danışmanı zaman zaman psikolog, zaman zaman öğretmen ve çoğunlukla rehber yapan farklı yaklaşımların olduğu söylenebilir.

Külahoğlu'na göre, PDR çalışmalarının başarı ve verimini etkileyen çeşitli etkenlerin içinde en başta gelenler insan gücü etkeni ve PDR çalışanlarının meslek kimliğinin nasıl oluşturulacağı sorusudur. Okullarda sorunlu öğrenci, rehber öğretmene gönderilir. Rehber öğretmen de, bu durumda rehberlik değil psikolojik vaka üzerinde çalışma yapar. Oysa PDR hizmetlerinin sadece kriz anlarında ve sorunların çözümü için değil, kapsamlı gelişimsel yeterlikleri kazandırmaya yönelik çalışması gerekliliği, giderek daha çok vurgulanması gereken konular arasında yer almaktadır. PDR çalışanlarının bazıları eğitsel yöne, bazıları klinik yönüne ağırlık vermekte, ama çoğunlukla okul personelinin ihtiyaçlarına kendilerini uydurmaya çalışmaktadır. Bu belirsizliğin ise mesleki kimliksizliği arttırdığı ortadadır (2004: 21).

Rehberlik hizmetleri demokratik ve insancıl bir anlayış temeline dayanmaktadır. Oysa eğitim sistemimizde merkeziyetçi ve otoriter anlayış egemendir. Bu yüzden rehberlik yaklaşımı, Türk milli eğitim sistemindeki yapıyla bir türlü bağdaşamamıştır. Bir diğer ifadeyle öğretmen ve yöneticiler yeterli ve gerekli rehberlik anlayışına sahip olmadığı için hizmetleri başarıya ulaştıracak bir “ takım çalışması” gerçekleştirilememektedir.

Külahoğlu'na göre, PDR gelişmiş demokrasi toplumlarında ortaya çıkmış, öğrencinin öğrenen birey olarak gelişimine yönelik bir öğrenci hakları hizmetidir. Yani birey olarak öğrenciye saygı, bireysel farklılıklarına duyarlılık, öğrencinin seçme hakkına sahip olması, karar verme gücünü kullanması gibi birey hak ve özgürlüklerini temel alan bir anlayışın ürünüdür (2004: 45).

PDR hizmetleri başlangıçta planlanırken, Türk kültür ve eğitim sistemine uymayan, bireysel ve özgür seçimler vermeyi amaçlayan bir Amerikan modeli üzerine uygulanmaya çalışılmıştır (Ceyhan 2000: 2). Türk toplum yaşamına ve eğitim sistemine bakıldığında ise, bireylerin toplumun ve kurumsal yapıların, Amerika'daki gibi olması beklenemez.

Ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalar, okullarda görevli personelin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmamasının, yapılan rehberlik çalışmalarının başarısını büyük ölçüde engelleyen bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Kepçeoğlu (1974) tarafından yapılan bir araştırmada, orta dereceli okullarda görevli müdür, öğretmen ve

uzmanların rehberlik anlayışları arasında farklılıklar olduğu ve rehberlik anlayışlarının uygulamalarda başarı sağlamak için yeterli olmadığı görülmüştür. Gültekin (1984) tarafından yapılan bir diğer araştırmada, orta dereceli okullarda “sınıf öğretmenliği” görevini yürüten öğretmenlerin rehberlik hizmetini yürütebilmek için rehberlik görev algılarının yetersiz olduğu ortaya konmuştur.

Yine Pişkin (1989) ve Özdemir (1991) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin ve rehberlikle ilgili personelin rehberlik anlayışlarında önemli farklılıklar bulunduğu, birçoğunun rehberliğe uygun olmayan bir anlayışa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ök’ün yaptığı bir araştırmada (1991), eğitim bilimleri branşının dışındaki branşlarda yetişmiş milli eğitim çalışanlarının, rehberlik hizmetleri konusunda duyarlı olmadıkları, mesleki kıdemlere göre değerlendirme farklarının bulunduğu, branşlar arasında rehberlik uygulamalarını değerlendiren yargıların anlamlı düzeyde farklılaştığı, yöneticiler ile diğer görevliler arasında anlamlı değerlendirme farklılıklarının olduğu ve rehberlik hizmetlerinin yönetim boyutunda haberleşme ve koordinasyon sürecinin önemli ölçüde işlemediği gözlenmiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının hemen her ülkede okul müdürlerine karşı sorumluluğu olduğu görülmektedir. Ancak okul müdürleri çoğunlukla PDR alanıyla ilgili gerekli alt yapı bilgisine sahip değildirler ve dolayısıyla ajandalarında PDR ile ilgili daha farklı rol algıları bulunmaktadır. Örneğin psikolojik danışmandan etik olmayan şekilde öğrencilerle ilgili bilgiler isteyebilirler (Paisley & Borders 1995: 150-152).

Okullarda rehberlik hizmetlerini yürütmek için yeterli uzman ve fiziksel donanımın olmaması diğer bir sorundur. Okullarda bu hizmetlerin yürütülmesi için uygun bir oda ve araç-gereç bulunmamakta, okul yöneticileri konuya gereken ilgi ve özeni göstermemektedir. Özyürek ve arkadaşları, 15 psikolojik danışmanın katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, psikolojik danışmanların çoğunun(10/15) meslek hayatı boyunca çalıştığı okullarda oda sıkıntısı yaşadıklarını ve bu konuda okul idaresiyle tartışmalar yaşanabildiğinden bahsetmektedirler (2007: 176).

Okullarda rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısı olması gerekenden fazladır. Oysa PDR çalışmalarının etkili bir biçimde yürütülebilmesi için ortalama 250 öğrenciye bir rehber öğretmen düşmektedir (Ceyhan 2000: 4).

MEB'in açıkladığı rakamlara bakıldığında, 2004 yılı itibariyle Türkiye'deki rehber öğretmenlerin sayısı toplam 11.420 'dir (Ültanır 2005:107). 2007-2008 eğitim ve öğretim yılı itibariyle okullarda görev yapan rehber öğretmen sayısı ise 13.000'dir (meb.gov.tr). Üç yıllık sürede rehber öğretmenlerin sayısındaki artış olumlu bir gelişmedir.

2007-2008 yılı itibariyle ilköğretimde okuyan öğrenci sayısı 10.870.570, ortaöğretimde okuyan öğrenci sayısı ise 3.245.322'dir. Bu rakamlara açık öğretim orta ve lise öğrencileri de dahildir (meb.gov.tr). Bu rakamlara göre 2007-2008 yılı sonuçlarına göre ilk ve orta öğretimde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 14.115.892 ve rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da yaklaşık olarak 1085'dir.

Oysa PDR hizmetlerinin etkili bir biçimde uygulanabilmesi için ASCA (Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği)'nin önerdiği ve olması gereken rehber öğretmen / öğrenci oranı en fazla 1/ 300, en az 1/100'dür (Şahin 2008: 20).

Okullardaki rehber öğretmenlerin sayılarının az olması kadar önemli bir başka problem de, üniversitelerdeki PDR lisans, lisanüstü ve doktora programlarının içerikleridir.1965 yılından bu yana PDR programları üniversitelerde okutulmaktadır. Bu programlarda genellikle "okul temelli model" benimsenmiştir (Ültanır 2005: 110). PDR lisans mezunları çoğunlukla okullarda (ilköğretim ve ortaöğretim) ve diğer eğitim kurumlarında iş bulduğundan, üniversitelerdeki PDR lisans programlarının okul psikolojik danışmanlığı ağırlıklı bir eğitim programı uygulanmasını savunan bir görüş de bulunmaktadır (Özyürek 2007: 125). Ancak Türkiye'de son yıllarda kariyer danışmanlığı, evlilik ve aile danışmanlığı gibi farklı uzmanlık ve istihdam alanları oluşmuş ve ayrıca bu alanlarda çalışacak yetişmiş uzman danışmanlara da ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Ne yazık ki, bu farklı uzmanlık alanlarının eğitimi henüz ülkemizde PDR lisans, yüksek lisans ya da doktora programlarında, yaygın bir şekilde yer almamaktadır.

PDR mesleğinde nicelik yönünden gelişmeler görüldüğü halde nitelik yönünden gelişme olmadığını savunan yazarlar bulunmaktadır (Güvendi). MEB'in istediği rehberlik uygulamalarının yani teorik olarak okullardaki rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin pratikte uygulanamıyor olması mevcut sistemde sorun olduğunu göstermektedir. Çözüm yolu olarak, PDR akademisyenleri ile MEB'in işbirliği yapması ve bazı okullarda yapılacak denemelerle teorilerin uygulanabilirliği denetlenebilir.

YÖK (2007), herhangi bir kurumla veya akademik personelle işbirliği yapmadan, PDR lisans programlarına son halini vermiş ve 2007-2008 yılından beri tüm üniversitelerde PDR eğitim programlarında standardizasyona gitmiştir. PDR eğitim programlarındaki farklılık ortadan kalksa da, PDR lisans eğitimi veren öğretim elemanlarının sayısı ve niteliği açısından farklılıklar halen süregelmektedir (Şahin 2008: 19).

Görüldüğü üzere Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde eksik olan sadece nitelikli insan gücü değil, aynı zamanda bu insan kaynaklarını verimli kullanacak sistemlerin de olmamasıdır.

PDR alanıyla ilgili yasal düzenlemelerde aksaklıklar sürmektedir. Rehberlik hizmetleri ile özel eğitim hizmetlerinin MEB içinde aynı genel müdürlüğe bağlanması ve belli bir kesime yönelik özel eğitim hizmetlerine, tüm öğrencilere yönelik olan rehberlik hizmetlerinden daha çok önem ve öncelik verilmesi hizmetlerin gelişmesini engelleyici bir durumdur.

Yeşilyaprak'a göre PDR mesleğinin bugüne kadar hak ettiği yere gelememesinde, MEB' in yanlış düzenlemelerinin yol açtığı sorunlar fazlasıyla etkili olmuştur (2003: 25-27). Bakanlığın PDR alanına farklı alanlardan yaptığı atama ve görevlendirmeler, önemli sıkıntılar yaratmaktadır. Okullarda ilk PDR uygulamalarının başladığı 1970-1971 yılından 1986 yılına kadar pedagoji, sosyoloji, felsefe gibi alanlardan atanan mezunlar PDR mesleğini icra etmişlerdir. 1986 yılında üniversitelerden, ilk defa PDR bölümü öğrencilerinin mezun olmasıyla alan mezunları PDR mesleğini uygulamaya başlamışlardır (Ceyhan 2000: 2).

MEB, 2004 yılından itibaren farklı alanlardan mezunları PDR mesleğine atamaya son vermiş gözükse de, okullarda PDR hizmetlerinin kaynakları yönetiminin iyi yapılmadığı, MEB'in konuyla ilgili sürekli ve belirgin bir politikasının olmadığı görülmektedir. Ayrıca PDR mesleğini icra edenlerin özlük haklarına başlangıcından bu yana uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen bu alanda insan ilişkin sorunları bulunduğu bilinmektedir.

Pişkin'in (1989) araştırmasında psikolojik danışmanların mesleki hazırlıklarının olmaması ve eğitim yetersizliklerinin bulunduğunu söyleyen danışmanların oranı % 54'tür. Türkiye'deki her üniversitenin eşit imkanlara sahip olmaması, öğretim üyesi eksikliği ve fiziki imkansızlıklar eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sorunun yanı sıra bir de PDR mesleğine MEB tarafından alan dışı atamaların yapılması danışmanların nitelik sorununu daha da büyütmektedir. AB ülkeleriyle kıyaslandığında, birçok Avrupa ülkesinde özellikle mesleki rehberlik gibi uzmanlık isteyen hizmetleri verecek psikolojik danışmanların yüksek lisans mezunu olması şartı getirilmiştir (Pişkin 2006: 77).

Okullarda yürütülen PDR çalışmalarının yeterince denetlenmemesi, alanın gelişmesini engelleyici bir başka unsur olarak gösterilebilir. Okullardaki psikolojik danışmanların niteliklerini arttırmak amacıyla denetim çalışmalarının yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Ancak mevcut uygulamalara bakıldığında müfettişlerin alanla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve danışmanları aydınlatamadıkları, aksine zaman zaman güçlükler çıkardıkları gözlenmektedir. Psikolojik danışmanlar zamanlarını teftiş için gerekli göstermelik dosyalar hazırlamakla geçirebilmektedirler (Pişkin 2006: 78).

Türkiye'de 2000'li yıllara kadar PDR hizmetleri "kriz odaklı", "düzeltici, çare bulucu" olarak değerlendirilmiş ve nihayet 2000'li yıllarda gelişimsel PDR modellerinin önerildiği gözlenmiştir (Yeşilyaprak 2009: 193-213).

Okullarda PDR çalışmaları bir otorite konumundaki rehber öğretmen'in "sorun çözmeye" yönelik hizmeti olarak algılanmaktadır. Türkiye'de "kılavuzluk etmek" amaçlı rehberlik anlayışı yaygındır. Uygulamalarda "yol gösterici" olarak, okulda karşılaşılan eğitsel ve öğretimsel sorunlara ve rahatsızlıklara çözüm getirici, iyileştirici

ve karar verme durumlarında yol gösterici olarak yaklaşma anlayışı hakimdir. Rehberlik hizmetleri, sorun çözümünde kullanılan hizmetler olarak ele alınmaktadır.

PDR hizmetleri, özellikle özel dersanelerde yöneltme işlemiyle sınırlı olarak düşünülmekte, öğrencinin kişilik gelişimi ve ruhsal problemleri için yardım işlevi dikkate alınmamaktadır.

Poyraz (2007) ve Şahin (2008), orta öğretimde öğrenci görüşlerine göre PDR hizmetlerinin değerlendirmesini yapmışlar ve her ikisi de çalışmalarının sonucunda okullarda en çok konsültasyon ve yöneltme, yerleştirme işlevlerinin verildiği sonucuna ulaşmışlardır. PDR hizmetlerini öğrenciyi mesleğe ve üniversiteye yöneltme işlevinin ön plana çıkmasının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Başta psikolojik danışmanın okulda kendi görevleri dışında başka işlerle uğraşması ve psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısının fazla olması, psikolojik danışmanın zamanını planlı bir şekilde kullanamamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca öğretmen ve yöneticilerin PDR mesleği ile ilgili farklı algılamalara sahip olması, öğrencileri yanlış yönlendirebilmelerine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra psikolojik danışman mesleki anlamda kendini yeterince geliştiremezse ve okul ortamına uyum sağlayamazsa PDR hizmetlerinin temeli olan psikolojik danışma hizmetini de yerine getiremeyecektir. Bu ve benzeri birçok sebep okullarda psikolojik danışmanın yapılamamasına ve yöneltme, yerleştirme gibi diğer rehberlik hizmetlerin okullarda yaygın olarak yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Külahoğlu, ülkemizde PDR uygulamalarında bir başka yanlış yaklaşıma dikkat çekmektedir. Psikolojik danışmanlar, bazen öğrenci kişilik hizmetlerinin (ÖKH) tümünden sorumlu bir sosyal hizmet elemanı olarak görülebilmektedir. Çağdaş eğitim anlayışına göre yapılanmış bir öğretim kurumunda, öğretim, yönetim ve ÖKH, eğitim sürecinin üç ana alanı olarak yer almaktadır. Bir kavram olarak ÖKH, okullarda, eğitim öğretim hizmetlerine yardımcı nitelikteki, örneğin eğitsel kol etkinlikleri, okul aile birlikleri, özel eğitim hizmetleri gibi, PDR'nin kavram ve kapsamı dışında kalan konuları da içine alır. ÖKH'nin içinde PDR en önemli yeri kapsamına rağmen, ikisi eş anlamlı kullanılmamalıdır. (2004: 45-48)

PDR hizmetlerinin yalnızca okulla sınırlı kalmaması ve okul dışına da taşması, psikolojik danışmanların başına gelebilecek hukuksal problemleri de akla getirmektedir

(Ök 1991). Bu da Türkiye’de PDR mesleğini çeşitli kurumlarda icra edenlerin hukuki yönlerden de herhangi bir dayanağı olmadığını hatırlatmaktadır.

Bütün bu sorunların çözümü için ülkemizde rehberlik alanında gerekli kamuoyu yaratılabilmeli, ilgili ve yetkililer çözüm üretebilmeli, gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı ve uygulamadaki aksaklıklar giderilebilmelidir.

Bu sorunların çözümünde önemli bir rol oynayabilecek PDR Derneği henüz etkin olabilecek bir güce ulaşmamıştır. Kuşkusuz sorunların çözümü, makro düzeyde, toplum olarak “insana değer veren ve insanca yaşama koşulları oluşturabilen” sosyal, siyasal ve ekonomik düzeye ulaşılmasıyla ilgili görülmekte, eğitim sistemimiz içerisinde de demokratikleşmeye ve “öğrenciyi merkez alan” bir yaklaşımı benimsenmesine dayanmaktadır (Yeşilyaprak 2003: 25-27).

Yine bir başka çözüm önerisi de; toplum düzeyinde ve eğitim sistemimiz içinde demokratikleşmeye “insana değer veren” ve “öğrenciyi merkeze alan” bir yaklaşımın gelişimiyle, PDR’yi çağdaş kavram ve anlayışına oturtabilmek, işlevlerini ve sınırlarını gerçekçi biçimde çizilebilmek olarak belirtilmiştir (Külahoğlu 2004: 48).

1950’li yıllarda eğitim sistemi içinde yerleşmeye başlayan rehberlik hizmetleri, önceleri yabancı uzmanların yönlendirmeleri ile ele alınan bir konu iken, 1960’lı yılların sonlarında üniversitelerin bu alanda eleman yetiştirmeleri üzerine, yerli uzmanların desteğine ulaşmıştır. Rehberlik hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı’nda yönetsel kararlarla yürütülürken, 1969’dan sonra yönetmeliklere kavuşarak, yasal dayanak bulmuştur.

Özetle söylememiz gerekir ise; halen Türkiye’de rehberlik hizmetlerinde psikolojik danışmanın rol ve görevlerinin belirsiz olmasının, alanda farklı ünvanların kullanılmasının, yasal düzenlemelerdeki eksikliklerin, okullarda PDR alanında denetimlerin yetersizliğinin, öğretmen ve yöneticilerin alanla ilgili yetersiz ve farklı bakış açılarının, geleneksel eğitim sisteminin süregelen etkisinin PDR mesleğinin Türkiye’deki gelişimini olumsuz etkilediği söylenebilir.

Her ekonomik, politik ve toplumsal sistem, en azından belli bir ideolojiye dayandığından ideolojiler de felsefi içerikli olmasından dolayı toplumdaki eğitim sistemi de belirli bir felsefeye dayanmalıdır denilebilir (Sönmez 1994: 72).

Eğitim sistemi oluşturulurken yer verilen hedeflerin belirli bir felsefeye dayanması, temel alınan felsefenin ileri sürdüğü ölçütlerin hedef, davranış, içerik, eğitim ve sınav durumlarıyla uyumlu olması önem taşımaktadır. Ayrıca eğitimde yeni hedefler oluşturulurken öğretmen ve okuldaki yöneticilerin eğitilmesinde de, temel alınan felsefe doğrultusunda hareket edilmesi, eğitim sisteminde tutarlı olunmasına ve ülkenin de ilerlemesine fayda sağlayacaktır (Sönmez 1994: 56-57).

Toplumun, ekonomik ve politik sistemin eğitimle ilgili felsefesinde, demokrasi anlayışı anlam kazandıkça, PDR alanına yaklaşımın daha farklı olacağı ümit edilmektedir.

2.4. Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mesleğinin Geleceği

Türkiye dünyadaki ekonomik, siyasi ve sosyal değişimlerden fazlasıyla etkilenen, coğrafi anlamda ve kültürel olarak çok farklı yapıların bir arada yaşadığı bir ülkedir. Türkiye'nin özellikle eğitim alanında kendini yeniden yapılandırmaya ihtiyacı olduğu çok açıktır.

Bugün dünya Doğu ve Batı diye iki ayrı kutuptan oluşmaktadır. Batının eğitim ideali, çok yönlü, çoğulcu, fikirlerini açıklamaktan çekinmeyen, demokratik kurallar çerçevesinde rekabet eden gençler yetiştirebilmektir. Doğuda ise, Batıdaki çok yönlülük ve özgürlük yoktur. Doğuda eğitimde amaçlar net olarak ortaya konur ve somut konular aktarılır. Çok yönlü bilgi vermekten kaçınılır (Ergün 1996: 59). Türkiye'de öğretimde olduğu kadar çok kültürlülüğün, demokrasinin ve bireyselliğin ön plana çıkarılması gereken alanlardan biri de PDR alanıdır.

Günümüzde ABD'deki değişimlere bakıldığında mesleki, sosyal ve ekonomik yapıda önemli farklılıkların yaşandığı görülmektedir. Mesleki ve endüstriyel uzmanlaşma dramatik şekilde artmaktadır. Artan şirket hacimleri ve karmaşıklığı, istisna olmaktan çok bir kural haline gelmiştir. Tüm bu yaşananlar, okuldan iş yaşamına

geçiş, iş yaşamından tekrar yüksek eğitim için okul yaşamına dönmeyi daha karmaşık ve zor hale getirecektir (Gybers 2001).

ABD’de Washington’da kurulu bağımsız ve kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Education Trust, Okul PDR’lerinin gelecekte nasıl olmaları gerektiğiyle ilgili öngörülerde bulunmuşlardır:

- 1- Öğrenci başarısını artırmaya odaklanmalıdırlar. Birkaç sorunlu öğrenciye odaklanıp diğer öğrencileri unutmamalıdırlar.
- 2- Öğrencilere öğrenmeleri için, öğretmenlerine onları motive etmeleri için, ebeveynlere çocuklarını desteklemeleri için yardım etmelidirler.
- 3- Sosyal destek becerilerini anlayıp kullanarak okullardaki eşitsizlikten kaynaklanan akademik başarı farklılıklarının olduğu mevcut sistemleri değiştirmelidirler.
- 4- Kaliteli eğitim alabilmek için öğrencilerin eğitimle ilgili bürokratik engelleri aşmasına destek olmalıdırlar.
- 5- Organizasyonel değişimi anlamalı ve öğrenciler için bu değişimin gerçekleşmesinde aracı olmalıdırlar.
- 6- Öğrencilerin bireysel gelişimlerini izleyebilmek için teknolojiyi yakından takip etmelidirler. Öğrencilere ve ailelerine gelecekle ilgili kararlarında destek olmalıdırlar.
- 7- Çevrelerindeki uzmanları, sahip oldukları problem çözme becerilerini, eğitimde sistematik problem çözme için kullanmalıdırlar
- 8- Farklı okul yapıları ve topluluklar içinde yetkin bir şekilde çalışmayı ve uyum sağlamayı başarabilmelidirler (Martin 2002: 148-153).

Okul psikolojik danışmanları eğitim sisteminin değişiminde bizzat aktif ve yaratıcı bir rol üstlenmek zorundadır. Bunun için öncelikle mevcut mesleki rol kurallarını gözden geçirip toplumun birbiriyle çelişen ihtiyaçlarını ve önceliklerini karşılayabilmeli, bu süreci politik bir biçimde yönetebilmeli ve statükoyu sorgulayabilmeli, sistemin istediklerine yanıt veren pasif taraf durumuna

düşmemelidirler (House & Sears 2002: 154-162). Okul PDR'leri bugün ve gelecekte, okullarında insan ilişkileri ile ilgili destek verilmesi, farklılıklara değer verilmesi, her öğrencinin eşit ve kaliteli eğitim alabilmesi ile ilgili olarak liderlik yapmaları öngörülmektedir (Dahir 2009: 3-4).

Owen'e göre PDR mesleğini seçen kişilerin en önemli görevi kim olduklarını, ne yaptıklarını ve bunu nasıl yaptıklarını bilmek ve diğer kişileri bununla ilgili olarak bilgilendirmektir. Psikolojik danışmanlar kendilerini profesyonel olarak tanımlayabilirler ancak başkaları bu mesleği profesyonel bir iş olarak görmedikçe gelişme gösterilemeyecektir (Özyürek v.dğr. 2007: 1-19).

Türkiye'ye bakıldığında ülkemizdeki genç nüfusun fazlalığı, 2006 yılı TÜİK verilerine göre 24 yaşın altındaki gençlerin sayısı 33.309.000'dur. 2007 yılı itibarıyla Türkiye nüfusu 72.904.000 olduğu göz önüne alınarak genç nüfusun oranı hakkında daha çarpıcı bir detaya ulaşılabilir (Korkut 2007 b: 188).

Gelecekte doğurganlık oranının, ölüm hızı ve oranının azaldığı, tıp alanındaki gelişmelerden dolayı yaşam sürelerinin uzadığı, kalabalık genç nüfusun ileride kalabalık yaşlı nüfusu oluşturacağı düşünülürse PDR alanının özellikle aile ve evlilik danışmanlığı, okul danışmanlığı, yaşlılık danışmanlığı, rehabilitasyon hizmetlerinde danışmanlık gibi çok farklı konularla uğraşması gerekecektir. Özellikle eğitim alanında okulların değişen yapısı, kalabalık eğitim ortamları, farklı kültürlerden gelen ve değişik aile yapısına sahip öğrencilerin olması, okul psikolojik danışmanlarının kendilerini çok yönlü ve kaliteli yetiştirmelerini gerektirecek gibi görünmektedir.

Bütün bu göstergeler, çeşitli toplumsal sınıflardan, yabancı kökenli ve farklı etnik gruplara mensup, değişik aile yapısına sahip öğrencilerden oluşacağı düşünülen gelecekteki okullarda, tüm eğitimcilerin olduğu gibi PDR'lerin de eğitim sosyolojisi alanının sağlayacağı bilgilere ihtiyaç duyacağını düşündürmektedir.

Gelecekteki ekonomik, sosyal ve demografik değişimler geleceğin öğrencilerini, öğretmenlerini, ailelerini ve okul yapılarını oldukça etkileyecek gibi gözükmektedir. Bu yüzden okul psikolojik danışmanlarının, kendilerini artan sayıda bekar anne- babalara, düşük gelirli veya işsiz ebeveynlere, çalışan annelere, farklı etnik kökenden ve farklı

kültürlerden gelen göçmen öğrencilere, teknolojinin alanda daha fazla kullanılmasına, kariyer değişimlerinin daha sık yaşanmasına, okullarda, toplumda ve ailede gittikçe artan şiddete hazırlamaları gerekecektir (Paisley & Borders 1995: 150-152).

2.5. Konu İle İlgili Yapılan Diğer Araştırmalar

Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve velileri de içerisine alan bir takım çalışmasını gerektirmektedir. İşte bu dört yapraklı yonca gibi görülebilecek takımın bireyleri, yirmi birinci yüzyılın başlarında hızla değişen toplumsal, ekonomik ve sosyal süreçlerle birlikte rollerini ve görevlerini de bu değişime uyumlu bir şekilde yenilemek zorundadır. En başta okul yöneticilerinin okulu ve toplumu çok iyi tanımaları, ekiplerini iyi kuran lider olmaları, sürekli kendini geliştirmeleri ve okullarındaki öğretmen ve psikolojik danışmanlarla işbirliği içinde olmaları beklenmektedir (Karip & Köksal 1999: 193-207). Bütün bu nedenlerden dolayı bir okulda PDR hizmetlerinin başarılı olup olamayacağı öncelikle okul yöneticilerine bağlıdır (Paskal, 2001). Kısaca okul müdürü, PDR hizmetlerinin başarısından önemli ölçüde sorumludur denilebilir.

PDR mesleğinin Türk toplumunda ne derece tanındığını, PDR mesleğinin diğer mesleklere göre statüsünün ne olduğunu ve diğer mesleklere kıyasla önemini araştıran bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır.

Altıntaş (1997), geliştirdiği öğretmenlik mesleğinin statüsünü algılama ölçeğiyle yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenliği I. sınıf öğrencileriyle meslekte çalışan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğinin statüsünü algılamaları arasındaki farklılıkları araştırmıştır. Bu araştırmada uygulanan ölçeğin daha da geliştirilmiş farklı bir örneği, PDR mesleğinin toplumdaki statüsünü araştırmak için başka araştırmalarda kullanılabilir.

Okullarda PDR hizmetlerinin okul paydaşları tarafından nasıl algılandığı ve nasıl değerlendirildiğine ilişkin çok sayıda çalışmaya literatürde rastlamak mümkündür. PDR hizmetlerinin öğrenci, öğretmen ve veliler, yani hizmetten yararlananlar açısından değerlendirilmesinin, PDR mesleğine yönelik bakış açısını anlamaya faydası olacaktır.

PDR hizmetlerinin okuldaki paydaşlar tarafından nasıl değerlendirildiği ile ilgili bir çalışmada, Özdemir (1991) öğrenci, öğretmen, psikolojik danışman ve yöneticilerin PDR hizmetlerinden beklentileri ile bu beklentilerin bazı özlük niteliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Sonuç olarak da yaşı küçük olan yöneticilerin, yaşı büyük olanlardan, hizmet içi eğitim seminerlerinden özellikle rehberlikle ilgili eğitimlere katılan yöneticilerin, katılmayanlara göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Okul yöneticilerinin okuldaki PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin Özabacı ve arkadaşları tarafından değerlendirildiği başka bir çalışmada, araştırmaya katılan yöneticiler, her okulda bir Psikolojik Danışmanın bulunması gerektiğini ve bu çalışmaların sürekliliğinin öğrencinin gelişimi ve eğitimi açısından faydalı olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada, 325 okul yöneticisi ile PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin, demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca okulunda Rehberlik Servisi bulunan ilköğretim idarecileri, psikolojik danışmanın okuldaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi dışında, idareye de yardımcı olduğundan okulda bulunması gerektiğini düşünmektedir. Bu çalışmada ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının yöneticileri arasında anlamlı görüş farklılıkları ile müdür ve müdür yardımcılarının düşünceleri arasında anlamlı görüş farklılıkları bulunmuştur (Özabacı v.dğr. 2005).

Kepeçoğlu (1984: 26-30), okullardaki rehberlik hizmetlerini algılama düzeylerine ilişkin yaptığı çalışmada müdür, uzman ve öğretmenler arasında önemli algılama farklılıklarının olduğunu belirlemiştir. Okulda ortak bir rehberlik anlayışı oluşturulmadan, personel arasında işbirliği yapılmadan rehberlik hizmetlerinin başarıya ulaşması beklenemez.

Tuzcuoğlu'nun (1995), ilköğretim okullarındaki rehberlik servisinden beklentiler ve rehberlik servisinin öğrenciler üzerindeki etkisini incelediği araştırma sonucunda, örnekleme oluşturan kişilerin rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Hamamcı ve arkadaşları (2004), psikolojik danışmanların mesleki sorunları üzerine yaptıkları çalışmada, psikolojik danışmanların okul yöneticileri ve öğretmenlerin

PDR hizmetleri ile ilgili bilgi ve anlayış eksikliği içinde olduklarını belirlemişlerdir. Bu araştırmada psikolojik danışmanların okul yöneticilerinin bilgi eksikliğinden dolayı PDR hizmetlerine ilişkin sorumluluklarını gereği kadar yerine getirmediklerini vurgulamışlardır.

Yapılan bir başka çalışmada, psikolojik danışmanların kişisel ve sosyal uyumlarının çalışılan okul ortamında yaşanan mesleki sorunlara göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada, mesleki sorun düzeyleri yüksek rehber öğretmenlerin düşük olanlara göre, kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin daha düşük olduğuna dair bulgular elde edilmiştir (Ceyhan 2000: 164-169).

Pişkin (1990), orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algılarına ilişkin yaptığı araştırmada psikolojik danışmanların rollerinin belirgin olmadığı, ideal ve gerçek algılama arasındaki farkın en yüksek olduğu grubun yöneticiler olduğu bulunmuştur.

Ünal (2004), yaptığı araştırmada ilköğretim okullarında yönetici ve öğretmenlerin, profesyonel düzeyde ve uzman bir kişiyle verilen rehberlik hizmetlerine ve psikolojik danışmanlara önemli düzeyde ihtiyaç duyduğunu saptamıştır.

Owen- Owen tarafından Türk okul psikolojik danışmanlarının ve yöneticilerinin, okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevlerini nasıl algıladıklarının araştırıldığı bir başka çalışmada, yönetici ve danışmanlar arasında rol ve işlevleri algılama bakımından tutum ve görüş farklılıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanlar yönetsel görevlere fazla zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir (Owen- Owen 2008: 207-221).

Poyraz (1993)'in ortaöğretimde yaptığı araştırma, rehberlik hizmetleri ile ilgili rol ve görev dağılımlarının ne derece bilindiğini bulmaya çalışmış ve araştırma sonucunda yönetici ve öğretmenlerin okulda psikolojik danışmanların görevlerinden bazılarını kendi rol alanı içerisinde gördüğü bulguları ortaya çıkmıştır.

Öztürk (1999), liselerde görevli branş öğretmenlerinin sahip oldukları kişisel özelliklerinin ve çalıştıkları kurumların rehberlik hizmetlerini algılamalarında farklılıklar oluşturduğu sonucunu elde ettiği bir araştırma yapmıştır.

Nazlı'nın 2001-2002 eğitim-öğretim yılı Balıkesir ilinde 3 müfredat laboratuvar okulunda çalışan 112 öğretmene, kapsamlı gelişimsel PDR programını algılamaları ve değerlendirmeleri ile ilgili yaptığı pilot çalışmada Gybers ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan kapsamlı rehberlik programının üç ana ögesi(içerik, örgütsel yapı ve kaynaklar) ve dört aşaması (planlama, tasarlama, uygulama ve değerlendirme), okullardaki öğretmenlerle birlikte uygulamaya geçirilmeye çalışılmıştır. ABD'de bir çok okulda uygulanan "ASCA and Gysberian K-12 Comprehensive Guidance Program Model"ini Nazlı Türkiye'deki eğitim sisteminde uygulamaya çalışmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular bu yeni rehberlik programıyla ilgili ilk bulgulardır. Bu bulgulara göre, öğretmenler tarafından gelişimsel rehberlik modeli öğrenciler için yararlı ve etkili bulunmuş, öğretmenlerin diğer geleneksel rehberlik programına kıyasla kendi görevlerini ve PDR hizmetlerini daha fazla benimsedikleri görülmüştür.

Nazlı (2008); öğretmenlerin değişen rehberlik hizmetlerini ve kendi rollerini algılamalarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Amacı ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin tüm bu gelişmeleri ve kendilerine verilen sınıf rehberlik etkinliklerini gerçekleştirme ile ilgili görevleri nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak olan bu araştırmanın başlangıcında, önce psikolojik danışmanlar sonra da öğretmenler konu ile ilgili önceden yetiştirilen formatörler tarafından, bir haftalık hizmet içi eğitime tabi tutulmuştur. Bu araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin rehberlik çalışmalarında değişim yapılmasına ihtiyaç duymakta olduğu, şu anda yapılmaya çalışılan gelişimsel-önleyici rehberlik yaklaşımını benimsedikleri ancak bu tür uygulamaların okullarda yetersiz olduğu, ayrıca psikolojik danışmanların geleneksel rollerinden başka bu yeni gelişimsel-önleyici rehberlikteki yeni rollerini de benimsedikleri görülmüştür. Öğretmenler ayrıca yeni rehberlik çalışmalarının öğrencilerin gelişimlerine faydalı olacağını, rehberlik derslerinin 15 günde bir değil de her hafta yapılmasının daha iyi olacağını, bu yüzden de bu yeni yaklaşımı beğendiklerini fakat bu konuda daha fazla eğitime ihtiyaç duyduklarını söylemişlerdir. Bu araştırma sonucuyla Nazlı'nın 2001-2002 yıllarında yine Balıkesir ilinde yaptığı araştırmasının benzer sonuçlar içerdiği göze çarpmıştır. Hatırlatmak gerekirse Nazlı ilk araştırmasında, ABD'de uygulanmakta olan kapsamlı gelişimsel rehberlik programını, seçilen 3 pilot okulda uygulamaya koymuş ve 2007'deki araştırmasına paralel bulgular elde etmiştir.

Bu iki araştırma, okul paydaşlarının 21.yy'da değişen psikolojik danışman rollerini benimsediklerini göstermektedir. Psikolojik danışmanların bu yeni rollerine öğretim liderliği, öğrenci savunuculuğu, okul güvenliği, okul paydaşları arasında koordinasyon ve konsültasyonu örnek verebiliriz.

Güven (2009: 2-9), MEB müfettişlerinin ortaöğretimdeki rehberlik hizmetleriyle ilgili görüşlerini incelediği çalışmasında, psikolojik danışmanların mesleki gelişimi ile ilgili çabalarının olumlu gelişmelere örnek olarak, birçok okulda danışman sayısının azlığı ve psikolojik danışmanlarla okul yöneticileri arasındaki iletişim yetersizliğini de olumsuz gelişmelere örnek olarak verilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca MEB müfettişleri okul rehberlik servislerinin alan dışından müfettişlerce denetlenmesini, denetimlerdeki eksiklik ve hataları da karşılaşılan sorunlar arasında göstermişlerdir.

Poyraz (2007), araştırmasında orta dereceli okullarda uygulanan PDR hizmetlerinin ne düzeyde yürütüldüğünü çeşitli değişkenler boyutunda incelemiştir. Araştırmada psikolojik danışman sayısı fazla olan okullarda PDR hizmetlerinin daha iyi olduğunu gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okuldaki diğer eğitimcilere göre, PDR alanındaki görevlerini tanımlamakta net olmadıkları gözlenmiştir. Alan dışından atanan psikolojik danışmanların çalıştığı okullarda, PDR hizmetlerinin işlevselliğinin azaldığı görülmüştür. Öğrenci sayısının fazla olduğu okullarda rehberlik hizmetlerinin etkinliğinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir'in (2008) anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini belirleme düzeylerini ve buna etki eden değişkenleri belirlemek amacıyla yaptığı araştırması, idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeylerinde geçmiş yıllara göre artış olduğunu fakat henüz istenilen seviyeye ulaşamadığını gözler önüne sermiştir.

Başaran (2008), ilköğretim okullarında çalışan yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin PDR hizmetlerinden beklentileri üzerine yaptığı araştırmasında, katılımcıların PDR ile ilgili televizyon programlarının yapılmasının ve izletilmesinin faydalı olacağını düşündükleri, rehberlik çalışmalarının yürütülmesinde işbirliğinin gerekliliğine inandıkları ve rehberlik çalışmalarının sonuçlarının kamuoyuna yansıtılmasını konusunda beklentilerinin yüksek olduğu bulgulara ulaşılmıştır.

Yurtdışında da PDR mesleğinin toplumdaki statüsü ve diğer mesleklere oranla toplumda ne derece tanındığı ile ilgili araştırmalara rastlanamamıştır.

Cole (1991), Homburge (1991) ve Sears'ın (1993) yaptıkları araştırmalarda, okul psikolojik danışmanlarının kendi rollerini algılamalarında yüksek bir bilinçlilik düzeyine sahip olmalarına rağmen yönetici, öğretmen, öğrenci, veli ve diğer profesyonel psikolojik danışmanların psikolojik danışmanlık rol algısını algılamada bir karmaşa yaşadıkları görülmüştür (Aslan 2003: 61).

Bu araştırmaların amacına bakıldığında, okul psikolojik danışmanlarının rol ve görevlerini algılamaya yönelik olduğu görülmektedir.

Rehber öğretmenlerin mesleki rolleri ile ilgili bir başka çalışma da, Minnesota Eğitim Bölümü (1985) tarafından yapılan, Minnesota'da orta öğretimde çalışan psikolojik danışmanların rol ve işlevlerinin araştırıldığı çalışmadır. Araştırma sonucunda psikolojik danışmanların okulda PDR hizmetlerinden başka kırtasiye işlerinde, yönetsel görevlerde ve sosyal organizasyonlarda da görevler aldıkları görülmüştür (Aslan 2003: 62-63).

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin statüsünü algılamaya yönelik araştırmaların eksikliği yurt içinde ve yurt dışında da görülmektedir.

III. BÖLÜM

UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Ana Amaçları

- A) Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden faydalanan öğrenci, öğretmen ve velilerin PDR mesleği ile ilgili görüşlerinin analizini yapabilmek
- B) Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden faydalanan öğrenci, öğretmen ve velilerin yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre analizinin yapılması
- C) Psikolojik Danışma ve Rehberlik mesleğinin hizmetlerinden yararlanan öğretmen, öğrenci ve velilerin, bu mesleği ne ölçüde tanıdığının araştırılması
- D) Psikolojik Danışma ve Rehberlik mesleğinin toplumdaki statüsünün araştırılması
- E) Psikolojik Danışma ve Rehberlik mesleğinin toplumda sosyal ve ekonomik açıdan statüsünü arttırmak için neler yapılabileceğinin araştırılması

3.2. Araştırmanın Önemi

1. Ülkemizde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin statüsünü, toplumda ne kadar tanındığını ve bilindiğini belirlemeye yönelik kapsamlı bir araştırma yapılmadığı görülmüştür.
2. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin toplumda statüsünün artırılması için bu konuda yapılacak diğer çalışmalara öncü olabilmesi ve PDR mesleğinin sosyal ve ekonomik açıdan statüsünü belirleme anlamında varolan eksikliği gidermesi açısından önemlidir.

3.3. Araştırmanın Sınırları

Araştırmanın devam ettiği süre boyunca çalışmayı aksatacak herhangi bir problem yaşanmamıştır. Ancak araştırmanın başında 10 öğrenci, 10 öğretmen ve 10 veli

görüşmesi yapılması planlandığı halde öğrencilerin mülakatlarda sorulara kısa cevaplar vermesi ve fazla yorum yapamaması birinci grubun katılımcı sayısının 10'dan 30'a çıkarılmasına neden olmuştur. 14-18 yaş grubunu oluşturan öğrenciler, buldukları yaş grubundan dolayı olsa gerek, mülakatta gereken olgunluğa ve yorum gücüne sahip davranmamışlardır. Öğrencilerin yorum gerektiren soruları cevaplarırken zorlandıkları ve fazla fikir üretmedikleri gözlenmiştir. Veli görüşmeleri de 10 kişi olarak planlanmış, kadınların çok büyük bir kısmının çalışmadığı için zamanlarının olmasından, erkeklerin büyük bir kısmının da çalıştığı için vakit bulamamasından 2 erkek, 8 kadın katılımcıyla görüşme yapılmıştır.

3.4. Araştırmanın Metodu ve Uygulama

3.4.1. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın evrenini Bursa İli Nilüfer İlçesi Görükle Çok Programlı Lisesi öğrencileri, öğretmenleri ve velileri oluşturmaktadır. Örneklem 3 grup üzerinden oluşturulmuştur. Birinci grup, farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören ve 14-18 yaş grubunda olan 30 öğrenciden gönüllü olarak seçilmiştir. İkinci grup okulun öğretmen kadrosundan istekli olanlardan oluşmuştur. Üçüncü grup ise birinci gruba ilişkisi olmayan anne babalardan oluşmuştur. Her üç grupta da cinsiyetler sayı olarak eşitlenmeye çalışılmıştır.

Örneklemin üç farklı grup üzerinden oluşturulmasının sebebi, okulda Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinden yararlananların öğrenci, öğretmen ve veliler olmasıdır. Psikolojik Danışman bu üç gruba bireysel ya da grup olarak sürekli iletişim içerisinde. PDR hizmetlerinin amacına ulaşabilmesi, bu grupların üyeleriyle kurulan olumlu ilişkilere bağlıdır.

Birinci grup, gönüllü ve istekli seçilmiş 15 kız ve 15 erkek öğrenciden oluşmuştur. Katılımcıların yaş aralığı 15- 19'dur. İkinci grup, gönüllü ve istekli öğretmenler arasından seçilmiş 7 kadın, 3 erkekten oluşmaktadır. Katılımcıların hepsi de lisans mezunudur. Katılımcılardan 1 kişi 20- 29 yaş aralığında, 5 kişi 30- 39 yaş aralığında, 4 kişi de 40- 49 yaş aralığındadır. Üçüncü grup, okulu ziyarete gelmiş gönüllü ve istekli veliler arasından seçilmiş, 2 erkek ve 8 kadından oluşmuştur.

Katılımcıların ikisi lise mezunu, diğeri ilköğretim mezunudur. Öğrenci velilerinden erkeklerin çoğunun çalışması ve okula zaman ayıramamalarından dolayı kadınlar grupta sayıca daha fazla yer almıştır.

3.4.2. Veri toplama araçları

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden, derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin sebebi, PDR mesleğinin ne derece tanındığının ve ne kadar önem verildiğinin araştırıldığı bu çalışmada, katılımcıların düşüncelerini en ayrıntılı biçimde öğrenebilmektir.

3.4.3. Verilerin toplanması

Araştırmada 50 kişi ile yapılan görüşmelerin hepsi de okul ortamında gerçekleşmiştir. Mülakatların rahat yapılabilmesi ve derinlikli bir şekilde konuşulabilmesi için ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

3.4.4. Verilerin analizi

Araştırmada öncelikle, derinlemesine mülakat kayıtlarının konuyla ilgisi olan kısımları ayıklanmış ve yazıya dökülmüştür. Üç farklı örneklem grubu olduğundan, sorular her bir grup için ayrı ayrı incelenmiştir. Çünkü gruplar birbiriyle ilişkili olsa da katılımcıların eğitimde temsil ettikleri roller birbirinden farklıdır. Ayrıca katılımcılar meslekleri, yaş grupları ve PDR hizmetleriyle ilişkileri yönleriyle birbirlerinden zaten ayrılmaktadırlar. Her bir grup için, bir soruya grup üyelerinin verdiği cevapların sıralanması ile sırasıyla tüm soruların sınıflandırılması yapılmıştır. Katılımcıların kullandığı ortak cevaplar ve ifadeler daha önceden araştırmacı tarafından belirlenmiş cevaplarla benzerlikleri doğrultusunda yüzdelerle belirtilmiştir. Kişiyeye özel, farklı ve daha ayrıntılı cevaplar da alıntı yapılarak verilmiştir.

3.5. Mülakat Soruları, Cevaplar ve Değerlendirme

A) Öğrenci grubunun değerlendirilmesi yapıldığında;

Katılımcıların 15'inin erkek ve 15'inin kız öğrencilerden oluştuğu görülmüştür.

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kız	15	% 50
Erkek	15	% 50

Katılımcıların yaşları 15-19 arasında değişmektedir.

Yaş	Öğrenci Sayısı	Yüzde
15	12	% 40
16	9	% 30
17	3	% 10
18	5	% 17
19	1	% 3

“Daha önce Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetlerinden yararlandınız mı?” ön sorusuna katılımcılardan 4’ü bireysel olarak yararlanmadığı yanıtını vermiş, geriye kalan 26 öğrenci yararlandığını söylemiştir. Okulda PDR hizmetlerinden yararlanmadığını söyleyen 4 katılımcıdan 3 ü erkek öğrencidir. Okulda PDR hizmetlerinden daha önce yararlananlar kişisel konularda, arkadaşlarıyla, sevgilileriyle ve aileleriyle yaşadıkları problemlerinde, Lise I ‘de alan ve bölüm seçerken, ders

çalışma programı yapmak için, meslek seçerken, verimli ders çalışmayı öğrenmek için, başarısızlığı önlemek için faydalandıklarını söylemişlerdir. Ayrıca çeşitli konularda seminerlerden faydalandıklarını, sosyal projelerle ilgili bilgi almak için, disiplinsiz davranışlarla ilgili, kavga ettikleri ve şiddet olaylarına karıştıkları için Psikolojik Danışma Hizmetlerinden faydalandıklarını anlatmışlardır.

Daha önce PDR hizmetlerinden bireysel olarak yararlanmış mı?	Öğrenci sayısı	Yüzde
Evet	26	% 87
Hayır	4	% 13

PDR hizmetlerinden yararlananlar	Kişi sayısı	Yüzde
Kız	14	% 47
Erkek	12	% 40
Toplam	26	% 87

1. Katılımcılara “Rehberlik dendiğinde bu kelime size neyi hatırlatıyor? diye sorulduğunda öğrencilerin % 93’ ü Rehber Öğretmen cevabını vermişlerdir. Ayrıca katılımcıların % 53’ ü rehberliği yönlendirmek, yardım etmek, % 50’ si psikolojik destek, % 47’si de danışmanlık olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların % 33’ ü kapsamlı bir yardım süreci, % 30’u rehberliği yol göstermek olarak düşünmüşlerdir. Bir katılımcı, “Tüm rehberler aynı amaç için çalışıyor. Örneğin turist rehberleri de yol gösterir, yönlendirir.” demiştir. Bir katılımcı rehber deyince aklına Rehber Öğretmenin, psikoloğun ve psikiyatristin geldiğini söylemiştir. Bu açıklamasından öğrencinin Psikolojik Danışmanlığı psikolog ve psikiyatristlik mesleğine daha yakın bulunduğu anlaşılmaktadır. Rehberlik denilince derdini anlatabildiği, paylaşabildiği herkesi hatırladığını söylemiştir. Bir katılımcı, rehberlik denildiğinde okulda Rehber

Öğretmenle samimi olmayı, her şeyi konuşabilmeyi düşündüğünü dile getirmiştir. Bir başka katılımcı da rehberlik denilince eğitimin aklına geldiği cevabını vermiştir. Bu da Psikolojik Danışmanların en çok okul ortamlarında çalışmasının bir sonucudur denilebilir. Bir diğer katılımcı rehberliği, “Bireylerin kendini rahatlatmak amacıyla, kendilerine yol gösterecek biriyle konuşmaları, destek almaları” diye tanımlamıştır. Tüm bu sonuçlar göz önüne alındığında öğrencilerin rehberlikle PDR mesleğinin bağlantısını kurabildikleri, ikisi arasındaki ilişkiyi görebildikleri sonucu çıkarılabilir. Fakat PDR ve rehberliğin ayrıldığı noktaları tam olarak bildikleri söylenemez.

Rehberlik kelimesinin öğrencilere hatırlattıkları	Öğrenci sayısı	Yüzde
Rehber Öğretmen	28	% 93
Yardım etmek	16	% 53
Yönlendirmek	16	%53
Psikolojik destek	15	% 50
Danışmanlık	14	% 47
Kapsamlı bir yardım süreci	10	% 33
Yol göstermek	9	% 30

2. Katılımcılara “Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık dendiğinde aklınıza ilk gelenler nelerdir?” diye sorulduğunda katılımcıların % 93’ü akıllarına Rehber Öğretmen ve psikolojik destek, % 77’si uzman desteği, % 50’si profesyonel yardım ve % 47’si danışmanlığın geldiğini söylemişlerdir. Bu verilen cevaplar doğrultusunda PDR mesleğinin okulda öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından tanındığı ve PDR hizmetlerinden yararlandığı düşünülebilir. Ayrıca öğrencilerin % 17’si eğitimde PDR dendiğinde Rehberlik Servisini hatırladıklarını, % 13’ü de bireysel gelişimi destekleyen ve toplumsal uyumu sağlayan çalışmaların akıllarına geldiğini söylemişlerdir. Bir öğrenci, “Kimsenin yardım edemeyeceği durumlarda, okulda bize

yardım eden kişi” diye tanımlamıştır. Bir başka öğrenci, bir sorunu olduğunda, ders dışında bir şeyler sormak istediğinde danışabileceği uzman kişi olarak tanımlamıştır. Bir diğer öğrenci de, morali bozuk olduğunda veya bilgi almak istediği bir konuda yardım isteyebileceği bir uzmanın aklına geldiğini söylemiştir. Ayrıca öğrencilerin yanında yer alan ve ona destek olan kişi diye cevaplayan katılımcı da olmuştur.

Eğitimde PDR'nin, öğrencilere hatırlattıkları	Öğrenci sayısı	Yüzde
Rehber Öğretmen	28	% 93
Psikolojik destek	28	% 93
Uzman desteği	23	% 77
Profesyonel yardım	15	% 50
Danışmanlık	14	% 47
Rehberlik Servisi	5	% 17
Bireysel gelişimi destekleme ve toplumsal uyumu sağlama çalışmaları	4	% 13

3. “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğini beğeniyor musunuz? Eğer beğeniyorsanız neden beğendiğinizi belirtiniz.” sorusuna sadece bir kız öğrenci ilgi alanına girmediği için beğenmediğini söyleyerek cevap vermiş, diğer 29 öğrenci beğendiğini söyleyerek yanıtlamıştır. Beğendiğini söyleyen katılımcılardan çoğu PDR mesleğinin çalışma şartlarının iyi olduğunu, öğretmenlerle eşit statüde olduğunu ve eğitim için çok önemli bulduklarını söylemişlerdir. Ayrıca okullarda çok fazla ihtiyaç olduğunu ve tanıdıkları bir Rehber Öğretmenden dolayı bu mesleğe ilgi duyduklarını sözlerine eklemişlerdir. Bazı katılımcılar da ilgi alanlarına girdiğinden dolayı PDR mesleğini beğendiklerini söylemişlerdir. Yalnızca bir katılımcı, bu mesleğin eğitimi tamamlayıcı ve destekleyici bir meslek olduğunu, öğretmenlik mesleğinden çok farklı olduğunu ve bu yüzden sevdiğini belirtmiştir. Bir katılımcı da, öğrencinin anne babasının eğitimsiz olabileceğini ve çocuğunu doğru yönlendiremeyebileceğini, Rehber

Öğretmenin bu öğrenciye her türlü yönlendirmeyi yapabileceğini belirtmiştir. Ayrıca okuldaki her öğretmenle samimi olamayabileceklerini ancak Rehber Öğretmenle her şeyi rahatça konuşabileceklerini düşünmektedirler. Bir diğer katılımcı da her öğrencinin rahatça ulaşabileceği bir kişi olduğu için bu mesleği çok sevdiğini söylemiştir. Bazı öğrenciler de PDR mezunlarının rahatça iş bulabildiğini ve bu yüzden de mesleği beğendiklerini söylemişlerdir.

PDR mesleğini beğeniyor musunuz?	Öğrenci sayısı	Yüzde
Evet	29	% 97
Hayır	1	% 3

4. “Size göre okullardaki Rehberlik uzmanları daha çok öğretmen mi, rehber mi, psikolojik danışman mı? Bu uzmanlar saydığımız alanlardan hangisine daha yakın çalışmaktadır?” sorusuna 12 katılımcı Psikolojik Danışman,7 katılımcı hepsi,5 katılımcı rehber ve 5 katılımcı da öğretmen cevabını vermişlerdir. Bir katılımcı hem rehber hem de Psikolojik Danışman olarak gördüğünü ama öğretmen olarak görmediğini söylemiştir. Bir başka katılımcı da Rehberlik uzmanlarının öğretmen olmadığını çünkü çalışma tarzlarının ve ilgilendiği konuların farklı olduğunu söylemiştir. Bir katılımcı tam tersi bir ifade kullanarak, okullarda Rehber Öğretmenlerin öğretmen olarak görüldüğünü çünkü ünvanının okulda öğretmen olarak kullanıldığını söylemiştir. Ayrıca öğrencilerin, psikolojik yönden daha çok desteğe ihtiyacı olduğu için, okullarda psikolojik danışmana daha çok ihtiyaç duyulduğunu söyleyen katılımcılar da olmuştur. Bir katılımcı da, öğrencilerin bilinçli olmadıkları için Rehber Öğretmenin onlara en çok rehberlik hizmeti verdiğini söylemiştir. Verilen cevaplara göre, öğrencilerin % 40’ı okuldaki PDR uzmanını Psikolojik Danışman olarak görmektedir. Bu oran, diğer cevaplar içerisinde en yüksek olanıdır. Bu bulgular eğitimde PDR mesleğinde ünvan karmaşası yaşandığını düşündürten bulgulardır.

Okullardaki Rehberlik uzmanları	Öğrenci sayısı	Yüzde
Rehber	5	% 17
Psikolojik Danışman	12	% 40
Öğretmen	5	% 17
Rehber ve Psikolojik Danışman	1	% 3
Hepsi	7	% 23

5. “Rehber Öğretmen olmak ister misiniz ya da ister miydiniz? Nedenleri ile birlikte açıklayınız.” sorusunu 16 katılımcı istediğini söyleyerek, 14 katılımcı da istemediğini söyleyerek yanıtlamıştır. İstemeyenlerden 9’u bir başka mesleği istediği için istemediğini söylemiştir. Öğrencilerin olmak istediği diğer meslekler arasında kız öğrencilerin polislik, çeşitli branşlardaki öğretmenlikler, erkek öğrencilerin de bilgisayar mühendisliği, polislik, çeşitli branşlardaki öğretmenlikler ve askerlik sayılabilir. 2 katılımcı da ilgi alanı olmadığı için istemediğini belirtmiştir. Bir katılımcı da kendisine uygun olmadığı için bu mesleği yapmak istemeyeceği yanıtını vermiştir. İsteyen katılımcıların bir çoğu da Rehber Öğretmenlerin, sınıfta ders anlatmak için uğraşmadıklarını, öğrencilerle sınıfta tek tek ilgilenmediklerini, ders dışında konularla ilgilendiklerini anlatmışlardır. Ayrıca düzenli mesai saatleri olan bir iş olduğu için, çalışma şartları iyi olduğu için ve insanlara yardım eden bir meslek olduğundan bu mesleği seçen katılımcılar olmuştur. Diğer öğretmenlerin sınıflarda öğrencilerle ilgilendiklerini, Rehber Öğretmenin ise görüşme odasında öğrencilerle derinlemesine sohbet ettiğini söyleyen bir katılımcı ise, öğrenciyle daha yakın ilişkiler kurabildiği için Rehber Öğretmen olmak istediğini söylemiştir. Bir başka katılımcı, psikolojinin hayatın içinde olduğunu ve PDR mesleğinin öğrenciye her konuda yardım edebilme imkanı verdiğini belirtmiştir. Verilen cevaplar, PDR mesleğinin öğrenciler arasında popüler olmaya başladığını ve gelecekte de PDR mesleğine ihtiyaç arttıkça daha popüler olabileceğini düşündürmektedir.

Rehber Öğretmen olmak ister misiniz?	Öğrenci sayısı	Yüzde
Evet	16	% 53
Hayır	14	% 47

6. “Çocuğunuz için düşündüğünüz ilk 5 meslek arasında Rehber Öğretmenlik yer alıyor mu?” sorusuna 14 katılımcı evet, 12 katılımcı hayır, 4 katılımcı da çocuğu hangi mesleği isterse onu isteyeceği cevabını vermiştir. Hayır cevabı veren katılımcılar, çocuklarının gelecekte doktor, bilgisayar mühendisi, polis, subay, futbolcu ve psikolog olmasını istediklerini söylemişlerdir.. Özellikle erkek öğrencilerin çocuklarının polis ve futbolcu olmasını istediği görülmüştür.

Çocuğu için düşündüğü ilk 5 meslek arasında PDR	Öğrenci sayısı	Yüzde
Var	14	47
Yok	12	40
Çocuğu hangi mesleği isterse	4	13

7. “Okulda en çok hangi konularda Rehberlik hizmetlerinden yararlanmaktasınız?” sorusuna katılımcıların % 73’ ü okul başarısı ile ilgili olarak yararlandıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların % 21’i seminer, konferans gibi çeşitli eğitimlerden yararlandıklarını, % 33’ü üniversite sınavıyla ilgili, % 30’ u kişisel problemlerinden dolayı, % 27’si kendini tanımak ve yeteneklerinin farkına varmak için, % 23’ü de aileyle olan problemlerinde yardım aldıklarını anlatmışlardır. Ayrıca katılımcıların % 20’si öğretmenlerle diyaloglarında, arkadaş ilişkileriyle ilgili problemlerinde ve psikolojik problemlerinde Rehber Öğretmenden yardım aldıkları cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin % 17’ si herhangi bir disiplin suçu işlediklerinde rehberlik hizmetlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 13’ ü de

bireysel özelliklerini keşfetme ile ilgili rehberlik hizmetlerinden yararlandıklarını söylemişlerdir.

Bir katılımcı da özellikle okul yöneticileriyle problem yaşadığında rehberlik hizmetlerinden yararlandığını anlatmıştır.

Rehberlik hizmetlerinden yararlanılan konular	Öğrenci sayısı	Yüzde
Okul başarısı	22	% 73
Seminer, konferans, çeşitli eğitimler	21	% 70
Üniversite sınavı	10	% 33
Kişisel problemler	9	% 30
Kendini tanıma	8	% 27
Ailevi problemler	7	% 23
Arkadaş ilişkileri	6	% 20
Öğretmenler diyalog	6	% 20
Psikolojik problemler	6	% 20
Disiplin problemleri	5	% 17
Bireysel özelliklerinin farkına varma	4	% 13
İdareyle ilişkiler	1	% 3

8. “Rehber Öğretmenle görüşüyor musunuz? Görüşüyorsanız ne sıklıkla görüşebiliyorsunuz?” sorusuna 4 katılımcı bire bir hiç görüşmediğini söyleyerek yanıt vermiştir.3 katılımcı sık sık görüştiklerini,7 katılımcı düzenli görüşmediklerini,7 katılımcı da çok sık görüştiklerini söylemiştir. Ayrıca 2 katılımcı okulda problem yaşarlarsa görüştiklerini, 1 katılımcı yardıma ihtiyaç duyarsa Rehber Öğretmene başvurduğunu söylemiştir. Ayrıca bazı katılımcılar Rehber Öğretmenle sohbet etmeyi sevdiklerini ve rehberlik görüşmesi dışında da yanına uğradıklarını anlatmışlardır.

Sadece sorunları olduğunda değil, sohbet etmeye de gittiklerini anlatmışlardır. Birkaç erkek katılımcı, okullarda hem bayan hem de erkek rehber öğretmen olmasının daha iyi olacağını çünkü erkek öğrencilerin erkek öğretmenle daha rahat konuştuklarını söylemiştir.

Verilen cevaplara göre katılımcıların % 87'si rehber öğretmenle değişen zaman aralıklarında görüştiklerini, % 4'ü de bireysel olarak hiç görüşmediklerini söyledi.

Rehber Öğretmenle bireysel olarak görüşür müsünüz?	Öğrenci sayısı	Yüzdesi
Evet	26	% 87
Hayır	4	% 13

9. “Sizce okullardaki Rehber Öğretmenlerin hangi kişisel ve mesleki özellikleri taşıması gerekir?” sorusunu katılımcılar en fazla % 63 oranında alanında uzman ve sevecen, % 60 oranında sabırlı, % 53 oranında insanları ve çocukları seven diye cevaplamışlardır. Verilen diğer cevaplar arasında % 40 katılımcı Rehber Öğretmenin sakin ve soğukkanlı olması gerektiğini, % 37 oranında yaratıcı ve idealist olması gerektiğini, % 33 oranında empati kurabilen ve disiplinli bir kişi olması gerektiğini belirtmiştir. % 17 oranında katılımcı da, Rehber Öğretmenin güvenilir olmasını ve bunun için de sırdaş olmasını gerekli görmüştür. Bir katılımcı, Rehber Öğretmenin öğrenciye karşı hem disiplinli olmasını hem de öğrenciyle arkadaş gibi olması gerektiğini söylemiştir. Bir başka katılımcı da Rehber Öğretmenin dinlemeyi bilen ve kendini iyi yetiştirmiş bir kişi olması gerektiğini anlatmıştır. Bir diğer katılımcı da Rehber Öğretmenin objektif olmasını, olaylara dışarıdan bakabilmesini ve pozitif bir kişilikte olmasının daha iyi olacağını dile getirmiştir.

Rehber Öğretmende olması gereken kişisel ve mesleki özellikler	Öğrenci Sayısı	Yüzde
İdealist	11	% 37
Alanında uzman	19	% 63
Sabırlı	18	% 60
Sakin ve soğukkanlı	12	% 40
Empati kurabilen	10	% 33
İnsanları ve çocukları seven	16	% 53
Disiplinli	10	% 33
Yaratıcı	11	% 37
Sevecen	19	% 63
Güvenilir	5	% 17

10. “Okulda eksikliğini duyduğunuz rehberlik hizmetleri nelerdir?” sorusuna 30 katılımcıdan 17’si herhangi bir eksiklik hissetmediklerini,13 katılımcı da farklı konularda eksiklik hissettiklerini söyleyerek cevap vermişlerdir. Bazı katılımcılar okulda psikoloji, insan ilişkileri, iletişim ile ilgili seminerler düzenlenmesini istediklerini söylemişlerdir. Bir katılımcı bireysel olarak Rehber Öğretmenle daha sık görüşmek istediğini söylemiştir. Bir başka katılımcı da sınıfta yaşanan problemlerin Rehber Öğretmenle toplu bir şekilde konuşulmasını istediğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar meslekleri tanımak istediklerini ve hangi mesleğin ÖSS’de hangi puan türünden girildiğini bilmediklerini söylemişlerdir. Bir katılımcı da öğrencilerin, sorunlarını okulda öğretmenlerle paylaşamadıklarını söylemiştir. Ayrıca katılımcılar kişisel gelişim, motivasyon ve başarısızlığın önlenmesi konularında seminerlere ihtiyaç duyduklarını anlatmışlardır. Bir kaç öğrenci de rehberlik mesleğinin tanıtımının daha ayrıntılı yapılmasını istediğini söylemiştir.

Eksikliğini hissettiği rehberlik hizmetleri	Öğrenci sayısı	Yüzde
Var	13	% 43
Yok	17	% 57

11. “Sizce Rehber Öğretmen öğrencinin okuldaki başarısını ne ölçüde etkiler?” sorusuna bütün katılımcılar etkileyebilir cevabını vermişlerdir ama bazı şartlar ileri sürmüşlerdir. Bazı katılımcılar, Rehber Öğretmenin öğrencinin içindeki yeteneği ve cevheri görüp bunu dışarı çıkarmasına yardımcı olursa, öğrencinin başarısını etkileyebileceğini söylemişlerdir. Bir grup katılımcı da öğrenci nasıl ders çalışacağını bilmiyorsa ve çalışma programı yoksa Rehber Öğretmenin bu konularda yardım edebilirse öğrencinin başarılı olabileceğini anlatmıştır. Bir diğer katılımcı grubu da, öğrencinin Rehber öğretmenle arasında güven oluşmuşsa öğrencide olumlu gelişmeler olabileceğini ifade etmişlerdir. Bir başka grup da, eğer öğrencinin ailevi, kişisel veya arkadaşlarıyla sorunu varsa bu sorununu çözmeden başarılı olmasının mümkün olmayacağını, Rehber Öğretmenin de işte bu noktada yardım edebileceğini anlatmışlardır. Bazı katılımcılar da, meslek seçimi ve alan seçimi konularında öğrencinin Rehber Öğretmen tarafından doğru yönlendirildiği takdirde, ileride başarılı olacağını söylemişlerdir. Tüm katılımcılar eğer öğrenciler isterse ve Rehber Öğretmene başvurursa başarılarının artabileceğini söylemişlerdir. Katılımcıların tümüne göre her şey önce öğrenciye bağlıdır.

Rehber Öğretmen öğrenci başarısını etkileyebilir mi?	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Evet	30	% 100
Hayır	0	0

12. “Kendi öğrenciliğiniz döneminde Rehber Öğretmeniniz oldu mu? Olduysa hangi konularda Rehber Öğretmenden yardım alıyordunuz?” sorusuna 16 öğrenci daha

önceki okullarında Rehber Öğretmeni olduğu,14 öğrenci de olmadığı cevabını vermiştir. İki katılımcı her konuda Rehber Öğretmenleriyle rahatça görüşebildiklerini söylemişlerdir. Bazı katılımcılar arkadaşlarıyla problem yaşadıklarında ve derslerle ilgili konularda yardım aldıklarını söylemişlerdir. Bir grup katılımcı, sadece disiplin suçu işlediklerinde Rehber Öğretmenle görüştiklerini söylemişlerdir. İki katılımcı ise Rehber Öğretmenleri olduğu halde hiç görüşmediklerini söylemişlerdir. Buna sebep olarak da okullarının kalabalık olduğunu anlatmışlardır. Bir kaç katılımcı ders çalışma programı yapmak için Rehber Öğretmenleriyle görüştiklerini söylemişlerdir. Bazı katılımcılar da kişisel sorunlarını konuşmak için Rehber Öğretmene başvurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca mesleklerle ilgili, ÖSS sınavı ve alan seçimi ile ilgili olarak da başvurduğunu söyleyen katılımcılar olmuştur.

Daha önce Rehber Öğretmeni oldu mu?	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Evet	16	% 53
Hayır	14	% 47

13. “Türk toplumunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mesleği sizce diğer mesleklere kıyasla ne kadar değerlidir?” sorusuna 30 katılımcıdan 6’sı Türk toplumunda değerli olduğu cevabını vermiş, 22 katılımcı değerli olmadığını söylemiş,2 katılımcı da fikrinin olmadığını söylemiştir. Bir çok katılımcı, PDR mesleğinin Türk toplumunda diğer mesleklere kıyasla değerli olmadığını çünkü tam olarak tanınmadığını ve ne iş yaptığının insanlardan tarafından doğru bilinmediğini sözlerine eklemişlerdir. Bazı katılımcılar, Türk milli eğitim sisteminde ders başarısının çok önemli olmasından, PDR mesleğinin tanınmadığını ve önem verilmediğini anlatmışlardır. Birkaç katılımcı da, bazı öğrencilerin sorunlarını kabullenmek istemediklerini, rehber öğretmenle görüştüğünün duyulacağından utanıp PDR hizmetlerini görmezden geldiklerini söylemişlerdir. Bir diğer katılımcı grubu da, bazı insanların bu mesleği sorun yaşayan öğrencilerle uğraşan bir meslek olarak bildiklerini ve mesleğin bu açıdan gelişemediğini

söylemiştir. Bir grup katılımcı da toplumda eğitimsiz olan insanların PDR mesleğini bilmediklerini ve duymadıklarını, bu yüzden de değer vermediklerini anlatmışlardır.

PDR mesleği sizce Türk toplumunda diğer mesleklere kıyasla değerli midir?	Öğrenci sayısı	Yüzde
Evet	8	% 27
Hayır	22	% 73

14. “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin tanınır ve bilinirliğini arttırmak için ne tür çalışmalar yapılmalıdır?” sorusuna katılımcılar çeşitli cevaplar vermişlerdir. Bazı katılımcılar, meslekle ilgili bilgi verici afişlerin hazırlanıp asılabileceğini söylemişlerdir. Bir grup katılımcı, görsel ve yazılı basında mesleği tanıtıcı programların yer almasını istemişlerdir. Bir katılımcı geleceğin meslekleri arasında gördüğü bu mesleğin öğrencilere daha yaygın bir biçimde tanıtılmasını, bu yüzden de özellikle Lise I. sınıf öğrencilerine meslek tanıtımlarında PDR mesleğinin ayrıntılı olarak anlatılmasını söylemişlerdir. Bazı katılımcılar Rehber Öğretmenin öğrencilerin hepsiyle tek tek görüşme yapmasının faydalı olacağını sözlerine ilave etmişlerdir. Bir grup katılımcı da başta M.E.B’in bu mesleğin gelişmesi için gereken her türlü yardımı yapması gerektiğini anlatmışlardır. Ayrıca üniversitelerde PDR bölümünün kontenjanının arttırılmasını ve her okula Rehber Öğretmen atanmasını isteyen katılımcılar olmuştur. Bir başka katılımcı grubu da, eğer tüm öğrenci, öğretmen ve velilere bu meslek tanıtılırsa daha yararlı olunacağını söylemişlerdir.

15. “Sizce bu meslek önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek mi?” sorusuna 30 katılımcıdan 10’u ekonomik ve sosyal getirisi olan bir meslek olduğu cevabını vermişlerdir. Bir grup katılımcı, sosyal açıdan tanınmadığı için sosyal getirisinin olmayacağını düşünmüştür. Bir diğer grup katılımcı da, öğretmenlik mesleğiyle eşit maaş aldığından tıpkı öğretmenlik mesleği gibi PDR’ nin de sosyal ve ekonomik getirisi olmayan bir meslek olarak görüldüğünü sözlerine eklemişlerdir. Bir

başka katılımcı grup da, eğitim için önemli bir meslek olarak gördüğünden maaşının daha fazla olması gerektiğini söylemiştir. Bir grup katılımcı ise, ekonomik açıdan PDR mesleğinin daha iyi bir duruma getirilmesi gerektiğini sözlerine eklemiştir. Bu katılımcılardan farklı olarak birkaç öğrenci de günümüz şartlarında, ekonomik olarak PDR mesleğinin getirisini iyi bulduklarını söylemişlerdir.

PDR mesleğinin sizce sosyal ve ekonomik getirisi var mı?	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Evet	10	% 33
Hayır	20	% 67

B) Öğretmen grubunun değerlendirmesi yapıldığında 10 katılımcıdan 3'ünün erkek ve 7'sinin kadın olduğu görülmüştür.

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	7	% 70
Erkek	3	% 30

Katılımcıların yaşları 20-49 arasında değişmektedir.

Yaş	Öğretmen Sayısı	Yüzde
20-29	1	% 10
30-39	5	% 50
40-49	4	% 40

Katılımcıların eğitim durumları aşağıdaki gibidir.

Eğitim durumu	Öğretmen sayısı	Yüzde
Lisans	10	% 100
Yüksek lisans	0	0
Doktora	0	0

Öğretmen grubunun değerlendirmesi yapıldığında, “Daha önce Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerinden yararlanmış mı?” ön sorusuna tüm öğretmenlerin çalıştıkları okullarda daha önce bu hizmetten çeşitli konularda yararlandıkları cevabı alınmıştır. Davranış problemi yaşayan öğrencilerle ilgili olarak ve öğrenci problemleriyle ilgili faydalandığını söyleyenler olmuştur. Sınıf öğretmenliği yaptıkları sınıflarla ilgili rehberlik çalışmalarında; örneğin Lise I.sınıflarla ilgili alan ve bölüm seçimlerinde, son sınıflarla ilgili ÖSS sınav sistemiyle ve mesleklerle ilgili konularda PDR hizmetlerinden faydalandıklarını söyleyenler olmuştur. Katılımcılardan bir tanesi de eğitim-öğretimle ilgili konularda yararlandığını söylemiştir. Bir diğer katılımcı da özel durumu olan öğrencilerle ilgili yardım almak için yararlandığını söylemiştir. Ayrıca ergenlik döneminde bir çocuğu olduğunu ve onunla ilgili de meslekler, ilgi alanları ve ergenlik dönemi üzerine çok fazla destek aldığını belirtmiştir.

Daha önce PDR hizmetlerinden yararlanmış mı?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

1. Katılımcılara “Rehberlik dendiğinde bu kelime size neyi hatırlatıyor? diye sorulduğunda % 40’ı rehberliği danışmanlık ve kapsamlı bir yardım süreci olarak

tanımlamıştır. Katılımcıların % 30' u soruyu yönlendirmek ve yol göstermek olarak cevaplamıştır. Katılımcılardan % 20'si de Rehber Öğretmenin ve yardım etmenin akıllarına geldiğini söylemiştir. Katılımcılardan bir tanesi rehberliği öğrenci ile öğretmen arasındaki basamak, köprü olarak tanımlamıştır. Bir başka yapılan tanım da yol göstermek, yardım etmek, beşikten mezara kadar bireylerin kişisel gelişiminde destek olmaktır. Ayrıca çözülemeyen öğrenci sorunlarının çözümünde yardımcı olan kişi olarak da tanımlamışlardır. Son olarak bir katılımcı da rehberliği öğrenciyi bir çok yönden tanıyarak ona yardım edebilmek olarak açıklamıştır.

Rehberlik kelimesinin öğretmenlere hatırlattıkları	Öğretmen sayısı	Yüzde
Rehber Öğretmen	2	% 20
Yardım etmek	2	% 20
Yönlendirmek	3	%30
Danışmanlık	4	% 40
Kapsamlı bir yardım süreci	4	% 40
Yol göstermek	3	% 30

2. Katılımcılara “Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık dendiğinde aklınıza ilk gelenler nelerdir?” diye sorulduğunda katılımcıların % 60'ı bu soruyu bireysel gelişimi destekleyen ve öğrencilerin okula uyumunu sağlayan çalışmalar diye cevaplandırmışlardır Katılımcıların % 40'ı Rehber Öğretmen ve profesyonel yardımı hatırladıklarını söylemişlerdir. % 30 oranında katılımcı eğitimde PDR denilince uzman desteğinin akıllarına geldiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların % 20'si de soruyu psikolojik destek, danışmanlık, Rehberlik Servisi olarak yanıtlamıştır. Bir katılımcı soruyu, sorunlu öğrencilere yol gösteren rehber öğretmen diye yanıtlamıştır. Diğer katılımcıların cevapları arasında sadece öğrencilerin değil her insanın ihtiyacı olan bir hizmet ve öğrenci öğretmen arasındaki basamak ifadesi kullanılmıştır. Bir katılımcı

okulda Rehberlik Servisinden bahsedilemeyeceğini çünkü okulda sadece bir Rehber Öğretmen bulunduğunu söylemiştir. Ayrıca her okulda Rehber Öğretmenin bulunmadığını ve Rehber Öğretmenlere düşen öğrenci sayılarının çok fazla olduğunu belirtmiştir. “Rehber Öğretmen okuldaki tüm PDR çalışmalarını tek başına göğüslemiş durumdadır. Memur da kendisidir, gerektiğinde psikolog da, öğretmen de kendisidir. Rehber Öğretmen eksik ya da yetersiz kalınca da PDR hizmetleri amacına ulaşamamaktadır.” ifadesini kullanmıştır. Bir diğer katılımcı okulda psikolojik danışma ve rehberliği ayrı tutmuş, okullarda daha çok rehberlikle ilgili yönlendirme ve yardımın yapılması gerektiğini söylemiştir. Psikolojik destek dışında öğrencilerin eğitimle ilgili çok daha fazla yardıma ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Psikolojik desteğin öğrencilere psikolog ya da gerekirse psikiyatristler tarafından verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Çünkü eğer Rehber Öğretmen Psikolojik Danışma konusunda kendini geliştirememişse ve fazla bilgi sahibi değilse, öğrenciyle ilgili telafi edilemez bir hata yapabilir diye düşünmektedir.

Eğitimde PDR'nin, öğretmenlere hatırlattıkları	Öğretmen sayısı	Yüzde
Rehber Öğretmen	4	% 40
Psikolojik destek	2	% 20
Uzman desteği	3	% 30
Profesyonel yardım	4	% 40
Danışmanlık	2	% 20
Rehberlik Servisi	2	% 20
Bireysel gelişimi destekleme ve toplumsal uyumu sağlama çalışmaları	6	% 60

3. “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğini beğeniyor musunuz? Eğer beğeniyorsanız neden beğendiğinizi belirtiniz.” sorusuna tüm öğretmenler beğeniyoruz cevabını vermişlerdir. Beğenme nedenleri arasında da en başta eğitim için çok önemli bulmaları gelmektedir. Ayrıca katılımcıların bir çoğu okullarda çok fazla ihtiyaç olduğu için ve uzmanlık gerektiren bir meslek olduğu için, herkesin yapamayacağı bir meslek olduğu için beğendiklerini söylemişlerdir. Bazı katılımcılar da çalışma şartları ve konumunun(statusünün) diğer öğretmenlere göre daha iyi olmasından dolayı beğendiğini söylemiştir. Bir katılımcı tanıdığı bir Rehber Öğretmenden dolayı bu mesleği beğendiğini belirtmiştir. Ayrıca verilen cevaplar arasında insanın kendisine ve çevresine de faydalı olabilecek bir meslek olduğu için, insan doğasını anlamaya, öğretmenliğe yakın, eğitimi tamamlayıcı,eğitim ile iç içe,eğitimin olmazsa olmazıdır ifadeleri de kullanılmıştır.Yine bir katılımcı da günlük hayatında kendisine gerekli olacak bilgi ve donanıma sahip olmayı sağlayacak bir meslek olduğunu belirtmiştir. Üniversitede okurken PDR bölümünde okuyan bir arkadaşının okuduğu derslerin kendisinin de ilgisini çektiğini, PDR eğitiminde günlük yaşantıyla, hayatla ilgili konuların öğrenildiğini düşündüğünü açıklamıştır.

PDR mesleğini beğeniyor musunuz?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

4. “Size göre okullardaki Rehberlik uzmanları daha çok öğretmen mi,rehber mi,psikolojik danışman mı?Bu uzmanlar saydığımız alanlardan hangisine daha yakın çalışmaktadır?” sorusuna, 4 katılımcı Psikolojik Danışman, 3 katılımcı Öğretmen, 2 katılımcı rehber ve 1 katılımcı da hepsi cevabını vermiştir.Bir katılımcı eğitim rehberi tanımlamasını kullanmıştır. Bazı katılımcılar Rehber Öğretmenlerin unvan sorunlarının bulunduğunu söylemişlerdir. Okullarda Öğretmen ünvanında çalıştırılan Psikolojik Danışmanların, bu yüzden öğretmenlerden farklı olduğunun anlaşılamadığını ve

idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler tarafından bakıldığında da öğretmen gibi görüldüklerini ifade etmişlerdir.

Okullardaki Rehberlik uzmanları	Öğretmen sayısı	Yüzde
Rehber	2	% 20
Psikolojik Danışman	4	% 40
Öğretmen	3	% 30
Hepsi	1	% 10

5. “Rehber Öğretmen olmak ister misiniz ya da ister miydiniz? Nedenleri ile birlikte açıklayınız.” sorusuna katılımcı öğretmenlerin 6’sı istemezdim,4’ü isterdim cevabını vermişlerdir. Rehber Öğretmen olmak isteyen katılımcılar başkalarına yardım etmekten hoşlandıklarını ve insanların sorunlarını çözmeyi sevdiğini söylemişlerdir. Bir katılımcı ilgi alanı olduğu için sevdiğini söylemiştir. Ayrıca hem aile yaşantısına, hem de okulda öğrencilerle ilişkilerine yararı olacağı için, öğrencilerle yaşadıkları sorunların nedenlerini ve çözümlerini bulabilmek ve doğru davranışlarda bulunabilmek için isterim diyenler de olmuştur. Rehber Öğretmen olmak istemem diyen katılımcılar kendi mesleğini ve branşını sevdiğini için, ayrıca Rehber Öğretmenliği meslek olarak düşünmedikleri için böyle bir cevap verdiklerini belirtmişlerdir. Bir diğer katılımcı sabır isteyen bir iş olduğu için ve çok fazla insanla birebir görüşme yapmak insanı duygusal anlamda yorabilir diye istemediğini anlatmıştır. Ayrıca çok yönlü, detaycı bir bakış açısıyla çalışma ve sürekli gelişim halinde olmak gerektiğinden, kırtasiye işleriyle fazlaca uğraşıldığından, bu tarz işleri sevmediği için ve insanların sorunlarını dinlemek kendisini olumsuz etkileyeceği için objektif davranamayacağını düşündüğünden istemem diyenler olmuştur.

Rehber Öğretmen olmak ister miydiniz?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	4	% 40
Hayır	6	% 60

6. “Çocuğunuz için düşündüğünüz ilk 5 meslek arasında Rehber Öğretmenlik yer alıyor mu?” sorusuna 4 katılımcı yer alıyor, diğer 6 katılımcı da yer almıyor cevabını vermişlerdir. Yer alıyor diyenler çocuklarının ilgi alanına girdiğini söylemişler, onların kişisel gelişim ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Çocuğu için düşündüğü meslekler arasında rehber öğretmenlik yer almıyor diye cevap verenlerden bir tanesi, çocuğu küçük olduğu için bunu şimdi düşünemeyeceğini söylemiştir. Öğretmenler, çocuklarının doktor, hemşire, öğretmen, mühendis, asker, siyasetçi, akademisyen, işadamı, iş yeri yöneticisi olmasını istemektedirler. Bir diğer katılımcı da çocuğunun yeteneği olduğu için sahne sanatları alanında bir meslek seçmesini ve sanatçı olmasını istediğini, bunun yanı sıra öğrencilerine de sanatın herhangi bir dalını seçmelerini tavsiye ettiğini belirtmiştir. İçlerinden bir tanesi ise eğer PDR mesleği sosyo-ekonomik yönden gelecekte daha iyi şartlarda olursa çocuğu için düşünebileceğini söylemiştir.

Çocuğu için düşündüğü ilk 5 meslek arasında PDR	Öğretmen sayısı	Yüzde
Var	4	% 40
Yok	6	% 60

7. “Okulda en çok hangi konularda Rehberlik hizmetlerinden yararlanmaktasınız?” sorusuna ise en fazla % 70 oranında öğrenci problemleri konusunda yardım aldıkları cevabı verilmiştir. % 60 oranında öğretmen de, rehberlik saatlerinde yapacakları etkinliklerle ilgili olarak görüşüklerini söylemişlerdir. Ayrıca verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların % 50’si öğrencilerin okul başarısı ile ilgili

olarak, % 40'ı öğrencilerin psikolojik problemlerini hissettiklerinde, % 30' u öğrencilerin arkadaşlarıyla problemlerinde ve okula devamsızlıkları arttığında Rehber Öğretmenle görüşmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların % 20' si öğrencilerin kendilerin tanımaları ve bireysel özelliklerinin farkına varmaları için,ailevi problemlerini aşabilmek için ve okulda Rehber Öğretmen tarafından verilen çeşitli konulardaki seminer,konferans ve eğitimlerle ilgili yardım aldıklarını söylemiştir.Katılımcıların % 10'u da öğrencilerin üniversite sınavı ile ilgili bilgilendirmeleri , kendilerini kişisel anlamda geliştirmeleri için ve öğretmenlerle doğru diyalog içinde olabilmeleri için Rehber Öğretmenden yardım aldıklarını söylemişlerdir. Bir katılımcı da kendi çözemediği öğrenci problemleriyle ilgili olarak rehberlik hizmetlerinden yararlandığını anlatmıştır.

Rehberlik hizmetlerinden yararlanılan konular	Öğretmen sayısı	Yüzde
Okul başarısı	5	% 50
Öğrenci problemleri	7	% 70
Seminer, konferans,çeşitli eğitimler	2	% 20
Üniversite sınavı	1	% 10
Kendini tanıma	2	% 20
Ailevi problemler	2	% 20
Arkadaş ilişkileri	3	% 30
Psikolojik problemler	4	% 40
Bireysel özelliklerinin farkına varma	2	% 20
Devamsızlık	3	% 30
Kişisel gelişim	1	% 10
Öğretmenlerle diyalog	1	% 10
Sınıf Rehberlik etkinlikleri	6	% 60

8. “Rehber Öğretmenle görüşüyor musunuz? Görüşüyorsanız ne sıklıkla görüşebiliyorsunuz?” sorusuna 9 öğretmen sıklıkla görüştüğünü söylemiştir.1 öğretmen de bu yıl öğrenci problemleriyle ilgili olarak görüşmediğini ancak rehberlik hizmetleriyle ilgili olarak görüştüğünü söylemiştir. Katılımcıların hemen hemen hepsi öğrencilerle yaşadığı problemlere göre görüşme sıklığının değiştiğini ifade etmişlerdir.Bir katılımcı ihtiyacı olan her konuda Rehber Öğretmenle çekinmeden görüştüğünü söylemiştir.Bir diğeri her gün selamlaşıp sohbet ettiklerini,öğrencilerle ilgili konularda konuştuklarını anlatmıştır.Ayrıca rehberlik etkinlikleri ile sorunlu öğrencilerle ilgili konularda danışmanlık almak için görüştiklerini söyleyen sınıf öğretmenliği yapan katılımcılar olmuştur.

Rehber Öğretmenle görüşür müsünüz?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

9. “Sizce okullardaki Rehber Öğretmenlerin hangi kişisel ve mesleki özellikleri taşıması gerekir?” sorusuna katılımcılar en fazla% 50 oranında alanında uzman ve empati kurabilen biri olmalı cevabını vermişlerdir. Katılımcıların % 40’ ı Rehber Öğretmenin insanları ve çocukları seven ve yaratıcı bir kişiliği olması gerektiğini söylemişlerdir. % 30 oranında katılımcı soruyu idealist, sevecen ve sabırlı biri olmalı diye yanıtlamışlardır. Rehber Öğretmen sakın ve soğukkanlı olması gerekli diye cevap verenlerin oranı % 20’dir. Bir katılımcı Rehber Öğretmenin öğretmenden farklı biri olmasını ve öğrencinin gözünde arkadaş gibi olması gerektiğini savunmuştur. Bir katılımcı da Rehber Öğretmenin otoriter ve saygın biri olması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca gözlem yeteneği gelişmiş, araştırmacı ve geniş perspektiften bakan, gülyüzlü ve oturmuş bir kişiliği olmalı diyenlerin oranı da % 10’dur. Katılımcılardan biri Rehber Öğretmenin kendi problemlerini çözmüş bir kişi olması gerektiğini, böylelikle başkalarına yardım edebileceğini savunmuşlardır. Ayrıca ergenlik dönemi özelliklerini iyi bilen biri olması gerektiğini söyleyen de olmuştur.

Rehber Öğretmende olması gereken kişisel ve mesleki özellikler	Öğretmen sayısı	Yüzde
İdealist	3	% 30
Alanında uzman	5	% 50
Sabırlı	3	% 30
Sakin ve soğukkanlı	2	% 20
Empati kurabilen	5	% 50
İnsanları ve çocukları seven	4	% 40
Ergenlik dönemini iyi bilen	1	% 10
Yaratıcı	4	% 40
Sevecen	3	% 30
Olgun bir kişi olmalı	1	% 10
Otorite olmalı	1	% 10
Güleryüzlü	1	% 10
Objektif olmalı	1	% 10
Araştırmacı olmalı	1	% 10

10. “Okulda eksikliğini duyduğunuz rehberlik hizmetleri nelerdir?” sorusuna katılımcılar farklı cevaplar vermişlerdir. İçlerinden yalnızca bir tanesi eksikliğini duyduğu herhangi bir çalışmanın olmadığını söylemiştir. Bir katılımcı öğrencilere daha fazla test ve anket yapılması gerektiğini, geribildirimlerin de rehber öğretmen tarafından yapılması gerektiğini söylemiştir. Bir diğer katılımcı grup çalışmalarının, grup terapilerinin daha sık olması gerektiğini anlatmıştır. Öğrencilere öncelikle samimiyeti, doğru,dürüst ve güzel ahlaklı olmayı, iyi bir insan olmayı öğretmek gerektiğini söyleyen olmuştur.Bir katılımcı ise lise 1.sınıfta yapılan alan ve mesleğe yönlendirme

çalışmalarının çok geç kalındığını,ilk öğretim sonunda bu çalışmaların tamamlanması gerektiğini belirtmiştir.Bir diğer katılımcı da öğrencilerin aileyle yaşadığı problemlerle ilgili fazla bir şey yapamadıklarını, öğrencilerin bu sorunlardan çok fazla etkilendiklerini söylemiş ve bu konuda öğrencilerle daha sık bireysel görüşmeler yapılmasını istemiştir. Ayrıca öğretmenler,okula yeni başlayan öğrencilerin PDR mesleğini fazla tanımadıklarını söylemişlerdir.

Eksikliğini hissettiği rehberlik hizmetleri	Öğretmen Sayısı	Yüzde
Var	9	% 90
Yok	1	% 10

11. “Sizce Rehber Öğretmen öğrencinin okuldaki başarısını ne ölçüde etkiler?” sorusuna 4 öğretmen çok önemli düzeyde etkiler cevabını vermiş, 3 öğretmen önemli ölçüde etkiler diye cevaplamış ve 3 öğretmen de etkileyebilir demiştir. Katılımcıların bazıları öğrenme yöntemlerini iyi bilen öğrencilerin daha kolay öğrendiğini söylemişlerdir. Bir katılımcı, Rehber Öğretmenin öğrencilerin içindeki cevheri dışarı çıkarabileceğini, öğrencideki var olan potansiyeli fark edebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca eğer doğru yönlendirilirse öğrencilerin problemlerini çözmeyi öğrenip, kendilerini keşfetmelerine, ailesiyle ve arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurmasına yardım edebilecekleri cevabını da vermişlerdir.Bir başka katılımcı da isteksiz, ders çalışmayı bilmeyen, hedefsiz öğrencilerin üzerinde etkili olabilen Rehber Öğretmen öğrencinin başarılı olmasını sağlayabilir.

Rehber Öğretmen öğrenci başarısını etkileyebilir mi?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

12. “Kendi öğrenciliğiniz döneminde Rehber Öğretmeniniz oldu mu? Olduysa hangi konularda Rehber Öğretmenden yardım alıyordunuz?” sorusuna 2 öğretmen oldu diye, diğer 8 öğretmen de Rehber Öğretmeni olmadı diye yanıtlamıştır. Daha önce rehber öğretmeni olan öğretmenlerin yaş aralığı 30-39’dur. Öğrenciliğinde Rehber Öğretmeni olanlar kendini tanıma, alan, meslek seçimi, mesleğe yönlendirme ve ÖSS konularında yardım aldıklarını söylemişlerdir. Rehber Öğretmeni olmayan katılımcılardan biri dershaneye gidip, sınavdan yüksek bir puan almasına rağmen düşük puanlı bir bölümü kazandığını söylemiştir. Bir diğer katılımcı da okulda bir problem yaşadığında kendisinin çözmeye çalıştığını söylemiştir. Ayrıca çoğu katılımcı özellikle meslek seçimi ve alan seçimi konularında tek başına zorlandıklarını belirtmişlerdir. Sadece iki öğretmenin daha önceki eğitim hayatlarında rehber öğretmeni olmuştur. Bu öğretmenlerin yaş aralığının 30-39 olması PDR mesleğinin profesyonel anlamda son 20-30 yıldır uygulanmaya çalışıldığını destekleyen bir bulgudur.

Daha önce Rehber Öğretmeni oldu mu?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	2	% 20
Hayır	8	% 80

13. “Türk toplumunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mesleği sizce diğer mesleklere kıyasla ne kadar değerlidir?” sorusuna iki katılımcı değerli cevabı vermişler, diğer katılımcılar ise Türk toplumunda gereken değeri ve önemi görmediğini söylemişlerdir. Bir katılımcı son yıllarda bu mesleğin öneminin daha çok anlaşıldığını söylemiştir. Bir diğer katılımcı da PDR mesleğinin sadece sorunlu öğrencilerle uğraştığının düşünüldüğünü ve velilerin problem yaşamasa bile çocuklarına her konuda yardım edildiğini bilmediklerini söylemiştir. Ayrıca katılımcıların birçoğu PDR mesleğini okul ve eğitim için çok önemli bulduklarını ancak Türk toplumunda aynı öneme ve değere sahip olmadıklarını gördüklerini sözlerine eklemişlerdir. Başka bir katılımcı da, Türk toplumunda mesleğin tanınmadığını, Rehber Öğretmenin ne iş yaptığının bilinmediğini bu yüzden de meslek seçiminde bile çocuğunun bu mesleği

tercih etmesini istemeyebileceğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar da öğrencilerin ve ailelerin yeterince bilinçli değilse, Rehber Öğretmenle görüşme yaptıklarını çevrelerinden bile saklayacaklarını düşünmektedirler. Bu katılımcılar, bazı öğrenci ve velilerin Rehber Öğretmenle görüşme yaptıklarını, utandıkları için başkalarından sakladıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların bazıları da PDR mesleği tanındıkça ve faydaları görüldükçe değerinin artacağını belirtmişlerdir.

PDR mesleği sizce Türk toplumunda diğer mesleklere kıyasla değerli midir?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	2	% 20
Hayır	8	% 80

14. “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin tanınır ve bilinirliğini arttırmak için ne tür çalışmalar yapılmalıdır?” sorusuna katılımcılar çeşitli cevaplar vermişlerdir. Bazı katılımcılar liselerde, bu mesleğin tanıtımına özel bir yer verilmesini istemişlerdir. Bir katılımcı yöneticilerin PDR mesleğine daha çok önem verirse, bu mesleğin daha çok gelişeceğine ve önem kazanacağına dikkat çekmiştir. Bir katılımcı bu mesleğin olumlu tanınmadığını, öğrencilere, öğretmenlere ve velilere bu mesleğin ne iş yaptığını daha ayrıntılı anlatmak gerektiğini söylemiştir. Ayrıca bir katılımcı psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin artık bir çok kurumda yaygınlaştığını belirtmiştir. Bir başka katılımcı da, PDR mesleğinin sadece sorunlu insanlara değil herkese yönelik olduğunu anlatmak gerektiğini söylemiştir. Ayrıca bazı katılımcılar toplumdaki ekonomik dengesizliği düzeltirsek ve buna bağlı sosyal sıkıntıları çözebilirsek toplumun eğitime ve PDR mesleğine yaklaşımını daha kolay değiştirebileceğini söylemiştir.

15. “Sizce bu meslek önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek mi?” sorusuna katılımcıların hepsi de hayır cevabını vermiştir. Katılımcılar okulda çalışan Psikolojik Danışmanların öğretmenlerle eşit ücret aldıklarından maaş olarak tatmin edici bir durumda olmadıklarını söylemişlerdir. Kendini geliştirmiş olan

uzman danışmanlar için ekonomik ve sosyal getirisi olan bir meslek olduğunu düşünmektedirler. son yıllarda eğitim koçluğu, evlilik danışmanlığı gibi kendilerini farklı işlerde geliştirip özel sektörde parlayan psikolojik danışmanları da örnek olarak vermişlerdir. Bütün katılımcılar, bir mesleğin sosyal ve ekonomik boyutunun birbirine bağlı olarak geliştiğini, ekonomik getirisi fazla olmayınca tanınmasının da daha az olacağını belirtmişlerdir.

PDR mesleğinin sizce sosyal ve ekonomik getirisi var mı?	Öğretmen sayısı	Yüzde
Evet	0	0
Hayır	10	% 100

C) Veli grubunun değerlendirmesi yapıldığında katılımcıların 2'sinin erkek ve 8'inin kadınlardan oluştuğu görülmüştür.

Cinsiyet	Kişi sayısı	Yüzde
Kadın	8	% 80
Erkek	2	% 20

Katılımcıların yaşları 30-49 arasında değişmektedir.

Yaş	Veli sayısı	Yüzde
20-29	0	0
30-39	4	% 40
40-49	6	% 60

Katılımcıların eğitim durumları aşağıdaki gibidir.

Eğitim durumu	Veli sayısı	Yüzde
İlk	8	% 80
Orta	0	0
Lise	2	% 20
Üniversite	0	0

Veli grubunun mesleki durumları incelendiğinde 2 erkekten birinin emekli, birinin serbest meslek(müteahhit)le uğraştığı, kadınların hepsinin de ev hanımı olduğu ve belirli bir mesleklerinin olmadığı söylenebilir.

Veli grubunun değerlendirmesi yapıldığında, “Daha önce Rehberlik ve Psikolojik danışma Hizmetlerinden yararlandınız mı?” ön sorusuna bütün katılımcılar yararlandığı cevabını vermişlerdir. Bazı katılımcılar okullarda veliler için verilen seminer ve konferanslara katıldıklarını anlatmışlardır. Bir katılımcı çocuğunun daha önce okuldan kaçtığını ve bu nedenle rehberlik hizmetlerinden yararlandığını söylemiştir. Başka bir katılımcı da çocuğunda dikkat eksikliği olduğunu ve ilkokuldan bu yana okullarda rehberlik hizmetlerinden yararlandıklarını anlatmıştır. Bir başka katılımcı çocuğunun öğrenme güçlüğü çektiğini ve ilkokuldan bu yana okullarda rehberlik hizmetlerinden yararlandıklarını ve bunun yanı sıra psikologlardan da yardım aldıklarını sözlerine eklemiştir. Bir grup katılımcı da, çocuklarının bilgisayar bağımlılığı dolayısıyla okuldaki rehberlik hizmetlerinden yararlandıklarını söylemişlerdir.

Daha önce PDR hizmetlerinden yararlanmış mı?	Veli sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

1. Katılımcılara “Rehberlik dendiğinde bu kelime size neyi hatırlatıyor? diye sorulduğunda katılımcıların % 30’u yol gösterme ve yönlendirmenin akıllarına geldiğini söylemişlerdir. Katılımcıların % 20’i yardım etmek diye cevaplamıştır. Ayrıca % 10 oranında katılımcı rehberlik dendiğinde Rehber Öğretmeni, öğrenciye psikolojik destek vermeyi ve kapsamlı bir yardım sürecini hatırladıklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı rehberliği okulda öğrenciyle ilgili her konuyu velilerle ve öğretmenlerle görüşüp çözümler üreten kişiler veya servis olarak tanımlamıştır. Bir başka katılımcı da öğrencinin ders başarısı, davranışları ve diğer bütün konularda alınabilecek yardımların tümü diye ifade etmişlerdir.

Rehberlik kelimesinin velilere hatırlattıkları	Veli sayısı	Yüzde
Rehber Öğretmen	1	% 10
Yardım etmek	2	% 20
Yönlendirmek	3	%30
Psikolojik destek	1	% 10
Kapsamlı bir yardım süreci	1	% 10
Yol göstermek	3	% 30
Öğrenciye destek vermek	1	% 10

2. Katılımcılara “Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık dendiğinde aklınıza ilk gelenler nelerdir?” diye sorulduğunda katılımcıların % 40’ı bu soruyu rehber öğretmen ve uzman desteği diye cevaplamışlardır. Katılımcıların % 30’u profesyonel yardım diye yanıtlamıştır. % 20 oranında katılımcı da psikolojik destek ve eğitimde öğrenciye başarıya giden yolu göstermek diye söylemişlerdir. Bu katılımcılar Rehber Öğretmenin öğrencinin eğitim hayatında başarıya giden yolu kendisine gösterdiğini, onu en iyi şekilde yönlendirdiğini ve bu yönlendirmenin bir ekip işi olduğunu anlatmışlardır. Eğitimde PDR’nin herkesin birlikte çalışması gereken bir ekip işi olduğunun altını çizmişlerdir. Bir katılımcı eğitimle ilgili her şeyin aklına geldiğini söylemiştir. Bir başka katılımcı da soruyu danışmanlık diye yanıtlamıştır.

Eğitimde PDR’nin, velilere hatırlattıkları	Veli sayısı	Yüzde
Rehber Öğretmen	4	% 40
Psikolojik destek	2	% 20
Uzman desteği	4	% 40
Profesyonel yardım	3	% 30
Danışmanlık	1	% 10
Eğitimle ilgili herşey	1	% 10
Eğitimde öğrenciye başarıya giden yolu göstermek	2	% 20

3. “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğini beğeniyor musunuz? Eğer beğeniyorsanız neden beğendiğinizi belirtiniz.” sorusuna hemen hemen tüm katılımcılar beğendikleri cevabını vermişlerdir. Sadece bir katılımcı öğretmenlik mesleğini daha çok beğendiğini, Rehber Öğretmenliği ise öğretmen diyemeyeceği için çok beğenmediğini söylemiştir. Diğer beğenen katılımcılar ise, eğitim için çok önemli bulduklarından dolayı, çok fazla ihtiyaç olduğu için ve çalışma şartlarını beğendiklerinden sevdiklerini

anlatmışlardır.Bir başka katılımcı uzmanlık gerektirdiği ve herkes yapamayacağı için beğendiğini dile getirmiştir.Bir başka katılımcı da bu mesleği beğendiğini ama aslında çalışma şartlarını iyi bulmadığını belirtmiştir.Diğer branş öğretmenleri için de çalışma şartlarının iyi olmadığını söylemiştir.Bazı katılımcılar da öğrenciyle ilgilendiği için bu mesleği çok sevdiklerini söylemişlerdir.

PDR mesleğini beğeniyor musunuz?	Veli sayısı	Yüzde
Evet	9	% 90
Hayır	1	% 10

4. “Size göre okullardaki Rehberlik uzmanları daha çok öğretmen mi, rehber mi, psikolojik danışman mı? Bu uzmanlar saydığımız alanlardan hangisine daha yakın çalışmaktadır?” sorusuna 10 katılımcıdan 5’i Psikolojik Danışman ve 4’ü rehber,1’i de öğretmen cevabını vermişlerdir. Sadece bir katılımcı Rehber Öğretmenlerin okullarda öğretmen gibi çalıştığını söylemiştir. Katılımcılardan psikolojik danışman cevabını verenlerden bazıları, okulda bir Rehber Öğretmenin psikolojik danışma yapabilmesi için kendini bu alanda yetiştirmesi ve gerekli eğitimleri alması gerektiğini düşünmüştür. Ayrıca bir katılımcı da Rehber Öğretmenlerin okulda öğretmen gibi çalışmadıklarını, çalışma tarzlarının ve öğrenciye yaklaşımlarının çok farklı olduğunu anlatmıştır.

Okullardaki Rehberlik uzmanları	Veli sayısı	Yüzde
Rehber	4	% 40
Psikolojik Danışman	5	% 50
Öğretmen	1	% 10

5. “Rehber Öğretmen olmak ister misiniz ya da ister miydiniz? Nedenleri ile birlikte açıklayınız.” sorusuna cevap olarak tüm katılımcılar istediklerini söylemişlerdir.

Katılımcıların çoğu, hem kendisine hem çocuklarına hem de başkalarına yardım edebilmek için Rehber Öğretmen olmak istediklerini anlatmışlardır. Bir kaç katılımcı zor ama güzel bir meslek olduğunu söylemiştir. Bir katılımcı, çocuklarla ilgilenmenin güzel olduğunu ve onlara faydalı olabilmeyi istediği için PDR mesleğini yapmak isteyeceğini söylemiştir. Bir başka katılımcı, sosyalleşmek ve insanlarla doğru iletişim kurmak için ideal bir meslek olduğunu sözlerine eklemiştir. Bir başka katılımcı da insanlara yardım etmek için güzel bir meslek olduğunu aynı zamanda da çok zor bir meslek olduğunu belirtmiştir.

Rehber Öğretmen olmak ister misiniz?	Veli sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

6. “Çocuğunuz için düşündüğünüz ilk 5 meslek arasında Rehber Öğretmenlik yer alıyor mu?” sorusuna 10 katılımcıdan 5’i evet, 4’ ü hayır cevabını vermiştir. Bir katılımcı çocuğunun hangi mesleği isterse seçebileceğini, zaten çocuğunun veteriner olmak istediğini söylemiştir. Bir başka katılımcı, çocuğunun meslek seçimleri arasında PDR mesleğinin olmadığını, okulda bulunan meslek bölümlerinden ya Çocuk Gelişimi ya da Gıda Teknolojisi gibi bölümleri seçebileceğini belirtmiştir. Velilerin beğendiği diğer meslekler arasında çeşitli branşlarda öğretmenlik, doktorluk ve hemşirelik yer almaktadır.

Çocuğu için düşündüğü ilk 5 meslek arasında PDR	Veli sayısı	Yüzde
Var	5	% 50
Yok	4	% 40
Çocuğu hangi mesleği isterse	1	% 10

7. “Okulda en çok hangi konularda Rehberlik hizmetlerinden yararlanmaktasınız?” sorusuna katılımcıların % 50’si okul başarısı ile ilgili görüşükleri cevabını vermişlerdir. Ayrıca katılımcıların % 20’si okulda Rehber Öğretmen tarafından düzenlenen seminer, konferans ve benzeri eğitimlerden faydalandıklarını söylemişlerdir. % 30 oranında katılımcı, çocuklarının arkadaşlarıyla yaşadıkları problemlerle ilgili görüşüklerini belirtmişlerdir. İki katılımcı çocuklarının devamsızlık problemiyle ilgili Rehber Öğretmenle görüşme yaptıklarını söylemişlerdir. Ayrıca bir katılımcı da çocuğunun öğretmenlerle arasındaki problemi için görüşükünü söylemiştir.

Rehberlik hizmetlerinden yararlanılan konular	Veli sayısı	Yüzde
Okul başarısı	5	% 50
Öğrenci problemleri	2	% 20
Seminer, konferans, çeşitli eğitimler	2	% 20
Arkadaş ilişkileri	3	% 30
Devamsızlık	2	% 20
Öğretmenlerle diyalog	1	% 10

8. “Rehber Öğretmenle görüşüyor musunuz? Görüşüyorsanız ne sıklıkla görüşebiliyorsunuz?” sorusuna bütün katılımcılar görüşüklerini söyleyerek cevaplamışlardır. Katılımcılar iki ayda bir, yılda iki defa, yılda üç defa ve ayda 2 defa Rehber Öğretmenle görüşüklerini söylemişlerdir. İki katılımcı okulda düzenlenen “Anne Baba Dershanesi” kursundan faydalandığını ve Rehber Öğretmenle en az ayda iki defa görüşükünü anlatmışlardır Bir katılımcı da çocuğuyla ilgili olarak istediği zaman Rehber Öğretmenle görüşükünü belirtmiştir.

Rehber Öğretmenle görüşür müsünüz?	Veli sayısı	Yüzdesi
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

9. “Sizce okullardaki Rehber Öğretmenlerin hangi kişisel ve mesleki özellikleri taşıması gerekir?” sorusuna katılımcıların % 60’ı alanında uzman ve bilgili biri olmalı cevabını vermişlerdir. Katılımcıların % 40’ı Rehber Öğretmenin sakin ve soğukkanlı, insanları ve çocukları seven, sabırlı bir kişi olması gerektiğini düşünmektedirler. Bu katılımcılar Rehber Öğretmenin her sorunla yüzleştiği için sakin biri olması gerektiğini savunmuşlardır.

% 20 oranında katılımcı da, dinlemeyi bilen ve sevecen bir kişi olmalı diye yanıtlamışlardır. Bir katılımcı da Rehber Öğretmenin hem anlayışlı hem de disiplinli olması gerektiğini savunmuştur.

Rehber Öğretmende olması gereken kişisel ve mesleki özellikler	Veli sayısı	Yüzde
Dinlemeyi bilmeli	2	% 20
Alanında uzman	6	% 60
Sabırlı	4	% 40
Sakin ve soğukkanlı	4	% 40
İnsanları ve çocukları seven	4	% 40
Sevecen	2	% 20
Disiplinli olmalı	1	% 10

10. “Okulda eksikliğini duyduğunuz rehberlik hizmetleri nelerdir?” sorusuna 10 katılımcıdan 2’si eksiklik duymadıklarını söyleyerek cevap vermişlerdir. Geriye kalan katılımcılardan % 80’ i çeşitli sebeplerden dolayı eksiklik hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu sebepler sorulduğunda bazıları öğrencilerle yapılan bireysel görüşmelerin artırılması gerektiğini savunmuştur. Bir katılımcı velilerin okula gelmediğini, bu yüzden öncelikle velileri okula getirip onlara eğitimle ilgili çeşitli seminer ve konferansların verilebileceğini söylemiştir. Bir başka katılımcı ise öğrencilerle ilgili grup etkinliklerinin artırılmasının faydalı olacağını aktarmıştır.

Eksikliğini hissettiği rehberlik hizmetleri	Veli sayısı	Yüzde
Var	8	% 80
Yok	2	% 20

11. “Sizce Rehber Öğretmen öğrencinin okuldaki başarısını ne ölçüde etkiler?” sorusuna 10 katılımcının hepsi de etkileyebilir yanıtını vermişlerdir. Bir katılımcı eğitimin en önemli amaçlarından birinin de bu olduğunu, öğrencinin yetenekli olduğu alana yönlendirilerek başarılı olmasına yardımcı olunması gerektiğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar Rehber Öğretmenin öğrencilerle görüşme yapıp onları motive ederse başarılarını etkileyebileceğini söylemiştir. Katılımcıların ortak görüşü ise, öğrenci isterse Rehber Öğretmenin başarısını etkileyebileceği yönündedir.

Rehber Öğretmen öğrenci başarısını etkileyebilir mi?	Veli Sayısı	Yüzde
Evet	10	% 100
Hayır	0	0

12. “Kendi öğrenciliğiniz döneminde Rehber Öğretmeniniz oldu mu? Olduysa hangi konularda Rehber Öğretmeninden yardım alıyordunuz?” sorusuna 10 katılımcıdan 1 tanesi oldu cevabını vermiş, diğer 9 katılımcı olmadığını söylemiştir. Daha önce rehber öğretmeni olan katılımcının yaş aralığı 30-39’ dur. Öğrenciliği döneminde Rehber Öğretmeni olmayan katılımcıların çoğu eğer olsaydı meslek seçimi, ailevi ve özel meseleler, öğrenme ve ders başarısı gibi konularda faydalanabileceklerini anlatmışlardır.

Daha önce Rehber Öğretmeni oldu mu?	Veli Sayısı	Yüzde
Evet	1	% 10
Hayır	9	% 90

13. “Türk toplumunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Mesleği sizce diğer mesleklere kıyasla ne kadar değerlidir?” sorusuna katılımcıların % 90’ı kendilerinin bu mesleğe değer verdiğini ama toplumda tanınmadığından dolayı değerli olmadığını söylemişlerdir. Bazı katılımcılar da toplumun büyük bir kısmının eğitim düzeyinin düşük olmasından dolayı bu mesleğin tanınmadığını ve değer verilmediğini düşünmüşlerdir.

PDR mesleği sizce Türk toplumunda değerli midir?	Veli sayısı	Yüzde
Evet	1	% 10
Hayır	9	% 90

14. “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin tanınır ve bilinirliğini arttırmak için ne tür çalışmalar yapılmalıdır?” sorusuna bazı katılımcılar PDR mesleğinin televizyonlarda, gazete ve dergilerde tanıtılabileceğini, eğitim ile ilgili programlar yapıldığında bahsedilebileceğini söylemişlerdir. Bir katılımcı veli ve

öğrencilere bu mesleğin okulda tanıtılması gerektiğini düşünmüştür. Bir diğer katılımcı da PDR mesleği ile ilgili üniversiteden veya farklı sektörlerde çalışan uzmanlardan yardım alarak okulda tanıtım yapılmasının faydalı olacağını dile getirmişlerdir.

15. “Sizce bu meslek önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek mi?” sorusunu 10 katılımcıdan yalnızca 1 tanesi sosyal ve ekonomik getirisinin iyi olduğunu söyleyerek yanıtlamıştır. Diğer 9 katılımcı PDR mesleğinin değeri doğrultusunda sosyal ve ekonomik getirisinin olması gerekenden az ve yeterli olmadığını söylemişlerdir.

PDR mesleğinin sizce sosyal ve ekonomik getirisi var mı?	Veli Sayısı	Yüzde
Evet	1	% 10
Hayır	9	% 90

3.6. DEĞERLENDİRME

A) Öğrenci grubunun mülakatlarının değerlendirilmesi sonucunda, eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin, öğrenciler tarafından ne derece tanındığı, diğer mesleklere kıyasla sevilme ve benimsenme düzeyi, eğitimde PDR hizmetlerinden nasıl faydalandığı ve hangi konularda eksiklikler hissedildiği anlaşılmaya ve ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerle yapılan mülakatlarda, öğrencilerin rehberlik kavramını en fazla rehber öğretmen (% 93), yardım etmek (% 53) ve yönlendirmekle (% 53) bağdaştırdıkları, eğitimde PDR'yi ise en fazla rehber öğretmen (% 93) ve ayrıca psikolojik destek (% 93) ve uzman desteği (% 77) diye tanımladıkları gözlenmiştir. Bu bulgulara bakılarak öğrencilerin rehberlik ve eğitimde PDR kavramları ile rehber öğretmen kavramını benzer algıladığı söylenebilir. Öğrencilerin % 87'si bireysel olarak rehber öğretmenle görüştüğünü belirtmiştir. Okulda derslerle ilgili olsun olmasın, hemen her konuda rehber öğretmenle görüşebileceklerini düşünmektedirler. Tüm bu sonuçlar öğrencilerin okulda rehber öğretmenin varlığından ve PDR hizmetlerinden haberdar olduğunu göstermektedir.

Mülakatta, öğrencilerin % 97'si PDR mesleğini beğendiklerini belirtmişlerdir. Bu mesleği beğenme sebeplerine bakıldığında öğrenciye yardım eden ve ders dışı bir hizmet olmasından dolayı, okulda kimseye anlatamadıkları problemlerini paylaşabilecekleri bir kişi olduğu için ve eğitimi tamamlayıcı, destekleyici özelliği olduğu için diye sıralanabilir. Beğenmeyen öğrenci ise, ilgi alanına girmediği için PDR mesleğini beğenmediğini söylemiştir. Ayrıca öğrencilerin % 53'ü bu mesleği seçmek istediğini söylemiştir. Bu öğrencilerin PDR mesleğini seçme sebepleri, PDR'yi geleceğin mesleklerinden biri olarak görmeleri, iş bulma imkanının fazla olması ve devlet tarafından fazla sayıda atama yapılan bir branş diye düşünmeleridir. Kız öğrenciler, seçmek istedikleri diğer meslekler arasında polislik ve çeşitli branşlarda öğretmenlikleri, erkek öğrenciler de polislik, askerlik, bilgisayar mühendisliği ve çeşitli branşlarda öğretmenlikleri sıralamışlardır. Gelecekte çocukları için düşündükleri ilk 5 meslek arasında PDR mesleğini sayan öğrenci oranı % 47'dir. Öğrenciler % 40 oranında çocukları için başka mesleği düşünmüşlerdir. Gelecekte öğrencilerin,

çocuklarının olmasını istediği meslekler arasında doktor, bilgisayar mühendisi, polis, subay, psikolog ve futbolcu bulunmaktadır.

Okulda öğretmen ünvanının kullanılmasına rağmen rehber öğretmenleri psikolojik danışman olarak gördüklerini söyleyen öğrenci oranı % 40'dır. Öğrencilerin Okulda rehber öğretmen olarak adlandırılırsalar da, öğretmenlik yapmadığını, farklı yöntemlerle çalıştıklarını fark edemeyen öğrenci oranı ise % 60'dır. Türkiye'de PDR mesleğinin "profesyonel bir meslek" gibi tanınıp benimsenmesi en başta unvan sorununun çözülmesine bağlı gibi görünmektedir. PDR mesleği ülkemizde icra edilmeye başlandığından beri çok çeşitli ünvanlar kullanılmıştır. Araştırmada katılımcılara okullardaki rehberlik uzmanlarının en çok hangi ünvanında görüldüğü ve benimsendiği sorusunu sormadaki amaç da budur. Katılımcıların cevaplarına bakıldığında da ünvan karmaşası yaşandığını destekleyen bulgular ortaya çıkmıştır. Yeşilyaprak'ın da belirttiği gibi (2007: 37), 1997 yılında PDR-DER tarafından YÖK'e tekrar bir yazı yazılarak işi en doğru tanımlayan ünvanın "Psikolojik Danışman" olması gerektiği belirtilmiştir.

Ünvan sorununda gelinen son durum şudur: PDR mesleği çalışanları MEB tarafından çeşitli eğitim kurumlarında "Rehber Öğretmen" ünvanıyla istihdam edilmektedir. Farklı kurumlarda çalışan ve özel sektörde olup bu mesleği icra edenler ise "Psikolojik Danışman" ünvanını kullanmaktadır.

Görülüyor ki; eğitimde "Rehber Öğretmen" ünvanının kullanılması PDR mesleğinin farklı sektörlerde büyümesini, gelişmesini ve toplumda tanınmasını engelleyici bir rol oynamaktadır. (2007, s.38)

Öğrencilerin % 73'ü okul başarısı ile ilgili, % 70'i seminer, konferans ve çeşitli eğitimlerden yararlandıklarını, % 33'ü de üniversite sınavlarıyla ilgili konularda rehberlik hizmetlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Okulda öğrencilerin en çok okul başarısı ve akademik konularda rehber öğretmenden yardım aldıkları, ancak psikolojik destek ve psikolojik danışma hizmetlerinden fazla yararlanamadıkları anlaşılmıştır. Okullarda akademik başarının ve öğretimin ön plana çıktığı, öğrencinin psikolojik gelişimi için yapılacak çalışmaların geri planda kaldığı söylenebilir.

Öğrencilerin % 87'sinin okulda rehber öğretmenle görüştikleri, görüşmekten çekinmedikleri ve birçok konuda yardım aldıkları gözlenmiştir. Kız öğrencilerin sorunlarını dile getirmede daha rahat oldukları, erkek öğrencilerin de genellikle bir problem yaşadıklarında başvurdukları düşünülmüştür. Erkek öğrencilerin erkek rehber öğretmenlere daha rahat açılabilceği görüşü, öğrencilerin verdiği cevaplar arasındadır.

Öğrenciler, rehber öğretmenin en fazla alanında uzman (% 63)ve sevecen biri olması(% 63), sabırlı olması(% 60) ve insanları ve çocukları seven bir kişiliğe sahip olması (% 53) gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcıların verdikleri diğer cevaplar arasında, rehber öğretmenin öğrenciye objektif davranması, karşısındakini dinlemeyi bilen ve kendini iyi yetiştirmiş biri olması yer almaktadır.

Combs ve arkadaşları, psikolojik danışmanların en önemli özelliklerinin kişiliklerini bir değişim aracı olarak kullanarak; danışanlarını destekleyecek, inandıracak ve cesaretlendirecek şekilde kullanabilmeleri olduğunu söylemektedir. Rogers da psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin danışanlar için çok fazla önemli olduğunu belirtmektedir (Yalçın 2006: 117-133). Bu tarz yaklaşımları benimseyenlere göre, danışanlar, psikolojik danışmanın kişisel özellikleriyle yakından ilgilenmekte ve kişisel tarzından etkilenebilmektedir. Corey'e göre etkili psikolojik danışmanların bir kimliği vardır. Etkili psikolojik danışman kim olduğunu, amaçlarını, önceliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini bilir. Yaşam felsefesi ve kendine ait psikolojik danışma tarzı vardır. Danışanı anlayabilir ve iş hayatının özel yaşantısını etkilemesine izin vermez. Corey ve Callanan'a göre, etkili bir psikolojik danışman danışanlarına olumlu bir model sunar ve bunu da danışanın kararlarını alırken aktif olarak katkıda bulunarak yapar. Nystul, etkili psikolojik danışmanlarda bazı ortak özellikler bulunması gerektiğini savunur. Etkili psikolojik danışmanlar duygusal bakımdan aşırı değişken değildir. Çünkü değişkenlik, danışanda güvensizlik duygusu yaratır. Etkili psikolojik danışmanların özsaygı düzeyleri yüksektir. Danışanlarına hassas davranırlar. Sabırlıdırlar (Yalçın 2006). Arıcak ve Dilmaç'ın (2003: 1-7) yapmış olduğu bir araştırma sonucunda, PDR öğrencilerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmektedir.

Birçok yazarın belirttiği gibi, her psikolojik danışmanın sahip olması gereken bazı ortak özellikler bulunmaktadır. Bu özelliklerin en başında psikolojik danışmanların psikolojik olarak sağlıklı, uyumlu, sakin ve ideal bir kişiliğe sahip olması gelmektedir. Oysa ülkemiz eğitim sistemi içerisinde PDR mesleğini icra edenlerden mükemmel bir uyum ve sağlıklı bir psikolojik durum göstermelerini beklemek çok gerçekçi görünmemektedir (Ceyhan 2000: 7).

Mesleğe yeni atılan psikolojik danışmanların da okuldaki tüm paydaşlarla işbirliği kurma becerisini geliştirmesi, kendi kişisel sorumluluklarını bizzat üstlenmiş olması, hayat boyu öğrenme amacıyla olması gerekir ki bu özellikler psikolojik danışmanların, 21.yy'ın karmaşık dünyasında PDR mesleğinden beklenen değişken ihtiyaçlara ayak uydurabilmesini nispeten kolaylaştırır (Jackson v.dğr. :177-185).

Öğrenciler okulda rehberlik hizmetleriyle ilgili olarak % 43 oranında eksiklik hissetmektedirler. Eksiklik hisseden öğrencilerin, Rehber Öğretmenle bireysel olarak daha sık görüşmeyi, sınıf problemlerini topluca görüşmeyi, meslekler ve alan seçimi ile ilgili daha çok bilgi almayı, psikoloji ile ilgili seminerler yapılmasını istedikleri öğrenilmiştir. % 57 oranında öğrenci ise okulda rehberlik faaliyetleriyle ilgili olarak bir eksiklik hissetmediklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin hepsi de rehber öğretmenin, öğrencilerin başarısını etkileyebileceğini söylemişlerdir. Eğer öğrenci isterse her şeyin mümkün olabileceğini düşünmektedirler.

Öğrencilerin % 47'si, daha önceki okullarında rehber öğretmenleri olmadığını belirtmişlerdir. Daha önce rehber öğretmeni olan öğrencilerin oranı % 53'dür. Bu öğrencilerden büyük bir kısmı eski okullarında, rehber öğretmenden birçok konuda yardım aldıklarını anlatmışlardır. % 6 oranında katılımcı, eski okulunda rehber öğretmenleri olmasına rağmen, okulun fazla kalabalık olmasından dolayı görüşemediklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin % 73'ü, PDR mesleğinin kendileri için değerli olsa bile Türk toplumunda gereken öneme ve değere sahip olmadığını düşünmektedirler. Öğrencilere göre, PDR mesleği toplumda herkes tarafından bilinmediği için, bazı öğrencilerin rehber öğretmenle görüşmesinin duyulmasından

utandıkları için, rehber öğretmenlerin okullarda ne iş yaptığının özellikle eğitimsiz insanlar tarafından bilinmemesinden dolayı gereken değer verilmemektedir.

Öğrenciler PDR mesleğinin radyo, televizyon ve yazılı basında eğitimle ilgili programlarda tanıtılabileceğini, okulda öğrenci ve velilere tanıtım seminerlerinde meslekle ilgili ayrıntılı bilgi verilebileceğini söylemişlerdir. Ayrıca MEB' in bu mesleğin gelişmesine katkı sağlayacak değişiklikleri yapmasının, mesleğin tanınmasına büyük yarar sağlayacağını düşünmüşlerdir.

PDR mesleğinin, eğitimdeki önemi doğrultusunda, sosyo- ekonomik açıdan getirisi olmadığını düşünen öğrenci oranı % 67'dir.

B) Öğretmen grubunun mülakatlarının değerlendirilmesi sonucunda tüm öğretmenlerin daha önce PDR hizmetlerinden yararlandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin PDR hizmetlerinden yararlandıkları konular arasında öğrencilerin davranış problemleri, özel eğitim durumları, alan ve bölüm seçimleri, üniversite sınav sistemi, ergenlik problemleri ve meslek seçimi yer almaktadır. Öğretmenler kendi çocuklarıyla ilgili konularda da danışmanlık hizmeti aldıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin rehberlik kavramını, en fazla % 40 oranında danışmanlık ve kapsamlı bir yardım süreci olarak algıladıkları söylenebilir. Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin ise, en fazla % 60 oranında bireysel gelişimi destekleme ve toplumsal uyumu sağlama çalışmaları biçiminde algılandığı görülmektedir. Ayrıca eğitimde PDR denildiğinde, % 40 oranında rehber öğretmen ve profesyonel yardımla ilişkilendirdikleri sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin hepsi PDR mesleğini beğendiklerini söylemişlerdir. Beğenme nedenleri arasında en başta eğitim için çok önemli bulmaları, okullarda çok fazla ihtiyaç olduğuna inanmaları, uzmanlık gerektiren ve herkesin yapamayacağı bir meslek olması, çalışma şartları ve statüsünün branş öğretmenlerine göre daha iyi olmasından dolayı, ve insanın hem kendisine, hem ailesine ve hem de çevresindekilere yardımcı olabilmesine olanak sağlayan bir meslek olarak görmeleri sayılabilir.

Bazı öğretmenler, okulda Rehberlik Servisinden bahsedilemeyeceğini çünkü bütün hizmetlerin rehber öğretmen tarafından verildiğini dile getirmişlerdir. Bazı

okullarda rehber öğretmen olmadığı düşünülürse, rehber öğretmenlerin okullarda sayı olarak yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca rehberlik hizmetlerinin eksiksiz bir şekilde yürütülebilmesi için kırtasiye işlerini yürütecek bir memura, psikolojik anlamda da yetkin uzman kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Okulda tüm bu işlerin yürütülebilmesi için rehber öğretmen tek başına yeterli olamayabilir.

Öğretmenler, PDR'lerin okullarda en fazla psikolojik danışman olarak hizmet verdiklerini söylemişlerdir(% 40). Bazı öğretmenler PDR alanında unvan sıkıntısı yaşadığını ve çoğunlukla bu mesleğin, öğretmenlikle eş tutulduğunu belirtmişlerdir. Ginter ve diğerleri, öğretmenlerin okul danışmanlarının en fazla yardımcı, kolaylaştırıcı ve psikolojik danışman rollerini algıladıklarını belirtmişlerdir (Akgün: 474- 483).

Başkalarına yardım etmekten hoşlanan, alana ilgi duyan, hem kendisine hem de çevresindekilere faydalı olacağına inanan öğretmenlerin % 60' ı rehber öğretmen olmak istedikleri cevabını vermişlerdir. Rehber öğretmen olmak istemeyen öğretmenler de (%40) , kendi mesleğini sevdiği için, PDR'ler çok fazla kırtasiye işiyle uğraştığından ve sabır isteyen, sürekli gelişime açık bir meslek olduğu için istemediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin % 40'ı, PDR mesleğini çocukları için gelecekte ilk 5 meslek arasında düşünmüştür. Öğretmenler, çocuklarının doktor, hemşire, öğretmen, mühendis, asker, siyasetçi, akademisyen, işadamı, iş yeri yöneticisi olmasını ve sanatın çeşitli alanlarından biriyle uğraşmasını istemektedirler.

Öğretmenlerin hepsinin rehber öğretmenle görüştüğü gözlenmiştir. Öğretmenler okulda en fazla öğrenci problemleri ile ilgili (% 70), sınıf rehberlik etkinlikleri konusunda (% 60) ve öğrencilerin okul başarısıyla ilgili durumlarda(% 50) rehber öğretmenden yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Psikolojik danışmanlar okulda her gün çok fazla sorunla karşılaşır. Bu sorunların öğrencilerle ilgili olanları sıralanırsa; devamsızlık, aile içi şiddet, aile ve okul arasında çatışan değerler, şiddete eğilimli öğrenciler, madde bağımlılığı ve okul başarısızlığı sayılabilir. Öğretmenlerle ilgili yaşadıkları sorunlardan bazıları, her öğrencinin gelişebileceğine ve öğrenebileceğine inanmamaları, işlerini yaparken stresle başa çıkamamalarıdır. Okul idaresiyle yaşanan sorunlar ise rehber öğretmenden fazla sayıda istenen raporlar ve kendisine idari ve öğretmenlikle ilgili görevlerin verilmesidir.

Bunun yanı sıra velileri de okulla iletişim kurmaya ikna eden ve çocuklarına ilgi göstermelerine çabalayan da psikolojik danışmandır (Musheno & Talbert: 186-191).

Bütün bu çalışmaların yerine getirilmesi için okullarda psikolojik danışmanın önderliğinde takım çalışması ve işbirliğinin olması zorunlu gözükmektedir. Sınıf öğretmenleri okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde önemli bir konumdadır ancak rehber öğretmenin okuldaki tüm personelle, özellikle de sınıf öğretmenleriyle işbirliği yapmaları gereklidir (Akgün: 474-483).

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, PDR mesleğini yapacak olan kişinin alanında uzman (% 50), empati kurabilen (% 50), insanları ve çocukları seven (% 40), yaratıcı (% 40) ve sabırlı (%30) biri olması gerektiğini düşünmektedirler.

Öğretmenler, % 90 oranında rehberlikle ilgili eksiklik duydukları hizmetler olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin okulda en çok yapılmasını istedikleri çalışmaların başında öğrencilerin kişilik gelişimi ile ilgili olanlar gelmektedir. Çünkü öğretmenlere göre, eğitimde ders başarısından önce düzgün bir kişilik yapısına sahip, ahlaki ve toplumsal değerlere sahip bireyler yetiştirme amacı güdülmektedir. Bunun yanı sıra bireysel görüşmeler, grupla rehberlik, öğrencileri alana ve mesleğe yönlendirme çalışmalarının daha yaygın yapılmasını istemişlerdir. Bu bulgulara bakılarak öğretmenlerin okulda rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin öğrencilere ve velilere göre fazla olduğu söylenebilir.

Tüm öğretmenlerin, rehber öğretmenin öğrencilerin okuldaki başarısını etkilediğine inandıkları görülmüştür.

Kendi öğrenciliği döneminde rehber öğretmeni olan öğretmenlerin oranı % 20, bu öğretmenlerin yaş aralığı ise 30-39'dur. Bu bulgular, PDR'nin ancak 1987 yılından bu yana okullarda resmi anlamda yer alabilmesinin sonuçları ile uyumludur. Rehberlik 1950'li yıllarda kuramsal olarak Türkiye'de gelişmeye başlamış, ama okullarda profesyonel anlamda uygulanmaya başlanması ve eğitimde yaygınlaşması çok daha sonraları mümkün olmuştur.

Öğretmenlerin % 80'i Türk toplumunda PDR mesleğinin diğer mesleklere kıyasla gereken öneme ve değere sahip olmadığını çünkü PDR mesleğinin gerektiği gibi

tanınmadığını ve bilinmediğini düşündükleri görülmüştür. Kendileri PDR mesleğinin eğitim için çok önemli olduğunu düşünmekte fakat bu mesleğin gereken yeri ve değerini bulamadığını düşünmektedirler. Ayrıca toplumun büyük bir kesiminin eğitim düzeyinin düşük olmasının ve ekonomik zorluklar yaşamasının da, PDR mesleğinin tanınmasına ve bilinmesine olumsuz etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğrenci ve velilerin, rehber öğretmenle görüşme yaptıklarını başkalarının duymasını istemedikleri için sakladıkları ve bu tür ön yargıların eğitimde PDR mesleğinin gelişmesini engellediği öğretmenler tarafından yapılan değerlendirmelerdir.

Öğretmenler, okullarda PDR mesleğinin tanıtımına özel bir yer verilmesinin gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca yazılı ve görsel basında, eğitimle ilgili programlarda bu mesleğin ayrıntılı olarak tanıtılmasının faydalı olabileceği söylenmiştir. Özabacı ve arkadaşları, okul yöneticilerinin okul PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında, psikolojik danışmanların göreve yeni başlayan ve deneyimli öğretmen ve idarecilere PDR mesleğini ve PDR hizmetlerini tanıtıcı seminerler vermesinin uygun olacağı sonucuna varmışlardır. (2008 : 20)

Öğretmenlerin tamamının, PDR mesleğini önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getiriye sahip bir meslek olarak görmedikleri söylenebilir. Özellikle eğitimle uğraşan mesleklerden biri olmasına rağmen ekonomik olarak tatmin edici bir gelir getirmediği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra farklı alanlarda çalışan ve kendini geliştiren psikolojik danışmanlar için tatmin edici sosyal ve ekonomik getirisinin olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenler, rehberliğin toplumda tanındığı ölçüde, sosyo-ekonomik getirisinin de fazla olmadığını belirtmişlerdir.

C) Veli grubunun mülakatlarının değerlendirilmesi sonucunda, velilerin tamamının daha önce PDR hizmetlerinden yararlandıkları görülmüştür. Velilerin PDR hizmetlerinden yararlandıkları konular arasında çeşitli seminer, konferans ve eğitimler, öğrenci devamsızlığı, çocukların çeşitli öğrenme problemleri ve bilgisayar bağımlılığı bulunmaktadır.

Velilerin rehberlik kavramını yönlendirmek, yol göstermek (% 30) olarak algıladıkları, eğitimde PDR'yi ise rehber öğretmen ve uzman desteği (% 40) ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Velilerin % 90 oranında PDR mesleğini beğendikleri anlaşılmaktadır. Beğenme sebepleri arasında eğitim için çok önemli bulmaları, çok fazla ihtiyaç olduğunu düşünmeleri, rehber öğretmenlerin öğrencilerle ilgilenmesi ve herkesin yapamayacağı bir meslek olması yer almaktadır. Beğenmeyen veli ise, öğretmenlik mesleğini daha çok beğendiğini belirtmiştir.

Veliler okullardaki PDR'leri en çok psikolojik danışman (% 50) olarak algılamaktadırlar. Ayrıca rehber (% 40) ve az da olsa öğretmen olarak gören de bulunmaktadır (% 10). Okulda PDR'leri psikolojik danışman olarak gören veliler, rehber öğretmenin psikolojik danışmanlık yapabilmesi için gerekli eğitimleri alması gerektiğine inanmaktadırlar.

Velilerin tamamı rehber öğretmen olmak istediklerini söylemişler, % 50 oranında veli de çocukları için düşündükleri ilk 5 meslek arasında PDR'yi saymıştır. Rehberliğin herkese yardım edebilecek bir meslek olduğu, sosyalleşmek ve insanlarla doğru iletişim kurabilmek için ideal bir meslek olduğu, öğrencilere yardım eden bir meslek olduğu ve zor da olsa güzel bir meslek olduğu için beğendiklerini dile getirmişlerdir. Velilerin çocukları için düşündükleri diğer meslekler arasında veterinerlik, çeşitli branşlarda öğretmenlik, doktorluk, hemşirelik ve okulda bulunan mesleklerden gıda teknolojisi veya çocuk gelişimi bölümü yer almaktadır.

Velilerin eğitimle ilgili çeşitli konularda rehberlik hizmetlerinden faydalandıkları görülmüştür. En çok görüşülen konular arasında öğrencinin okul başarısı (% 50) ve arkadaş ilişkileri (% 30) bulunmaktadır. Velilerin tamamının rehber öğretmenle görüştüğü anlaşılmaktadır. Görüşme sıklıkları ise velinin ilgisi ve okula ne kadar zaman ayırdığına göre değişmektedir.

Veliler PDR mesleğiyle uğraşan kişilerin öncelikle alanında uzman (% 60), sabırlı (%40), sakin ve soğukkanlı (% 40), insanları ve çocukları seven (% 40) bir kişi olması gerektiğine inanmaktadırlar. Acar, psikolojik danışma mesleğinin çok hassas bir meslek olduğunu ve meslekte yapılan hataların telafi edilemeyebileceğine dikkati çekmektedir (2003: 309). Bu nedenle PDR mesleğini icra edecek olanlar gerekli eğitimlere ve becerilere sahip kişiler olmalıdır.

Veliler okulda % 80 oranında rehberlik hizmetlerinden bazıları için eksiklik duymaktadırlar. Öğrencilerle daha çok bireysel görüşme ve grup etkinliklerinin yapılması, veliler için seminer ve konferansların daha sık düzenlenmesi ve böylece okula gelmeyen velilerin okula gelmesinin sağlanması eksiklik duyulan konular arasındadır.

Velilerin tamamının, rehber öğretmenin okulda öğrencilerin başarısını etkileyeceğine inandıkları söylenebilir. Fakat veliler, başarıda asıl önemli olan unsurun öğrenci olduğunu düşünmektedirler.

Velilerin kendi öğrenciliği döneminde tamamına yakınının rehber öğretmeni olmamıştır. (% 90) Bu veliler, eğitim hayatları boyunca Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmeti almamışlardır. Veliler, eğitim hayatları ile ilgili doğru yönlendirilmediklerini düşünmektedirler. Daha önce rehber öğretmeni olan velinin yaş aralığı ise 30-39'dur.

Velilerin % 90' ı, Türk toplumunda PDR mesleğinin diğer mesleklere göre önemli olmadığını düşünmektedirler. Veliler, toplumun eğitim düzeyinin düşük olmasından dolayı bu mesleğe değer verilmediğini söylemişlerdir. Acar, (2003: 308) sosyo- ekonomik düzey ve öğrenim düzeyi yükseldikçe bireylerin psikolojik danışmayı daha çok tanıdığını söylemiştir. Böyle bireyler her türlü sorunun çözümünde yararlanabilecekleri yardım mekanizmalarının farkındadırlar. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanan kişi sayısının da buna paralel olarak artması beklenmektedir.

Veliler, PDR mesleğinin tanıtılması için televizyon, dergi, gazete gibi yazılı ve görsel basın unsurlarının kullanılması ve bütün bu çalışmalardan önce ise, okulda anne babalara ve öğrencilere PDR mesleği ayrıntılı olarak anlatılması gerektiğine inanmaktadırlar.

Ünal, ilköğretim okullarındaki idareci ve öğretmenler ile yaptığı araştırmasında, basın yayın organları aracılığıyla rehberlik hizmetlerinin topluma tanıtılması ve konu ile ilgili bilgilendirme çalışmalarının yapılması konusunu önemle vurgular. Ayrıca

rehberlik hizmetlerinin verimli olabilmesi için veliler ile işbirliğine dikkat çekmektedir (2004 :13).

Velilerin % 90'ının, PDR mesleğinin önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getirisi olmadığını düşündükleri söylenebilir.

PDR'nin okullarda yaptığı görünen en büyük katkısı aile-ebeveyn danışmanlığıdır. Ailenin yapısal değişimi gelecekte de okullarda “aile danışmanlığı” PDR mesleğinin önemli bir hizmeti olmaya devam edecek gibi görünmektedir (Paisley & Borders 1995 :150-152).

SONUÇ

Psikolojik danışma ve rehberlik mesleği, 1900'lü yıllarda Sanayi Devrimi ve buna bağlı olarak teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesiyle, ABD'de toplumun artan ihtiyaçları doğrultusunda önce meslek rehberliği alanında gelişme göstermeye başlamış ve 2000'li yıllara gelindiğinde, başta ABD olmak üzere Türkiye'de ve dünyada profesyonel bir alan olarak adını daha çok duyurmaya başlamıştır.

Ancak ilgili literatüre bakıldığında, Türkiye'de PDR mesleğinin ve PDR hizmetlerinin gelişiminin mevcut eğitim sistemi içerisinde istenilen düzeye ulaşamadığı görülmektedir.

Bu araştırmada, eğitimde PDR mesleğinin nasıl bir meslek olduğu, hizmet alanları, geçmişten günümüze ABD, Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'deki gelişimi birbirleriyle kıyaslanarak incelenmeye çalışılmış, geleneksel eğitimle çağdaş eğitimin temel farkları, eğitim ve psikoloji arasındaki geleneksel ayrılıklar göz önünde bulundurularak mesleğin Türkiye'de nasıl algılandığı ve diğer mesleklere kıyasla konumu, eğitim sistemindeki önemi doğrultusunda toplumda sosyo-ekonomik değerinin olup olmadığı, eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi temelinde incelenmek istenmiştir. Bu araştırma, ayrıca eğitimde öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından PDR hizmetlerinden ne derece faydalandığını ve okullarda hangi konularda eksiklikler yaşandığını ortaya çıkarmayı amaçlayan cevaplar da aramaktadır.

Araştırmanın uygulama kısmında, 15 soruluk derinlemesine görüşme formu hazırlanmış, tarama modelindeki araştırmanın evreni araştırmacının görev yaptığı lisedeki 22 öğretmen, 350 öğrenci ve öğrenci velilerini kapsamaktadır. Araştırmanın yapıldığı lisede 350 öğrenciye bir rehber öğretmenin bulunduğu belirtilmesi, araştırma bulgularının değerlendirilmesi aşamasında önem arz edebilir. Örneklem grubu oluşturulurken, 10 öğretmen, 30 öğrenci ve 10 veliden oluşan toplam 50 kişi rastgele ve gönüllüler arasından seçilmiştir. Mülakatlar, araştırmacının çalıştığı okulda yapılmış ve bunun da araştırmacıya zaman, güven ve araştırma sonuçlarında doğruluk bakımından

avantaj sağladığı düşünülmektedir. Öğrenci sayısı araştırmanın başında 10 olarak belirlenmiş fakat öğrencilerin kısa, soyut ve mülakatı sürüklemeyecek cevaplar vermesi sayının araştırma süresince 30'a çıkarılmasına sebep olmuştur.

Araştırmada elde edilen önemli bulgulardan biri, öğretmen ve velilerin tamamının ve öğrencilerin büyük bir kısmının (% 87) okuldaki kısıtlı hizmetlerden üst düzeyde faydalandığıdır. Kısıtlı kelimesinden kasıt, psikolojik danışma ile ilgili çalışmaların okullarda uzmanlık gerektiren bir hizmet alanı olmasından dolayı, lisans mezunu bir psikolojik danışmanın aldığı eğitimle öğrencilere ve diğerlerine vereceği psikolojik danışma hizmetinin ne kadar doğru bir uygulama olacağı sorusudur. Ayrıca öğrenci grubu içerisinde, kız öğrencilerin (% 47) erkek öğrencilere (% 40) kıyasla rehberlik hizmetlerinden daha fazla yararlandığı gözlenmiştir. PDR gönüllülüğü esas alan bir hizmettir. Bazı erkek öğrencilerin rehber öğretmenle bireysel görüşmelerde çekindiği göz önünde bulundurularak, okullara hem erkek hem kadın rehber öğretmen atanmasının, öğrencilere rehber öğretmen seçme şansı yaratacağından, böylelikle okullarda PDR hizmetlerinden faydalanma oranının artabileceği öngörülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan bir diğeri, öğretmenlerin tamamının, öğrencilerin (% 97) ve velilerin (% 90) de büyük çoğunluğunun PDR mesleğini beğendikleri söylenebilir. Katılımcıların PDR mesleğini beğenmelerinin nedenleri arasında eğitim için önemli bulmaları, okullarda çok fazla ihtiyaç olması, çalışma şartlarının ve statüsünün öğretmenlikten daha iyi olması ve uzmanlık gerektiren, herkesin yapamayacağı bir meslek olarak algılanması sayılabilir.

Araştırmada belirtilmesi gereken önemli noktalardan biri, velilerin tamamının, öğrencilerin (% 53) ve öğretmenlerin (% 60) de yarıdan fazlasının rehber öğretmen olmak istemesidir. Katılımcıların PDR mesleğini seçme nedenleri arasında herkese yardım edebilecek bir meslek olması, öğrencilerle ilgilenmesi, bir yardım mesleği olması, geleceğin mesleklerinden biri olarak görülmesi ve sosyalleşmek için ideal bir meslek olarak algılanması sayılabilir.

Araştırmada belirtilmesi gereken önemli noktalardan bir diğeri, velilerin(% 50) çocuğu için gelecekte düşündüğü ilk 5 meslek arasında PDR'nin yer alması, öğretmen (% 40) ve öğrencilerin (% 47) arasında da velilerden daha az oranda, çocuğu için bu

mesleği düşünenlerin bulunması dikkat çekicidir. Katılımcıların çocukları için gelecekte düşündükleri diğer meslekler arasında doktorluk, hemşirelik, çeşitli öğretmenlikler, bilgisayar mühendisliği, polislik, subaylık, psikologluk, askerlik, siyaset, akademisyenlik, iş yeri yöneticiliği, futbolcu ve sanatın herhangi bir dalıyla uğraşı sayılabilir.

Araştırmada verilen cevaplar doğrultusunda, öğretmen (% 40), öğrenci (% 40) ve velilerin (% 50) okulda PDR'leri en fazla psikolojik danışman olarak gördükleri söylenebilir. Bu bulgular, PDR mesleğinin Türkiye'de olması gerektiği gibi tanınıp algılanmadığını ve okullarda rehber öğretmen ünvanıyla çalışan PDR'lerin en çok psikolojik danışman gibi algılandığını, aynı zamanda öğretmen veya rehber gibi görenlerin de olduğunu düşündürtecek bulgulardır.

Araştırmada şimdiye kadar belirtilen bulgular doğrultusunda, öğrenci, öğretmen ve velilerin okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden haberdar oldukları, rehber öğretmenle görüştikleri, rehberlik mesleğini beğendikleri ve benimsedikleri söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin cevapları doğrultusunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin geleceğin tercih edilir meslekleri arasında yer alabileceği söylenebilir. Fakat rehberliğin popüler olmasında iş bulma imkanının fazla olması ve okullarda öğretmen kadrosunda yer aldığından öğretmenlik mesleğiyle özdeşleştirilmesinin de payının büyük olduğu görülmektedir. Araştırmanın bulgularına bakılarak, aslında rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleğinin öğrenci, öğretmen ve veliler tarafından olması gereken biçimde tanınmadığı ve bilinmediği söylenebilir.

Araştırmada, öğrencilerin okulda en fazla okul başarısı (% 73), seminer, eğitim ve konferanslar (% 70) ve üniversite sınavıyla (% 33) ilgili PDR hizmetlerinden faydalandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin en fazla öğrenci problemleri (% 70), sınıf rehberlik etkinlikleri ile ilgili müşavirlik (% 60) ve okul başarısı ile ilgili PDR hizmetlerinden yararlandıkları, ailelerin de en fazla çocuklarının okul başarısı (% 50) ve arkadaş ilişkileri ile ilgili PDR'lerden yararlandıkları gözlenmiştir. Eğitim sistemimizde hala öğretim etkinliklerinin daha ön planda olduğu ve öğrencilerin psikolojik gelişimlerinin arka planda kaldığı söylenebilir. Okullarda PDR hizmetlerinden faydalananların, öncelikle öğretim etkinlikleri ile ilgili konularda hizmet alması, PDR

alanının olması gerektiği gibi gelişmesini ve toplum tarafından tanınmasını geciktirici bir unsur gibi görülmektedir.

Araştırmada katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda PDR mesleğini uygulayan kişilerin sahip olması gereken mesleki ve kişisel bazı ortak özelliklerin olmasının, alanın gelişmesine faydası olacağı söylenebilir. Katılımcıların PDR'lerin en fazla sahip olmasını gerekli gördükleri özellikleri, alanında uzman, sabırlı, sakin ve soğukkanlı, insanları ve çocukları seven, yaratıcı ve empati kurabilen bir kişi olması şeklinde belirtilebilir.

Rehber öğretmen, sahip olması gereken mesleki bilgilere lisans ve lisansüstü eğitimi sırasında ulaşırken, aldığı teorik bilgi çalışma hayatında yeterli olmayacaktır. PDR mesleği, psikolojik danışma merkezli olduğu için uygulayan kişinin psikolojik danışma yapabilme becerisi ve diğer gereken kişilik özellikleri birleştiğinde en başarılı şekilde icra edilebilir. Bu bulgulara bakılarak, PDR mesleğinin okullarda tam olarak uygulanabilmesi için rehber öğretmen ilk olarak alanında uzman olmalıdır denilebilir. Eğer yapabiliyorsa yüksek lisans ya da doktora eğitimini alması, mesleğinde daha etkin olmasında kendisine fayda sağlayabilir. Eğitim alanında özellikle son 20 yılda, Türkiye'deki hızlı değişim düşünülecek olursa, rehber öğretmenin kendini bu değişime ve yeniliklere uydurmak zorunda olduğu söylenebilir. Mesleki olarak gereken özelliklere sahip bir rehber öğretmen, önce kendini tanırsın, kişiliğinin olumlu ve olumsuz özelliklerini bilirse, sonrasında psikolojik danışma için gereken diğer kişilik özelliklerini geliştirmeye zaman ayırabilecektir. Bütün bunlara mesleki tecrübe ve birikim de eklenirse kişi PDR mesleğinde profesyonelleşmeye daha çabuk ulaşabilecektir.

Okulda PDR hizmetleriyle ilgili öğretmen (% 90), öğrenci (% 43) ve velilerin (% 80) eksiklikler hissettikleri görülmüştür. Özellikle öğretmenlerin öğrencilerle bireysel görüşmelerin ve grup rehberlik çalışmalarının artırılmasını, alana ve mesleğe yöneltme çalışmalarının yaygınlaştırılmasını istedikleri gözlenmiştir. Öğretmenlerin, okulda PDR mesleğine en fazla ihtiyaç duyan ve en fazla beklenti içinde olan grup olduğu söylenebilir.

Öğretmen, öğrenci ve velilerin hepsi, rehber öğretmenin okulda öğrencinin başarısını olumlu yönde etkileyebileceğini düşünmektedirler. Bu bulgu, eğitimde önemli bir yeri olan PDR mesleğine ve rehber öğretmenlere verilen değer, zaman içinde toplumun diğer kesimlerinde de artacağına dair bir umut vermektedir.

Araştırmada gözlenen önemli bulgulardan başka bir tanesi ise, öğrencilerin % 47' sinin, öğretmenlerin % 80' inin, anne babaların da % 90'ının daha önce eğitim aldığı okullarında rehber öğretmene sahip olmamalarıdır. Anne babaların % 80'inin ilkokul mezunu olduğu düşünüldüğünde, PDR hizmetlerinin özellikle ilköğretimlerde ne kadar geç yaygınlaştığı açıkça görülebilir.

Araştırma bulgularına göre, PDR mesleğinin Türk toplumunda öğretmen (% 80), öğrenci (% 73) ve veliler (% 90) tarafından, gereken önem ve değere sahip olmadığı düşünülmektedir. Sebeplere bakıldığında toplumun eğitim düzeyinin düşük olmasının PDR mesleğinin gerektiği gibi tanınıp bilinmesini engellediği, PDR'lerin okulda ne iş yaptığının herkes tarafından bilinmediği ve öğrenci ve velilerin bazılarının rehber öğretmenle görüşüklerinin bilinmesini istemedikleri görülmektedir.

Araştırmada elde edilen önemli bulgulardan biri de, öğretmenlerin (% 100), velilerin (% 90) ve öğrencilerin (% 67) PDR mesleğinin, eğitimdeki önemi doğrultusunda sosyo-ekonomik getirisinin olmadığını düşünmeleridir.

Toplumda sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanan kişi sayısının da buna paralel olarak artması ve PDR'ler tarafından verilen hizmetlerin kalitesinin daha da yükselmesi beklenmektedir.

Eğitim sistemimizde, çağdaş anlamda PDR hizmetleri yeterince gelişmemiş gözükmektedir. Ülkemizde halen uygulanmakta olan PDR hizmetlerinin, MEB tarafından planlanmış olmasına rağmen, eğitim sistemimiz içerisinde tam olarak yerini bulamadığı ilgili literatürde de belirtilmektedir. PDR felsefesinin ve mevcut eğitim politikalarının, birbirlerine uyumlu bir şekilde, PDR alanının özelliklerine uygun düşen, akılcı bir yaklaşımla belirlenmesi, PDR'nin okullarda ayrı, özgün ve eğitimi bütünlüyci bir çalışma alanı olarak programlanması çözüm önerileri arasında sıralanabilir. Eğitim

sisteminde var olduğu düşünölen bazı temel sorunların ortadan kaldırılmasının PDR mesleğinin sorunlarının çözümlünü de kolaylaştıracakđ öngörölebilir.

Araştırmada elde edilen bulguların ışığında ve ilgili literatüre dayanarak, PDR mesleğinin toplumda kabul gören ve tanınan, saygın meslekler konumuna gelebilmesi için öncelikle unvan karmaşasına son verilmesi, MEB'in meslekle ilgili tutarlı politikalarının oluşturulması, okullarda öğrenci sayısına göre rehber öğretmen çalıştırılması, rehber öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının rehberlik ağırlıklı eğitim vermek yerine özellikle okul danışmanlığı ve bunun yanı sıra farklı alanlarda uzmanlaşma olanağı yaratabilmesi, Türkiye'de PDR ile ilgili meslekleşme çalışmalarının artması ve alanda bilimsel bilgi birikiminin çoğalması gerektiği söylenebilir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin eğitimde yeri, işlevleri ve sınırları konusunda MEB tarafından yapılan açıklamalar, PDR mesleğinin eğitimle iç içe olmasından dolayı, öğretmen, öğrenci, veli ve yöneticiler tarafından yeterince net algılanmamakta ve onun yoruma açık bir meslek olarak algılanmasına sebep olabilmektedir. PDR mesleğinin profesyonel bir alan olarak gelişebilmesi için konuyla ilgili olarak yapılacak farklı ve yaygın araştırmaların, PDR hizmetlerinin güçlenmesine ve daha da etkili hale getirilmesine faydası olacağı düşünülmektedir.

PDR alanında uygulamaları kuramsal temellere oturtmaya yönelik böyle bir bütünlük, ne yazık ki henüz sağlanamamıştır. PDR süreçleri bilimsel bir analize tabi tutularak, gereği gibi anlaşılamadıkça, gerçekçi bir PDR sistemini geliştirmek olanaksız gözölmektedir. PDR alanına bu yüzeysel bakış, PDR'nin eğitim sistemimizde bilimsel anlamda yerleşmesini, gelişmesini engellemekte ve geciktirmektedir. Bu çalışmayla, PDR mesleğinin gelişimine ve toplum tarafından benimsenmesine, az da olsa bir katkı sağlanmak istenmiştir. PDR'ye eğitim sistemimiz içinde gereken yeri ve önemi kazandırma çabaları, konuyla ilgili yapılacak daha farklı ve kapsamlı araştırmalarla sürmelidir.

Bu çalışma boyunca edindiğim bilgi ve sürdürdüğüm gözlemlere dayanarak, PDR mesleğinin sunduğu hizmetlerin yaygınlaşması ve topluma faydalarının daha çok görülmesiyle, okullarda, iş dünyasında ve insana hizmet veren diğer kurumlarda daha fazla tanınmaya ve talep edilmeye başlanacakđ ümit edilmektedir. Bu nedenle, mesleğin

tanıtılmasında PDR mesleğini icra edenlerin, müşavirlik (konsültasyon) hizmetlerini sunma becerilerini geliştirmeleri mesleğin gelişmesine büyük katkı sağlayabileceği öngörülmektedir.

İnsanların çoğu yaşamları boyunca herhangi bir konuda psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti almadıkları halde yaşadıkları sıkıntıları kendi problem çözme özellikleriyle çevrelerindeki insanlardan güç alarak atlatabilmektedirler. Ancak yaşam bazen insanları içinden çıkılamayacak zor durumlara sokabilir. Bu yüzden PDR mesleği ve hizmetleri, insanların hayatı taşımalarını kolaylaştırması ve daha anlamlı kılması bakımından, eğitim için vazgeçilmez olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alkan, Cevat
1983 “Eğitim Felsefesi”, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.
- Altıntaş, Ersin
1997 “U.Ü Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Birinci Sınıf Öğrencileri ve İlkokul Öğretmenlerinin İlkokul Öğretmenliği Mesleğinin Statüsünü Algılamaları Arasındaki Fark” , 6. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eskişehir.
- Akbay, Rengin - İkiz, Ebru
2007 “Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Çağdaş Bir Anlayış”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Akgün, Ege
“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Anasınıflarındaki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi, Online Erişim:<http://ilkogretim-online.org.tr>, İlköğretimonline, 9(2), 474-483. (Alındığı Tarih: 21.02.2010)
- Arcak, Tolga - Dilmaç, Bülent
2003 “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Bir Takım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, No 1, 1-7.
- Aslan, Sevda
2003 “Ankara İli Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Alandan ve Alan Dışından Rehber Öğretmenlerin Mesleki Etkinliklerine İlişkin Görüşleri ve Sorunları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ay, Mehmet Emin
2000 “Eğitim Öğretim Açısından İlahiyat Fakültelerinde Rehberlik”, U.Ü. Basımevi, Bursa.
- Aydın, Betül (Ed.) v.dğr.
2007 “Rehberlik”, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Aydın, Suat
1998 “Eğitimde Uygulamalı Rehberlik”, Barış Kitap, 3.baskı, Ankara.

- Bakırcıoğlu, Rasim
2000 “İlköğretim, Orta öğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, Anı Yayınları, Ankara.
- Başaran, İbrahim Ethem
1972 “Eğitim Psikolojisi- Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri”, M.E.B. Yayınları.
- Başaran, Mehmet
2008 “İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri” , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Berkay, Fügen
2009 “Tarih ve Toplum Köy ve Kent(Yerleşme Sosyolojisine Başlangıç)”, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.
- Ceyhan, Esra
2000 “Mesleki Sorun Düzeyleri Farklı Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No 1185,Eskişehir.
- Corey, Gerald
2008 “Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları”, Çev. Tuncay Ergene, 2.baskı, Mentis Yayıncılık.
- Coşgun, Semra - Ilgar, M. Zeki
“Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Deneyimi Çalışmalarının Adayların Özyeterlilik Algılarına Etkisi”, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, Online erişim: web.inonu.edu.tr. (Alındığı Tarih: 02.03.2010)
- Dahir, Carol A.
2009 “School Counseling in the 21st Century: Where Lies the Future?” Journal of Counseling Development, Vol. 87, p. 3-4.(Alındığı Tarih: 11.02.2010)
- Demirel, Özcan-Kaya, Zeki(Ed.) v.dđr.
2007 “Eğitim Bilimine Giriş”, 2.baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Doğan, Süleyman
2002 “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri ve Sorunları Üzerine Söyleşi”, 12 Eylül 2002, Online Erişim:www.pdrciyiz.biz.(Alındığı Tarih: 14.03.2010)
- Ercan, Leyla
2001 “Counseling with Adolescents”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 9, No 2.

- Ergün, Mustafa
1996 “Eğitim Felsefesi”, Ocak Yayınları, Ankara.
- Erkan, Serdar
2001 “Okul PDR Programlarının Hazırlanması”, Nobel yayınları, Ankara.
- Gazioğlu, Esra İşmen - İlgar, Şengül Mertol (Ed.)
2008 “Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik”, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- Glanz, E.C
1964 “Foundations and Principles of Guidance”, Biston, Allyn and Bacon.
- Güven, Mehmet
2009 “Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Okul Rehberlik Hizmetleri ve Denetimiyle İlgili Görüşleri”, The Journal of International Social Research, Volume 2/9.
- Güvenç, Mehmet
2001 “Okullardaki Rehberlik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Güvendi, Mustafa
“İlköğretim Okulları İkinci Kademesinde Yürütülmekte Olan Rehberlik Etkinlikleri ve Öğrenci Beklentilerine İlişkin Bir Araştırma”, Online Erişim: <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/makale>. (Alındığı Tarih: 21.02.2010)
- Gysbers, Norman C.
“School Guidance and Counseling in the 21st Century: Remember the Past into the Future”, Dec 2001, Cilt 5, Sayı 2 Veritabanı: Psychology and Behavioral Sciences Collection (Alındığı Tarih: 11.02.2010)
- Hackney, Harold- Cormier, Sherry
2008 “Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı”, Çev. Tuncay Ergene-Seher Aydemir Sevim, 2.baskı, Mentis Yayınları.
- Hamamcı, Zeynep - Murat, Mehmet - Çoban, Aysel Esen
2004 “Gaziantep’teki Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Mesleki Sorunlarının İncelenmesi”, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Hines, Peggy LaTurno
2002 “Transforming the Rural School Counselor”, Theory into Practice, Vol. 41, No 3, p. 192-201, Published by Taylor and Francis, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1477241>. Alındığı Tarih:10.01.2010
- House, Reese M. – Sears, Susan J.
2002 “Preparing School Counselors to be Leaders and Advocates: A Critical Need in the New Millenium”, Theory into Practice, Vol. 41, No 3, p. 154-162, Published by Taylor and Francis, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1477236>, Alındığı Tarih:29.01.2010
- Jackson, Marie et al.
2002 “Inducting hte Transformed School Counselor into the Profession Theory into Practice, Vol. 41, No 3, p. 177-185, Published by Taylor and Francis, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1477239>, Alındığı Tarih:29.01.2010
- Jones, A.J
1963 “Principles of Guidance”, Ed. 5., New York: McGraw-Hill Book Co.
- Jones , Richard Nelson
1982 “Danışma Psikolojisi Kuramları”, Çev. Füsun Akkoyun, Cassell Education Limited
- Karip, E- Köksal, K.
“Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi”, Eğitim yönetimi, Pegema yayıncılık, Ankara: 18,193-207)
- Kaya,Nizamettin
2001 “PDR Araştırmalarında Bilgisayar Kullanımı”,Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, Sedat
2007 “İlk ve Ortaöğretim Okulu Yöneticilerinin Eğitim Felsefesi Akımlarına Karşı Eğilimlerinin Değerlendirilmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kepçeoğlu, Muharrem
1984 “Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, H.Ü Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2(1).
- 2001 “Psikolojik Danışma ve Rehberlik, 3.baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Kızıl, Derya
2007 “Orta Öğretim Kurumlarındaki Rehber Öğretmenlerin ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri ile İlgili

Görüşleri”,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Korkut, Fidan

2007 “Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, Anı Yayıncılık, Ankara.

2007 “Psikolojik Danışmanların Mesleki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile İlgili Düşünceleri ve Uygulamaları”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 32, 187-197.

Kuzgun, Yıldız

1997 “Grup Rehberliği El Kitabı”, T.C Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

2000 “Meslek Danışmanlığı, Kuramlar ve Uygulamalar”, Nobel Yayın dağıtım, Ankara.

2002 “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”,7.baskı, ÖSYM Yayınları, Ankara.

2002 v.dğr., “İlköğretimde Rehberlik”, 3.baskı, Nobel Yayınları,Ankara.

Külahoğlu, Şermin

2002 “Avrupa Üniversitelerinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık”,Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt XV, Sayı I, 2002, Online Erişim:[http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/2002-15\(1\)M-13pdf](http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/2002-15(1)M-13pdf).(Alındığı Tarih:05.03.2010)

2004 “Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi”, 2.baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

2007 “Eğitim Sadece Öğretmenle mi Yapılır?” Radikal Gazetesi.

Martin, Patricia, J.

2002 “Transforming School Counseling: A National Perspective”, Theory and Practice, Vol 41, No 3, p. 148-153, Published by Taylor and Francis, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1477235>, Alındığı Tarih: 10.01.2010

Miller, C.E.

1971 “Foundations of Guidance”, 2.Ed., New York: Harper and Row Publishers.

Mortensen , D.G- Schmuller, A.M

1966 “Guidance in Today’s Schools”, 2.Ed.,New York: John, Wiley and Sons, Inc.

- Musheno, Sue – Talbert, Mary
2002 “The Transformed School Counselor in Action” Theory and Practice, Vol 41, No 3, p. 186- 191, Published by Taylor and Francis, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1477240>, Alındığı Tarih: 29.01.2010
- Nazlı, Serap
2003 “Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları”, Anı Yayıncılık, Ankara.
- 2007 “Psikolojik Danışmanların Değişen Rollerini Algılayışları”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 18, ss.1-17.
- 2008 “Gelişimsel Rehberlik Programları”, 3.baskı, Savaş Yayınevi, Ankara.
- “Öğretmenlerin Kapsamlı/Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programını Algılamaları ve Değerlendirmeleri, Online Erişim: <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c6s10/makale>. (Alındığı Tarih: 10.03.2010)
- 2008 “Öğretmenlerin Değişen Rehberlik Hizmetlerini ve Kendi Rollerini Algılamaları”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 20, ss.11-25.
- Oktay, Ayla
2003 “Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar”, Ed. Müzeyyen Sevinç, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Owen, Fidan Korkut- Owen, Dean W.
2008 “Okul Psikolojik Danışmanlarının Rol ve İşlevleri: Yöneticiler ve Psikolojik Danışmanların Görüşleri”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, V: 41, N: 1, 207-221.
- Ök, Muharrem
“1950’den Günümüze Türkiye’de Rehberlik Hizmetleri (Yönetmelikler, Kararlar,Uygulamalar), Online Erişim:<http://egitimdergi.pau.edu.tr/makale>(Alındığı Tarih: 15.02.2010)
- Öner, Necla - Yıldırım, Güzver, (Ed)
1994 “Proceedings of the Symposium on Guidance and Career Counseling at the University Level”, Üniversite Seviyesinde Rehberlik ve Mesleğe Yönelme Sempozyumu Bildirileri, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

- Özabacı, Nilüfer- Sakarya, Neşe – Doğan, Melike
2008 “Okul Yöneticilerinin Okuldaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 19, 8-22.
- Özçelik, İsmail- İskender, Murat- Palancı, Mehmet
“İlköğretim Okullarında Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”, Online erişim:<http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr>.C 4, B18/8.(Alındığı Tarih: 05.03.2010)
- Özdemir, Ercan
2008 “Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özer, Ahmet
1995 “Eğitimdeki Temel Sorunlar ve İnsan Yetiştiririnin İlkeleri”, Türkiye I. Eğitim Felsefesi Kongresi, 5-8 Ekim 1994, Van 100.Yıl Üniversitesi Baskı Tesisleri
- Özguven, İ. Ethem
1991 “Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerinin Etkisi” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- 2000 “Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik”, 2.baskı, PDREM Yayınları, Ankara.
- 2003 “Endüstri Psikolojisi”, PDREM Yayınları, Ankara.
- Özoğlu, Süleyman Çetin
1982 “Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir.
- Özyürek, Ragıp- Owen, Korkut Fidan -Owen, Dean W.(Ed.) v.dğr.
2007 “Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik”, Cilt 1, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Öztürk, Abdülkadir
1999 “Lise Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Algılama Düzeyleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Paisley, Pamela O. – Borders, L. Di Anne
1995 “School Counseling: An Evolving Specialty”, Journal of Counseling and Development, Vol. 74,150-152 (Alındığı Tarih: 05.02.2010)
- Paskal, K
2001 “Okul yöneticilerinin(İlköğretim Okulu Müdürlerinin) Bu Okullarda Görev Yapan Rehber Uzmanların Görevleri ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bilinçlilik Düzeyleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Pişkin, Metin
2006 “İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerimizin Kariyer Gelişimleri ve Yönlendirme Süreçlerinde Gözlenen Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları Sempozyumu Bildirileri, 4-5 Kasım 2006, Ankara.
- Poyraz, A.
1993 “Ankara Öğretim Kurumlarında Personelin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Görevleri Kabullenme Durumu”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Poyraz, Cengiz
2007 “Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, Veysel
1994 “Eğitim Felsefesi”, 3. Baskı, Pegem, Şafak Matbaacılık.
- Şahin, Fulya Yüksel
2008 “Ortaöğretimdeki Öğrenci Görüşlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, Online Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>. (Alındığı Tarih: 12.03.2010)
- Szilagyi, Andrea – Paredes, Daniel, M.
2010 “Professional Counseling in Romania: An Introduction”, Journal of Counseling and Development, ProQuest Psychology Journals, p. 23-27), Alındığı Tarih: 10.01.2010)
- Tan, Hasan
1962 “Rehberliğin Esasları”, Yeni Desen Mat. , Ankara.

- 1992 “Psikolojik Yardım İlişkileri, Danışma ve Psikoterapi”, M.E.B. Yayınları,
- 2000 “Psikolojik Danışma ve Rehberlik”, M.E.B. Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul.
- Tatlılıoğlu, Kasım
1999 “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tezcan, Mahmut,
1997 “Eğitim Sosyolojisi, 11.baskı, Bilim Yayınları, Ankara.
- Tuzcuoğlu, N.
1991 “İlköğretimde Rehberlik Servisinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Ülgen, Gülten
1997 “Eğitim Psikolojisi”, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Ültanır, Emel
2003 “İlköğretim Birinci Kademedeki Rehberlik ve Danışma”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- 2005 “Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Mesleği ve Psikolojik Danışman Eğitimi”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 102-111.
- Ünal, Elif
“İlköğretim Okullarında, Profesyonel Olmayan Rehberlik Çalışmaları ve Eksikliği Hissedilen Hizmetler”, XIII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, Online Erişim: <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/229.pdf>. (Alındığı Tarih: 15.03.2010)
- Voltan- Acar, Nilüfer
2001 “Grupla Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- 2003 “PDR’de Yirmibeş Yıl -Makaleler”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yalçın, İlhan

“Counselor in the 21st Century”, Ankara University Journal of Faculty of Educational, Vol 39, No 1, 117-133. Online Erişim :www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdf/2006-1(Alındığı Tarih : 12.02.2010)

Yeşilyaprak, Binnur - Güngör, Abide - Kurç, Güzin

1998 “Eğitsel ve Mesleki Rehberlik”, 4.baskı, Varan Matbaacılık, Ankara.

Yeşilyaprak, Binnur

2003 “Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım”, 6.baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

2009

“Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanının Geleceği: Yeni Açılımlar ve Öngörüler”, Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, Vol 42, No 1 ; 193-213.

Yılmaz, Hasan- Üre, Ömer

2002 “Rehberlik”, Çizgi Kitabevi, Konya.

“2004 yılında okullardaki Rehber Öğretmen sayısı”, Online Erişim: http://sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2009_butce_raporu. (Alındığı tarih: 25.05.2010)

2005, New English Dictionary, Boyut Matbaacılık, İstanbul.

“Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği’nin Tarihçesi”, Online Erişim: www.pdr.org.tr (Alındığı tarih: 02.02.2010)

“Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Dünyü, Bugünü ve Yarını”, Online Erişim: www.pdr.org.tr .(Alındığı tarih: 02.02.2010)

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, Online Erişim: <http://www.tdk.gov.tr>. (Alındığı tarih : 15.03.2010)

EK 1

HİZMET ALANLAR AÇISINDAN,SOSYAL BİR STATÜ OLARAK
EĞİTİMDE REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA:
BURSA ÖRNEĞİ

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri : Görükle Çok Programlı Lisesi

Yaşı :

Cinsiyeti : () Kadın () Erkek

Eğitimi : () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Yüksek lisans ()

Doktora

Mesleği :

Daha önce Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinden yararlanmış mı?

() Evet () Hayır

Yararlanmışsa hangi konularda yararlanmıştıır:

1.Rehberlik dendiğinde bu kelime size neyi hatırlatıyor?

- Yardım etmek
- Yönlendirmek
- Psikolojik destek
- Danışmanlık
- Kapsamlı bir yardım süreci
- Rehber Öğretmen

- Diğer:

2.Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık dendiğinde aklınıza ilk gelenler nelerdir?

- Rehber Öğretmen
- Psikolojik destek
- Rehberlik Servisi
- Danışmanlık
- Profesyonel yardım
- Bireysel gelişimi destekleme ve toplumsal uyumu sağlama çalışmaları
- Uzman desteği
- Diğer:.....
-

3.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğini beğeniyor musunuz? Eğer beğeniyorsanız neden beğendiğinizi belirtiniz.

- Statüsü iyi
- Maaşı tatmin edici
- Çalışma şartları iyi
- İlgi alanım olduğu için
- Çok fazla ihtiyaç olduğu için
- Tanıdığım bir Rehber Öğretmenden dolayı
- Uzmanlık gerektirdiği için
- Eğitim için çok önemli bulduğumdan
- Diğer:.....

4.Size göre okullardaki Rehberlik uzmanları daha çok öğretmen mi, rehber mi, psikolojik danışman mı? Bu uzmanlar saydığımız alanlardan hangisine daha yakın çalışmaktadır?

5. Rehber Öğretmen olmak ister misiniz ya da ister miydiniz? Nedenleri ile birlikte açıklayınız.

6. Çocuğunuz için düşündüğünüz ilk 5 meslek arasında Rehber Öğretmenlik yer alıyor mu?

7. Okulda en çok hangi konularda Rehberlik hizmetlerinden yararlanmaktasınız?

- Okul başarısı
- ÖSS başarısı
- Arkadaş ilişkileri
- Öğretmenlerle diyalog
- İdareyle ilişkiler
- Kendini tanıma
- Bireysel özelliklerinin farkına varma
- Devamsızlık sorunları
- Seminer-konferans-çeşitli eğitimler
- Öğrenci problemleri
- Ailevi problemler
- Disiplin problemleri
- Psikolojik problemler
- Diğer:.....

8. Rehber Öğretmenle görüşüyor musunuz? Görüşüyorsanız ne sıklıkla görüşebiliyorsunuz?

9.Sizce okullardaki Rehber Öğretmenler hangi kişisel ve mesleki özellikleri taşıması gerekir?

- İdealist
- Alanında uzman
- Sabırlı
- Sakin ve soğukkanlı
- Empati kurabilen
- İnsanları ve çocukları seven
- Disiplinli
- Yaratıcı
- Sevecen

10.Okulda eksikliğini duyduğunuz rehberlik hizmetleri hangileridir?

11.Sizce Rehber öğretmen öğrencinin okuldaki başarısını ne ölçüde etkiler?

12.Kendi öğrenciliğiniz döneminde Rehber Öğretmeniniz oldu mu? Olduysa hangi konularda Rehber Öğretmenden yardım alıyordunuz?

13.Türk toplumunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleği sizce diğer mesleklere kıyasla ne kadar değerlidir?

14.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık mesleğinin tanınır ve bilinirliğini arttırmak için ne tür çalışmalar yapılmalıdır?

15.Sizce bu meslek önemi ölçüsünde sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek mi?

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı	:	Muğla /1976		
Öğr. Gördüğü Kurumlar	:	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	:	1990	1994	Zeynep- Kamil S.M.L
Lisans	:	1994	1999	Uludağ Üniversitesi Sosyoloji
Yüksek Lisans	:	2006	2010	Uludağ Üniversitesi Sosyoloji
Doktora	:	--	--	
Medeni Durum	:	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	:	İngilizce/Orta		
Çalıştığı Kurum (lar)	:	Başlama ve Ayrılma Tarihleri		Çalışılan Kurumun Adı
		1. 1994	2004	T.C. Sağlık Bakanlığı
		2. 2004	--	T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
Yurtdışı Görevleri	:			
Kullandığı Burslar	:			
Aldığı Ödüller	:			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar	:			
Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri	:			
Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler	:			
Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar	:			2007 AB Life Learning Programme Study Visits in France
Yayımlanan Çalışmalar	:			
Diğer	:			

21/09/2010

ZEYNEP SILACI